

ANTAGANDEHANDLING

Förslag till ÖVERSIKTSPLAN för Lekebergs kommun

Kommunfullmäktige

LEKEBERGS
KOMMUN

**LEKEBERGS
KOMMUN**

Ändringar efter granskning

Stycken där ändringar gjorts i texten i enlighet med kommentarer i granskningsutlåtandet är markerade med ett rött streck i marginalen.

I en bilaga längst bak i dokumentet redovisas Länsstyrelsens granskningsyttrande samt kommunens kommentarer till detta.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	7	Kap 6 Kulturmiljö	59
Kap 1 Inledning	11	6.1 Kulturlandskapet	59
1.1 Principer för fysisk planering	11	6.2 Kulturhistorisk värdefulla objekt	61
1.2 Översiktsplanens upplägg	12	6.3 Fornlämningar	61
1.3 Läsanvisning	13	6.4 Kyrkliga fornminnen	62
1.4 Övergripande internationella och nationella mål	14	6.5 Riseberga Klosterområde	62
1.5 Omvärldsanalys	19	6.6 Drumlinområdet	62
Kap 2 Lekeberg i regionen och mellankommunala intressen	21	6.7 Hyttor och bergsbruk	62
2.1 Lekeberg i regionen	21	6.8 Jordbruket	62
2.2 Regionala planer och måldokument	21	6.9 Svartåbanan och industrialiseringen	63
2.3 Mellankommunala intressen	24	6.10 Hembygdsrörelsen	63
Kap 3 Lekebergs kommun idag	31	Kap 7 Bostäder och boende	64
3.1 Lekebergs identitet	31	7.1 Bostadsbeståndet	64
3.2 Natur och kultur i Lekeberg	31	7.2 Framtida bostadsbehov och bostadsefterfrågan	64
3.3 Bo och verka i Lekeberg	33	7.3 Bostadsbyggande i Fjugesta	64
3.4 Befolkning	34	7.4 Bostadsbyggande i Mullhyttan	67
3.5 Vision, planer och måldokument för Lekebergs kommun	35	7.5 Bostadsbyggande i Lanna	67
Kap 4 Risker, säkerhet och miljö kvalitet	40	7.6 Bostadsbyggande i övriga kommunen	68
4.1 Risker	40	7.7 Bebyggelsestäthet, hustyper och social boendemiljö	68
4.2 Säkerhet och beredskap	46	7.8 Landsbygdsutveckling och strandnära boende	68
4.3 Miljö kvalitet	49	7.9 Fritidsboende	69
Kap 5 Natur och vatten	52	Kap 8 Näringsliv	71
5.1 Skyddad natur	52	8.1 Näringslivets struktur	71
5.2 Topografi och geologi	54	8.2 Verksamhetsområden i Fjugesta	71
5.3 Vattenmiljöer	54	8.3 Verksamhetsområden i Mullhyttan	71
5.4 Strandskydd	56	8.4 Verksamhetsområden i Lanna	71
5.5 Naturen som friluftsresurs	56	8.5 Verksamhetsområden i övriga kommunen	73
5.6 Biologisk mångfald	56	8.6 Handel och övrig kommersiell service	73
5.7 Skyddsvärda arter	57	8.7 Besöksnäringen	73
5.8 Småbiotoper	57	8.8 Areella näringar	74
		8.9 Energiproduktion, torvbrytning, bergsbruk, mm	75
		8.10 Pendling	75
		8.11 Utvecklingstendenser	76

Kap 9 Offentlig service	77	Kap 14 Fördjupning för Fjugesta tätort	114
9.1 Utveckling inom förskola och skola	77	14.1 Fördjupad översiktsplan för Fjugesta tätort (2003)	114
9.2 Utveckling inom vård och omsorg	77	14.2 Bostadsbyggande i Fjugesta	114
9.3 Utveckling inom kultur	80	14.3 Grönområden	116
Kap 10 Rekreation och friluftsliv	82	14.4 Kommunikationer	116
10.1 Föreningsliv	82	14.5 Näringsliv	117
10.2 Idrottsanläggningar	82	Kap 15 Fördjupning för Mullhyttan tätort	118
10.3 Badmöjligheter	82	15.1 Bostadsbyggande i Mullhyttan	118
10.4 Jakt och fiske	84	15.2 Grönområden i Mullhyttan	120
10.5 Friluftsområden och leder		15.3 Kommunikationer till och från Mullhyttan	120
10.6 Besöksmål för turism och fritidsaktiviteter	84	15.4 Näringsliv i Mullhyttan	121
10.7 Grönstruktur och närrekreation	85	Kap 16 Särskilda konfliktpunkter	122
Kap 11 Kommunikationer	87	16.1 Utvecklingsmöjligheter i Kräcklingeområdet	122
11.1 Vägar	87	16.2 Bostadsutveckling/Transportinfrastruktur	122
11.2 Gång- och cykeltrafik	89	16.3 Bostadsutveckling/lanspråktagande av jordbruksmark	122
11.3 Kollektivtrafik	90	16.4 Enskilda avlopp/Miljöpåverkan	
11.4 Spårtrafik	90	16.5 Utökad arbetsmarknad/Transportinfrastruktur	123
11.5 Flygtrafik	91	16.6 Cykelvägar/Transportinfrastruktur	123
Kap 12 Teknisk försörjning	93	16.7 Energiproduktion/Miljöpåverkan	123
12.1 Vattenförsörjning	93	16.8 Villingsbergs och Bofors skjutfält/Bostadsutveckling	123
12.2 Hushåll med egen brunn	93	16.9 Kulturmiljöer – bevarande/utveckling	123
12.3 Grundvatten	93	16.10 Riksintressen/Bostadsutveckling	123
12.4 Spillvatten	95	16.11 Fördjupad översiktsplan för VINNA-området/Nobelbanan	123
12.5 Enskilda avlopp	95		
12.6 Lokalt omhändertagande av dagvatten	96	Kap 17 Hållbarhetsbedömning	124
12.7 IT-infrastruktur	96	17.1 Sammanvägd hållbarhetsbedömning	124
12.8 Elförsörjning	96		
12.9 Fjärrvärme	96	Bilaga	126
12.10 Vindkraft	97	Länsstyrelsens granskningsyttrande med kommunens kommentarer	
12.11 Solenergi	97		
12.12 Avfallshantering	97		
Kap 13 Riksintressen	99		
13.1 Kulturmiljövård	99		
13.2 Naturvård	102		
13.3 Natura 2000-områden	106		
13.4 Kommunikation	108		
13.5 Totalförsvaret	109		
13.6 Vindbruk	111		
13.7 Industriell produktion	112		
13.8 Borttaget riksintresse	113		
13.9 Föreslagna riksintresseområden	113		

SAMMANFATTNING

Sammanfattning av den övergripande inriktning för den långsiktiga utvecklingen av bebyggelsen och den fysiska miljön

Lekebergs kommun är en landsbygdskommun med tydlig naturprägel. I Lekeberg möts Kilsbergens sjörika skogslandskap, som utgör den nordvästra halvan av kommunen och Närkeslättnens jordbruksbygd som breder ut sig mot sydost men där det även finns inslag av mossmarker i sydväst. I kommunen finns tre större tätorter – Fjugesta, Lanna/Hidinge och Mullhyttan - därutöver finns ett betydande antal mindre tätorter av bykaraktär. En stor andel av kommuninvånarna bor inom övriga landsbygden.

Översiktsplanens (ÖP) tidshorisont är ca 20 år, d v s fram till ca 2035.

Bebyggelseutveckling och näringsliv

Bebyggelsestrycket som helhet, det nuvarande och förväntade, är koncentrerat till huvudorten Fjugesta och till Lanna/Hidinge. I övriga delar av kommunen är bebyggelsestrycket lågt och förväntas fortsätta så under den tid översiktsplanen överblickar, d v s fram till ca 2035.

Den uttalade inriktningen är att hela kommunen ska leva och ges möjlighet att utvecklas, varför inga restriktioner generellt ska gälla för bostadsbyggande och heller inte för mindre verksamheter som har begränsad omgivningspåverkan.

Kommunalt finansierade initiativ i form av planberedskap för bostäder och verksamheter begränsas till de tre större tätorterna Fjugesta, Lanna/Hidinge och Mullhyttan, med fokus på Fjugesta och Lanna/Hidinge, samt landsbygdsutveckling i anslutning till redan etablerad bebyggelse vid några av kommunens sjöar.

Kommunen är öppen för privata initiativ avseende planläggning och byggande i hela kommunen.

Avgränsade områden för denna bebyggelseutveckling finns för Lanna/Hidinge i den redan antagna fördjupade översiktsplanen för VINNA-området, för Fjugesta och Mullhyttan i fördjupningar i denna ÖP (kap 14 och 15). För Fjugesta är inriktningen dels att behålla ortens karaktär av trädgårdsstad med dess villakvarter men för de centrala delarna eftersträvas en förtätning och även mer stadsmässig, om än småskalig, bebyggelse där även ortens handel så långt möjligt bör koncentreras.

För Lanna/Hidinge är inriktningen dels att behålla ortens småskaliga karaktär och dels att ny bebyggelse anpassas och inlemmas i landskapet (regleras i befintlig fördjupad översiktsplan (FÖP) för VINNA-området). Viss service för Lanna/Hidinge finns i grannorten Vintrosa i Örebro kommun, bl a en livsmedelsbutik. Eventuella enskilda initiativ för att ordna service i Lanna/Hidinge ska behandlas i en positiv anda.

För Mullhyttan är inriktningen att komplettera med bostadsbebyggelse centralt i det relativt utbredda samhället samt att i övrigt möjliggöra viss förtätning i anslutning till befintlig gatu- och infrastruktur. På ortens finns en livsmedelsbutik och även annan service vars underlag är boende i hela den västra delen av kommunen, även utanför kommunen. Särskilt för Mullhyttan är kommande LIS-planer viktiga för utvecklingen. (En LIS-plan, landsbygdsutveckling inom strandnära områden, tas fram i samarbete med Askersunds och Laxå kommuner och ingår därför inte i det här ÖP-dokumentet)

För övriga kommunen är det enskilda initiativ som förutsätts för bostads- och verksamhetsutveckling, något som måste prövas och bedömas i varje enskilt fall. Dessa initiativ är inte möjliga att förutse vare

Samlingskarta

Utvecklingsområden

- Huvudsakligt utvecklingsområde bostäder
- Huvudsakligt utvecklingsområde industri/ verksamhet
- Landsbygdsutvecklingsområden

Utredningsområden

- Utredningsområde industri/ verksamhet
- Utredningsområde LIS

Fördjupningar

- Avgränsning fördjupning
- Avgränsning fördjupad översiktsplan (Vinna-området)

Kommunikationer

- Kollektivtrafik (buss)
- Viktig väg
- Ombyggnad väg 534 (förslag)
- Mötessäkring 100 km/h, ny gc-väg (förslag)

Riksstressen

- Riksstress väg
- Riksstress järnväg
- Riksstress flygplats
- Influensområde flygplats
- Riksstress friluftsliv (förslag)
- Riksstress vindbruk
- Riksstress för totalförsvar
- Riksstress för industriell produktion
- Influensområde inkl. riksstress
- Riksstress kulturmiljövård (beläget utanför kommungränsen)
- Riksstress natura 2000
- Riksstress naturvård

0 2 4 6 8 10 km

sig tidsmässigt eller geografiskt, däremot ska de behandlas i en positiv anda. Av de områden som anses viktiga ur landsbygdsutvecklingsperspektiv kan nämnas: Dormen/Bäckatorp/Torhyttan, Tryggeboda/Sixtorp/Ängatorp/Saltorp, Lekhyttan, Kvistbro/Gropen och Tångeråsa.

Kommunen är positiv till att fritidshus konverteras till åretruntboende eftersom det stärker landsbygden och ökar möjligheten att behålla och utveckla service utanför huvudorten Fjugesta.

Kommunen planerar för en befolkningstillväxt på 50 personer per år under den närmaste 10-årsperioden.

Större verksamhetsetableringar eller utveckling av befintliga större verksamheter koncentreras till Fjugesta. Befintliga avsatta områden för industri och andra verksamheter i Fjugesta har bedömts tillräckliga för den period översiktsplanen omfattar. Nya områden för verksamheter utreds i Mullhyttan och i anslutning till E18 vid Lanna. En del verksamheter kan, bör eller ska ligga på andra platser i kommunen än tätorterna, särskilt inom besöksnäringen och de areella näringarna. Vid all exploatering ska hänsyn ta till platsens specifika förutsättningar, det gäller vid såväl detaljplanläggning som vid behandling av enskilda bygglov. Följande områden omnämns särskilt på sina natur- och kulturmiljövärden:

Natur- och kulturmiljöer, fritid och rekreation

Den uttalade inriktningen att bevara den landskapsbild och de naturvärden som är karaktäristiska för kommunen samt att värna sjöar och vattendrag. Avseende kulturmiljöer är inriktningen att balansera bevarande av värdefulla kulturmiljöer med att områdena tillåts utvecklas utifrån de behov som uppstår över tid. Det finns många värdefulla naturområden i kommunen varav två kommenteras nedan.

Kilsbergen är ett område med stora natur- och

kulturmiljövärden som lämpar sig väl för friluftsliv och rekreation. Dessa värden bör värnas för att skapa en långsiktigt hållbar utveckling i området. Särskilt betydelsefulla ur friluftssynpunkt är Kilsbergen där bland annat Bergslagsleden går. Kilsbergen med dess leder liksom sjöar och vattendrag, skog och natur i allmänhet ger rika möjligheter till friluftaktiviteter.

Drumlinområdet i sydöstra delen av kommunen med sin speciella karaktär präglar både landskapsform och bebyggelsens historiska anknytning. En miljö som Lekebergs kommun har ett särskilt regionalt ansvar för är de ur biologisk synvinkel rika ekmiljöer, som främst är koncentrerade till drumlinområdet vid Hackvad. Ekar utgör livsmiljö för ett stort antal organismer, både växter och djur, och deras förekomst är länkad till traktens kulturhistoria då hävd av hagmarkslandskapet ofta är nödvändigt för att hindra konkurrens från andra träd. Drumlinområdet är utpekad i länets strategi för skydd av skogsmark. Ekar och eklandskap ska därför prioriteras i naturvårdsarbetet i synnerhet i drumlinområdet.

Kommunen har flera mycket värdefulla vattendrag som både behöver ett långsiktigt skydd samtidigt som biologisk återställning i vissa vattendrag är nödvändig för att på sikt säkerställa en god ekologisk status i vattendragen.

Kommunikationer och övrig infrastruktur

Den uttalade inriktningen är att öka användningen av kollektiva färdmedel. Genom att den absoluta huvuddelen av befolkningstillväxten naturligt koncentreras till Fjugesta och Lanna/Hidinge, orter som ligger uteslutande etablerade kollektivtrafikstråk, ökar möjligheten att utveckla turtätheten mot Örebro. En förbättrad kollektivtrafik ska även eftersträvas mot Hallsberg/Kumla. Kommunen ska verka för ett resecentrum i Fjugesta. Dessa åtgärder bör främja ett minskat bilanvändande i kommunen.

Vägnätet i kommunen, med E18 och väg 204 som de största vägstråken, är utbyggt och inga nya vägsträckningar planeras. Undantaget en sträcka av väg 534 (Fjugesta-Kumla) där förbättringar bör ske för att höja standarden. Väg 204 mellan Lanna och Fjugesta bör byggas om för att mötessäkras och ges en hastighet på 100 km/h.

Kommunen ska verka för att bygga ut gång-/cykelvägsnätet med prioritering på hårt trafikerade sträckor som även är skolvägar samt till viktiga hållplatser för kollektivtrafiken.

Kommunen ställer sig positiv till att en framtida Nobelbana (järnväg) kan passera kommunen. Kommunen ser Örebro Flygplats som en mycket viktig resurs som det är viktigt att den bibehålls och utvecklas.

Kommunen ska verka för en långsiktigt hållbar vattenförsörjning likväl som omhändertagande av avloppsvatten. Redan idag sker det för Mullhyttan och Lanna/Hidinge genom samarbete med andra kommuner. Inriktningen är att även Fjugesta ska

omfattas av detta, med anslutning till Örebros va-nät. Ambitionen är att minska antalet enskilda avlopp men för en stor del av kommunens yta är detta enda möjligheten även på lång sikt. Kommunen arbetar för att både enskilda avlopp och avloppsanläggningar uppfyller de miljökrav som ställs.

Även när det gäller avfallshantering är huvudinriktningen samarbete med andra kommuner.

Kommunen eftersträvar ökad användning av förnyelsebar energi och poängterar särskilt vikten av att IT-kommunikationerna byggs ut och håller högsta kvalitet vad gäller snabbhet och driftsäkerhet.

Frågor som rör vindkraft har behandlats i ett särskilt tematiskt tillägg till översiktsplanen och tas därför inte upp i detta ÖP-dokument.

Riksintressen

Kommunen ska tillse att de riksintressen som finns i Lekeberg beaktas vid planläggning och andra åtgärder.

foto: Hikmet Hrustanovic

KAP 1 INLEDNING

1.1 Principer för fysisk planering

1.1.1 Översiktsplan

Alla kommuner i Sverige måste enligt 3 kap i plan- och bygglagen (PBL SFS 2010:900) ha en översiktsplan (ÖP) som täcker hela kommunens yta. En översiktsplan är ett politiskt strategidokument som visar ambitioner och riktlinjer för den fysiska planeringen, d v s hur mark och vatten i kommunen bör användas, hur bebyggelse bör utvecklas och bevaras, hur infrastruktur bör förläggas, mm. Översiktsplanen visar vilka värderingar som ska iakttas i det löpande planeringsarbetet och den är vägledande och ger stöd vid olika typer av beslut.

Översiktsplanens tidshorisont bör sträcka sig från det närmast förestående till vad som ligger ca 20-25

år fram i tiden. Översiktsplanen ska enligt gällande lagstiftning aktualitetsförklaras en gång varje mandatperiod, endera genom att en ny översiktsplan arbetas fram eller att ett beslut tas om att den gällande översiktsplanen fortfarande anses aktuell.

En översiktsplan är inte juridiskt bindande, vilket innebär att det är möjligt att fatta beslut som strider mot översiktsplanens intentioner. Översiktsplanen kan i önskade delar ersättas eller kompletteras genom fördjupade översiktsplaner (FÖP) eller tematiska tillägg (TÖP), utan att hela översiktsplanen tas upp för behandling. Tidigare beslutade FÖP:ar och TÖP:ar kan fortsätta gälla även om en ny översiktsplan antas.

En översiktsplan ska precis som namnet antyder vara just övergripande, inte gå in på detaljer och, eftersom den inte är juridiskt bindande, inte förespegla att innehållet utgör slutligt beslut i olika frågor.

1.1.2 Andra planeringsinstrument

Det allra vanligaste planeringsdokumentet i kommunerna är detaljplanen (kallades stadsplan förr i tiden). Detaljplanen reglerar hur mark och vatten får användas och hur marken får bebyggas inom avgränsade geografiska områden inom kommunen. Detaljplanen är, till skillnad från översiktsplanen, juridiskt bindande vilket t ex innebär att bygglov inte får beviljas eller avstyckningar inte får göras som strider mot detaljplanen. En detaljplans intentioner bör ha stöd i gällande översiktsplan men detta är inget krav.

Områdesbestämmelser är ett något enklare alternativ till detaljplan och vars funktion är ungefär densamma.

Se kap 3 för de planer som är aktuella i Lekebergs kommun.

Regionala översiktsplaner är ovanliga men för Örebro län finns en regional översiktsplan (RÖP)

och därtill en regional utvecklingsstrategi (RUS). Dessa dokument är inte heller juridiskt bindande men innehåller ett antal regionalt övergripande förutsättningar och ställningstaganden som respektive kommun bör förhålla sig till. Se kap 2 för närmare beskrivning av RÖP:ens innehåll.

1.2 Översiktsplanens upplägg

Processen att ta fram en översiktsplan består i princip av fyra skeden; utredningsskedet, samrådsskedet, gransknings-/utställningsskedet och slutligen antagande- eller avslutsskedet. Vissa ramar av processen är tydligt styrda i lagstiftningen medan arbetssätt och översiktsplanens utformning kan och får skilja mycket från kommun till kommun. Här nedan redogörs kort för hur planeringsprocessen genomförs i arbetet med Lekebergs kommuns översiktsplan.

Förarbete/Utredningsskede

Lekebergs kommun har 2011-03-22 beslutat att ta fram en helt ny översiktsplan som ersätter den nu gällande från 1998. Kommunen har vidare ansett det viktigt att ha en bred medborgardialog inom ramen för översiktsplanarbetet. Det har skett på två sätt.

Under 2012 gjordes ett utskick i formen av ett ”vykort” med rubriken ”Hur vill du att Lekeberg ska se ut år 2030?”. Kortet har skickats och delats ut till privatpersoner, företag och föreningar. I utskicket till föreningar och företag har även bifogats förslag på diskussionsfrågor. Förslag och synpunkter har kunnat lämnas via kommunens hemsida, i brevlåda på kommunhuset eller skickats till kommunen.

Dessa synpunkter har nu sammanställts och ingår i underlaget för översiktsplanens samrådsversion.

Under februari 2013 har tre fokusgrupper skapats bestående av kommuninvånare som anmält intresse att delta och under ledning av tre politiker från tre

olika partier. Fokusgrupperna har behandlat boende, näringsliv respektive natur/miljö. Resultatet från diskussionerna i fokusgrupperna har också utgjort underlag för översiktsplanens samrådsversion.

Det är kommunstyrelsen som beslutar om och när översiktsplaneförslaget ska gå ut på samråd.

Samrådsskedet

Under perioden 18 april till 30 juni 2013 har ett formellt samråd genomförts. Samrådet annonserades i dagspressen och genom andra kanaler. Under hela den samrådstiden har översiktsplaneförslaget funnits tillgängligt på kommunens hemsida samt vid ett antal offentliga lokaler runt om i kommunen så att alla kommuninvånare som önskat haft möjlighet att ta del av planförslaget. Under samrådsperioden har ett antal offentliga möten hållits runt om i kommunen, vilka annonserades i lokalpressen. På Lekebergsskolans högstadium gjordes en riktad insats för att uppmärksamma kommunens ungdomar på översiktsplanarbetet.

Översiktsplaneförslaget har även skickats till berörda myndigheter, t ex länsstyrelsen och Trafikverket, grannkommunerna, större organisationer och företag, kommunala instanser, m fl. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

De yttranden som inkommer under samrådstiden redovisas sedan i en samrådsredogörelse som följer planförslaget genom den fortsatta planprocessen. I samrådsredogörelsen redovisas vilka ändringar i förslaget till översiktsplan som gjorts med anledning av inkomna framförda yttranden.

Med anledning av att det till samrådsperioden med början av april inte var möjligt att få fram ett komplett kartunderlag till samrådsförslaget har kommunen beslutat genomföra en kompletterande samrådsrunda. Denna samrådsperiod omfattar 4 veckor och genomförs under perioden 22 november till 20 december 2013.

Det är kommunstyrelsen som beslutar om och när de bearbetade översiktsplaneförslaget ska gå ut på granskning/utställning.

Gransknings-/utställningsskede

Det efter samrådet bearbetade och reviderade förslaget till översiktsplan ställs nu ut under minst två månader för granskning. Det finns nu åter möjlighet för alla kommuninvånare och berörda instanser att ta del av översiktsplaneförslaget och inkomma med synpunkter.

Efter gransknings-/utställningstiden ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa om de lett till förändringar i planförslaget eller inte. Om stora förändringar sker efter granskningen/utställningen ska en ny granskning/utställning genomföras. Utställningen av denna ÖP är planerad att genomföras våren 2014.

Antagandeskede/Avslutsskede

Översiktsplanen, med de slutliga justeringarna efter granskningen/utställningen, antas av kommunfullmäktige. Beslutet vinner laga kraft tre veckor efter att det justerade protokollet om beslutet anslagits förutsatt att ingen överklagar beslutet att anta planen under dessa tre veckor. En översiktsplans innehåll kan dock inte överklagas, bara hur den formella handläggningen har gått till. Den nya översiktsplanen gäller till dess den genom aktiva beslut ändras, ersätts eller upphävs. Beslut att

anta den nya översiktsplanen för Lekebergs kommun är planerat till juni 2014.

1.3 Läsanvisning

Så här hittar du i översiktsplanen och får bästa utbyte av innehållet. Det bör poängteras att översiktsplanen för Lekebergs kommun är utformad så att den anger riktlinjer för olika områden, främst inom den fysiska planeringen. Översiktsplanen visar inte specifika utbyggnadsområden.

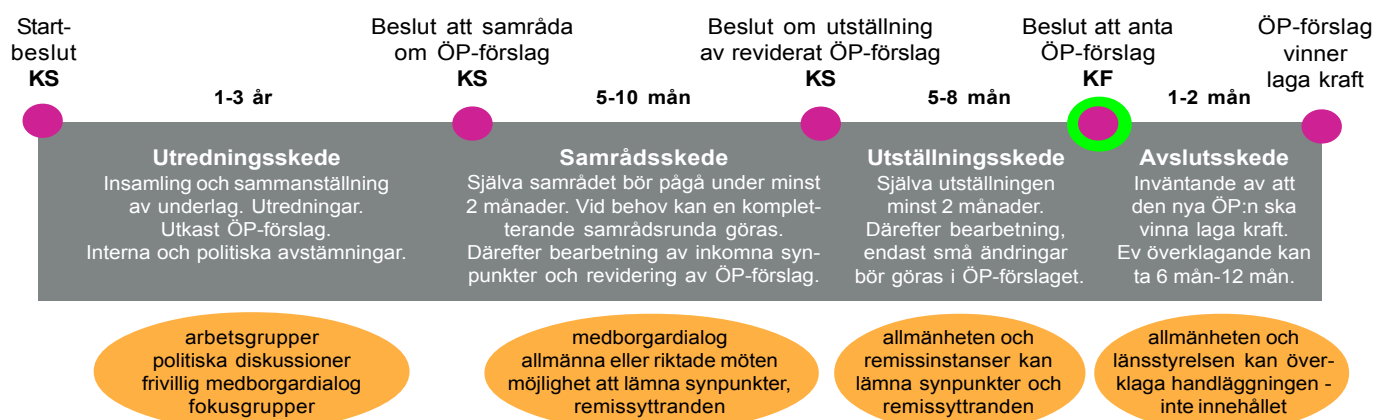
Samtliga kapitel utom 16 och 17 innehåller ställningstaganden som anger kommunens riktlinjer i olika frågor.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Det är i första hand dessa ställningstaganden och kommentarer som ligger till grund för den fysiska planeringen i kommunen – främst vid detaljplanering och bygglovgivning - men texterna i sin helhet ger vägledning både i dessa och andra frågor.

Om ställningstagandena bedöms medföra några former av konsekvenser som endera är stora eller för att de av andra skäl bör kommenteras, görs detta under rubriken *Påtagliga eller andra noterbara konsekvenser* vilken finns under respektive berörd grupp av ställningstaganden. Om

Planprocessen - princip över processens skeden och dess innehåll

ställningstagandena inte bedöms leda till några konsekvenser eller om konsekvenserna bedöms ha begränsad betydelse i sammanhanget används inte rubriken.

I kapitel 1 (detta kapitel) redogörs för vad en översiktsplan är, övergripande eller nationella mål, vilka generella hänsyn som bör eller måste tas, samt hur själva handläggningsprocessen ser ut.

I kapitel 2 fokuseras på regionala frågor. Lekebergs roll i regionen redovisas liksom olika funktioner och företeelser som är gemensamma för Lekeberg och en eller flera andra kommuner, så som mellankommunala intressen. Här presenteras även regionala måldokument och handlingsprogram av olika slag.

I kapitel 3 redovisas fakta om och förutsättningar för Lekebergs kommun idag samt lokala måldokument inklusive Lekebergs kommuns vision samt utvecklingsplanen för Lekebergs kommun. Båda dokumenten utgör plattformen för översiktsplanens riktlinjer.

I kapitel 4 redovisas dels olika risker, till exempel ras och skred, översvämningar, radon, förorenade områden, dels frågor som rör säkerhet och beredskap, miljö kvalitetsnormer för vatten, luft och mark, buller, ljud och vibrationer samt aspekter som är kopplade till klimatfrågor.

I kapitel 6-12 redovisas förutsättningar, bedömningar, ställningstaganden och konsekvenser inom olika tematiska områden; Natur och vatten, Kulturmiljö, Bostäder och boende, Näringsliv, Offentlig service, Rekreation och fritid, Kommunikationer och Teknisk försörjning.

I kapitel 13 redovisas samtliga Riksintressen i kommunen och på vilket sätt kommunen ska tillgodose dessa.

I kapitel 14 redovisas en fördjupning för Fjugesta tätort. I kapitel 15 redovisas en fördjupning Mullhyttans tätort. I kapitel 16 redovisas områden

eller funktioner där det finns konkurrerande intressen. I kapitel 17 redovisas hållbarhetsaspekter som påverkar mer än ett tematiskt område.

Till översiktsplanen hör även en miljökonsekvensbeskrivning som redogör för eventuell framtida miljöpåverkan som kan uppstå beroende på de ställningstaganden som görs i översiktsplanen.

Sedan tidigare finns en fördjupad översiktsplan (FÖP) för Lanna, Hidinge, Hidingebro och Skärmartorp (VINNA-området som även inkluderar Vintrosa i Örebro kommun) samt ett tematiskt tillägg (TÖP) för Vindkraft, vilka båda fullt ut fortsätter att gälla.

Lekebergs kommun har under 2012 antagit ett tematiskt tillägg för vindbruk. Antagandet har överklagats, en process som fortfarande pågår, varför planen ännu inte vunnit laga kraft, formellt finns inte vindkraftplanen ännu. Oaktat detta behandlas inte vindkraft i denna översiktsplan, det är alltså inte aktuellt med någon ny inriktning eller nya ställningstaganden i denna fråga. Undantaget gäller vindbruk som riksintresse där kommunen måste redovisa hur riksintresset ska skyddas och beaktas (se kap 13).

1.4 Övergripande nationella och internationella mål

Förutom regionala planer och måldokument (se kap 2) och de visioner, planer och mål Lekebergs kommun har satt upp (se kap 3), finns det internationella och nationella mål och åtaganden som den kommunala planeringen måste ta hänsyn till.

1.4.1 Mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter är en ministandard för vilka rättigheter som gäller för alla vars grundläggande principer lagts fast av Förenta Nationerna (FN). Översiktsplanen är ett av kommunens mest

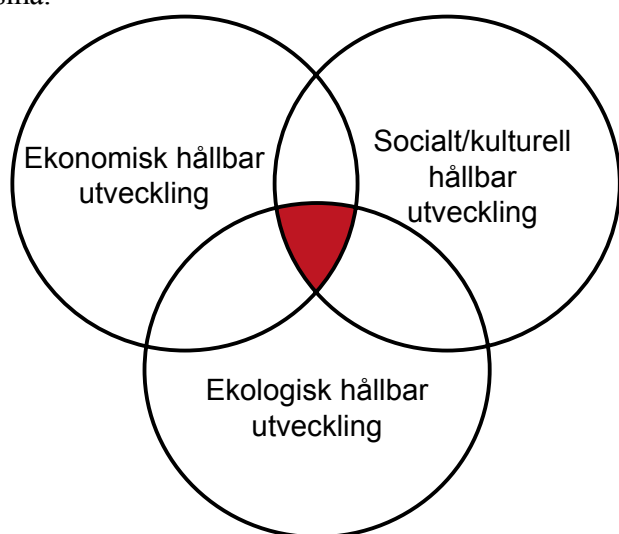
övergripande och vägledande dokument och bör därför genomsyras av jämlikhet och principerna för de mänskliga rättigheterna. Några områden är mer påtagliga i den fysiska planeringen och har därför lyfts fram i avsnitten nedan.

Kommunens ställningstagande/kommentar
Kommunen ska beakta mänskliga rättigheter vid all fysisk planering.

1.4.2 Hållbar utveckling

Vi arbetar för en hållbar utveckling i enlighet med den definition som FN:s världskommission för miljö och utveckling angav i Brundtlandsrapporten år 1987:

”En hållbar utveckling ger ett samhälle som kan tillfredsställa sina nuvarande behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillfredsställa sina.”

Illustration hållbar utveckling: Utveckling, social välfärd och sammanhållning förenas med en god miljö. De tre perspektiven betraktas som likvärdiga och en hållbar utveckling uppstår i överlappningen dem emellan.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Kommunen ska arbeta för en hållbar utveckling vid all fysisk planering samt vi bedömning av bygglov och motsvarande.

1.4.3 Folkhälsoperspektivet

Det övergripande målet för folkhälsan i Sverige är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Folkhälsa handlar om allt från individens egna val och vanor till strukturella faktorer som yttre miljöer och demokratiska rättigheter i samhället. Folkhälsan är ett gemensamt ansvar för samhället och folkhälsoperspektivet bör därför finnas med även i en kommunal översiktsplan.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Kommunen ska beakta folkhälsoperspektivet vid all fysisk planering.

1.4.4 Barnperspektivet

Barn är personer mellan 0 och 18 år. FN:s konvention om Barnets rättigheter (Barnkonventionen) är en internationell överenskommelse som gäller inom de stater som undertecknat den. I Sverige gäller inte barnkonventionen direkt som lag. Sverige har valt att anpassa den svenska lagstiftningen så att den överensstämmer med Barnkonventionens regler.

Artikel 3 i Barnkonventionen slår fast att barnets bästa ska komma i första hand. Det gäller vid alla slags åtgärder och beslut som berör barnet. Principen omfattar alla områden där barn påverkas, oavsett om det är inom offentliga eller privata institutioner, domstolar, myndigheter eller lagstiftande organ. Man pratar till exempel om barnkonsekvensanalyser som innebär att all planering och alla beslut ska innefatta en prövning av barnets bästa.

Den fysiska miljön har mycket stor betydelse för barns liv och utveckling. Tillgänglighet, rörelsefrihet och säkerhet är viktigt för barns möjlighet till utveckling och frihet att leka. Det är viktigt att planera och anpassa kommunens fysiska miljöer till barnens behov.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta barnperspektivet vid all fysisk planering samt vi bedömning av bygglov och motsvarande.

1.4.5 Tillgänglighet

En ökad tillgänglighet handlar om den demokratiska rätten att kunna röra sig fritt och kunna verka i samhället även för personer med funktionsnedsättning. I takt med att den åldrande andelen av befolkningen ökar, samtidigt som människor med funktionsnedsättningar ges ett starkare skydd för rätten att leva ett självständigt och oberoende liv, ökar kraven på god tillgänglighet i alla miljöer. Tillgänglighetsperspektivet behöver synas genom alla nivåer från planering till byggande och ingår därför som ett övergripande åtagande i den kommunövergripande översiktsplanen.

I januari 2009 trädde FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning i kraft i Sverige och benämns vanligen Agenda 50 (har ersatt Agenda 22) och syftar på de femtio artiklar som FN konventionen innehåller.

En aspekt inom detta område som kommunerna ansvarar för är sk ”lätt avhjälpna hinder” i offentliga miljöer, t ex att tillse att det anläggs ramper för rullstolsburna ska få tillgång till butiker.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta tillgängligheten vid all fysisk planering samt vi bedömning av bygglov och motsvarande.

1.4.6 Jämställdhet

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet. Jämställdhet förutsätter en jämn fördelning av makt och inflytande, samma möjligheter till ekonomiskt oberoende, lika villkor och förutsättningar i fråga om företagande, arbete,

arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet, lika tillgång till utbildning och möjligheter till utveckling av personliga ambitioner, intressen och talanger, delat ansvar för hem och barn samt slutligen frihet från könsrelaterat våld. Den fysiska miljön spelar stor roll i möjligheterna till ett jämställt samhälle och det är av stor vikt att det tas hänsyn till i den övergripande samhällsplaneringen.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta jämställdhetsaspekten vid all fysisk planering samt vi bedömning av bygglov och motsvarande.

1.4.7 Integration

Målet med den nuvarande nationella integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

När det gäller den fysiska planeringen bör ett aktivt och förebyggande arbete mot boendesegregation vara en naturlig och prioriterad del, t ex genom en varierad och blandad bebyggelse. Interkulturell förståelse och integration sker genom personliga möten. Ett sätt att skapa förutsättningar för och stimulera sådana möten är att prioritera lämpliga platser i det offentliga rummet.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta integrationsaspekten vid all fysisk planering samt vi bedömning av bygglov och motsvarande.

1.4.8 Nationella miljömål

Riksdagen har tagit beslut om svenska miljömål med inriktningen att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de flesta av de stora miljöproblemen är lösta. Det svenska miljömålssystemet innehåller ett generationsmål, sexton miljö kvalitetsmål och fjorton etappmål. Miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska

leda till. De miljömål som är relevanta för Lekebergs översiktsplan redovisas i konsekvensbeskrivningen i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n).

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta de nationella miljömålen vid all fysisk planering samt vid bedömning av bygglov och motsvarande.

1.4.9 Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormerna infördes med miljöbalken 1999 för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk. Utgångspunkten för en norm är kunskaper om vad människan och naturen tål. Normerna kan även ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. De flesta av miljökvalitetsnormerna baseras på krav i olika direktiv inom EU. Idag finns det miljökvalitetsnormer för föroreningar i utomhusluften, parametrar i vattenförekomster, kemiska föreningar i fisk- och musselvatten och omgivningsbuller. Myndigheter och kommuner ska vid tillsyn, tillståndsprövning, planering med mera se till att de normer som gäller verkligen uppfylls. I kapitel 4 Risk, säkerhet och miljö kvalitet finns en mer ingående redovisning av miljökvalitetsnormerna. Översiktsplanens konsekvenser för uppfyllandet av normerna redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB:n).

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta gällande miljökvalitetsnormer vid all fysisk planering samt vid bedömning av bygglov och motsvarande.

1.4.10 EU:s vattendirektiv

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG har slagit fast en ram för den europeiska gemenskapens vattenpolitiska samarbete. Vattendirektivet trädde i kraft december 2000 och ska vara genomfört

i medlemsländerna år 2015, vilket är ett första etappmål. Med hjälp av vattendirektivets systematiska angreppssätt är ambitionen att uppnå god vattenkvalitet i alla vatten. I Sverige finns nu fem vattendistrikt med en vattenmyndighet i varje som har till uppgift att genomföra den nya vattenförvaltningen.

Riksdagen och regeringen beslutade om nationell lagstiftning, vilket innebar en komplettering av Miljöbalken och en särskild vattenförvaltningsförordning (SFS 2004:660) samt organisation för den svenska vattenförvaltningen. Meningen med direktivet är att etablera en ram för enhetliga regler på EU-nivå för skydd av europeiska vatten; sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten, dock inte hav. Det handlar främst om att förbättra miljöarbetet genom en gemensam lagstiftning för vatten, bland annat försöker man minska föroreningar, främja hållbar vattenanvändning, förbättra tillståndet för existerande akvatiska ekosystem samt reducera effekterna av översvämningar och torka.

Vissa kommuner kommer att påverkas av flera vattenmyndigheter, för Lekeberg två stycken. Merparten av kommunens vatten hamnar under Norra Östersjöns vattendistrikt, medan det norra området inom kommunen tillhör Gullspångsälvens avrinningsområde som därmed hamnar under Västerhavets vattendistrikt.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta EU:s vattendirektiv vid all fysisk planering samt vid bedömning av bygglov och motsvarande.

1.4.11 Europeiska landskapskonventionen

Från den 1 maj 2011, när den Europeiska landskapskonvention (ELC) trädde i kraft, förbinder sig Sverige ”att analysera landskapens särdrag och de krafter och påtryckningar som omvandlar dem samt att värdera de landskap som har kartlagts på detta

sätt”... samt att ” ta hänsyn till de särskilda värden som berörda parter och den berörda befolkningen tillskriver dem”.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska där det är relevant beakta Europeiska landskapskonventionen vid fysisk planering samt vid bedömning av bygglov och motsvarande.

1.4.12 Europa 2020

Europa 2020 är EU:s tillväxtstrategi för de kommande tio åren.

I vår föränderliga värld hoppas vi att EU ska bli en smart och hållbar ekonomi för alla. Vår strategi ska hjälpa EU och medlemsländerna att uppnå hög sysselsättning, god produktivitet och stor social sammanhållning.

EU har fem överordnade mål för sysselsättning, innovation, utbildning, social sammanhållning, energi och klimat. De ska uppnås före 2020. Varje medlemsland har antagit egna nationella mål för respektive område. Konkreta åtgärder på EU-nivå och i medlemsländerna ska bidra till ett lyckat resultat.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta EU 2020 vid fysisk planering.

1.5.13 Boverkets vision 2025

I Sverige år 2025 finns vardagslivet nära bostaden och vi går, cyklar och rör oss mer i den alltmer funktionsblandade staden. De flesta av oss bor i storstadsregionerna, vilka växer i orter längs kollektivtrafikstråk. De regionala högskoleorterna växer och våra dagliga resor underlättas av snabba förbindelser i och mellan regionerna. Vi bygger endast miljöanpassade byggnader och privata företag står för en större andel ny infrastruktur i områden med goda råvarutillgångar.

foto: Thomas Kuilberg

Boverket har på regeringens uppdrag format en vision för Sverige 2025. I tolv sverigebilder visar Boverket vägar för framtidens fysiska samhällsplanering. Bilderna visar på den rikttningsändring som krävs för att vi ska nå det hållbara samhälle år 2050. Ett samhälle nationella målen anger. Visionen kan användas som idéunderlag och inspiration till åtgärder på både nationell och lokal nivå på vägen till ett hållbart samhälle.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta Boverkets Vision 2025 vid fysisk planering men då visionen är tämligen fokuserad på staden är det i stora stycken inte relevant för Lekebergs kommun.

1.5.14 Transportpolitiska mål och nationella planen för transportsystemet

Det övergripande målet för svensk transportpolitik är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Under det övergripande målet har regeringen också satt upp funktionsmål och hänsynsmål med ett antal prioriterade områden.

I den nationella planen för transportsystemet beslutas om övergripande prioritering för olika transportsystem i landet. Nuvarande plan omfattar åren 2014-2025.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska beakta de transportpolitiska målen vid fysisk planering och känna till relevanta delar i den nationella planen för transportsystemet.

1.5 Omvärldsanalys

Eftersom en översiktsplan är ett övergripande dokument går det inte att bortse från att Lekeberg är en del av helheten och påverkas av de trender som

pågår inom landet och i världen. Syftet med denna översiktliga omvärldsanalys är att belysa och förklara vilka trender som styr på internationell och nationell nivå samt på vilket sätt de gör det.

Klimatförändringar

Klimathotet utgör ett växande och enormt problem vilket ger stora utmaningar, internationellt, nationellt och lokalt, att ta sig an. Miljökvalitetsmålen, som arbetats fram nationellt, utgör grunden för miljöarbetet, kopplat till klimatet. Kraftiga regn, med översvämningar som följd, kan ge upphov till erosion, ras och skred. Kommunen behöver i sin planering av mark- och vattenanvändningen ta höjd för detta och i samband med bygglov och liknande informera de sökande om behov av energieffektiva driftslösningar, minskad energianvändning osv. Information om att byggnation invid eller nära strandkanten innebär en risk då vattennivån stiger och därmed riskerar att fylla byggnaden med vatten.

Globalisering

Detta är en ekonomisk, kulturell och politisk process som innebär att världens länder och människor knyts närmare varandra. Kommuner har behov av att tillhöra en region med globala kontakter. Globalisering är ingen ny företeelse. Trenden har pågått sedan urbaniseringen i samband med industrialiseringens genombrott.

Fortsatt urbanisering

Urbaniseringen i västvärlden har pågått i över 300 år och det finns inget som tyder på en förändring i denna trend, tvärtom förstärks den ytterligare. Fram till 1970-talet handlade urbaniseringen främst om att människor flyttade från landsbygden till närmaste större fabrik, varvid bruksorter uppstod. Idag sker flyttningen från mindre tätorter och städer till större befolkningsområden, vanligen storstäder, regioncentra och universitetsstäder.

Mer samverkan/sammanslagning

Det finns många exempel på att områden sammansmälter på nya sätt. Det handlar om länder och internationella regioner såväl som kommuner och nationella regioner. Samverkan blir allt vanligare för kommuner att möta de problem som är förknippade

med ett begränsat befolkningsunderlag. På samma sätt är regionförstoring ett sätt att öka tillgången på t ex arbetskraft och service för att öka konkurrenskraften och skapa förutsättningar för investeringar. Lekeberg bedriver samarbete med andra kommuner och organisationer på en rad områden och ingår i Örebro arbetsmarknadsregion.

Äldre befolkning

En allt äldre befolkning gör att boende och äldreomsorg står inför stora förändringar. De allra flesta vill bo kvar i hemmet så länge de kan medan en del behöver vård och omsorg i något vårdboende eller motsvarande. Kommunen behöver ha olika lösningar för att åstadkomma boenden som passar alla och som svarar upp mot de behov som finns samt hur behovet kan se ut på sikt.

Krav på högre utbildning

Den allt snabbare utvecklingstakten och nödvändigheten på allt högre förädling och specialisering av produkter och tjänster förutsätter även allt högre krav på utbildning. En hög utbildningsnivå i kombination med innovativa miljöer och entreprenörskap bedöms utgöra grunden

för en fortsatt tillväxt i Sverige. Andelen jobb som inte kräver kvalificerad utbildning blir färre och färre. I Lekeberg finns av tradition en utvecklad entreprenöranda medan andelen som fullföljer en högre utbildning är förhållandevis låg. Detta är en utmaning för framtiden.

IT-utveckling

Behovet av effektiva lösningar inom IT är viktigt dels för att möjliggöra för arbete hemma vilket på så sätt gör kommunen attraktiv att bo och arbeta i. Företagandet kräver alltmer flexibla lösningar för att kunna verka och fungera varför vikten av att ha en utbyggd och fungerande IT-infrastruktur är av väsentlig betydelse för kommunen. För landsbygden är en fungerande IT-infrastruktur en avgörande faktor för framtida boende.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen bör vara observant på omvärldsfaktorer som kan påverka planeringsförutsättningarna i Lekebergs kommun.

KAP 2 LEKEBERG I REGIONEN OCH MELLANKOMMUNALA INTRESSEN

2.1 Lekeberg i regionen

I detta kapitel beskrivs regionala förutsättningar och planer som påverkar Lekeberg samt Lekebergs läge och roll i regionen.

2.1.1 Lekebergs läge i regionen

Lekebergs läge, relativt centralt i Örebroregionen, är en strategiskt bra utgångspunkt för invånarna i Lekebergs kommun. Lekeberg eller Västernärke som det ofta kallas vänder sig av tradition främst mot öster och Örebro. Längst i väster, i mullhyttetrakten, finns en del kopplingar mot Laxå och Degerfors kommuner. Kopplingarna till Karlskoga är begränsade till trakten kring Lekhyttan och Leken. I söder, trakterna runt Hackvad och Kräcklinge finns naturliga kopplingar till Kumla och Hallsberg men i övrigt är det Örebro och Örebro kommun som dominerar. Särskilt tydligt är det vid Lanna och Hidinge som i princip hänger samman med Vintrosa i Örebro kommun.

På senare tid har dock ett omfattande förvaltnings-samarbete utvecklats där Lekeberg har vänt sig mot sydväst, till Laxå och Askersunds kommuner (se nedan).

Genom den infrastruktur och de kommunikations-möjligheter som finns idag är det givet att Örebro som regioncentra utgör den helt naturligt den viktigaste målpunkten för Lekebergs invånare. Förutom en stor och varierad arbetsmarknad finns i Örebro även ett omfattande utbud av kommersiell och offentlig service, en stor bredd inom utbildning och kultur samt goda kommunikationsmöjligheter såväl nationellt som internationellt. Kombinationen med Örebros omfattande serviceutbud och Lekebergs attraktiva boende- och rekreationsmiljöer gör Lekeberg till en värdefull kommun i regionen.

I ett större perspektiv befinner sig Lekeberg på en öst-västlig axel mellan Stockholm och Oslo, där E18 utgör det norra benet i den sk Nordiska Triangeln – Stockholm-Malmö-Oslo.

Den nord-sydliga axeln är inte alls lika uttalad och ligger utanför kommunen eller är outvecklad i jämförelse. På järnvägssidan saknas den öst-västliga axeln helt och den nord-sydliga är dåligt utvecklad, men genom den relativa närheten till knutpunkten Hallsberg och även till Örebro har Lekeberg ändå goda kommunikationer till andra regioner, och då främst till Stockholmsregionen.

Den absoluta närheten till Örebro flygplats bidrar till att knyta Lekeberg till andra regioner, men i princip bara på fraktsidan eftersom persontrafiken, utöver chartertrafik, är mycket liten.

2.2 Regionala planer och måldokument

Regionförbundet Örebro är ett samverkansorgan vars huvudmän är de tolv kommunerna i Örebro län och Örebro läns landsting. Förbundet har ansvaret för de regionala utvecklingsfrågorna och för prioriteringar av satsningar på infrastruktur. Regionförbundet ansvarar även för fördelning av vissa statliga medel för regional utveckling.

2.2.1 Regional utvecklingsstrategi (RUS)

De tolv kommunerna i Örebro län och Örebro läns landsting har en gemensam utvecklingsstrategi för hela regionen. De fyra områden där gemensamma satsningar kan göra skillnad är:

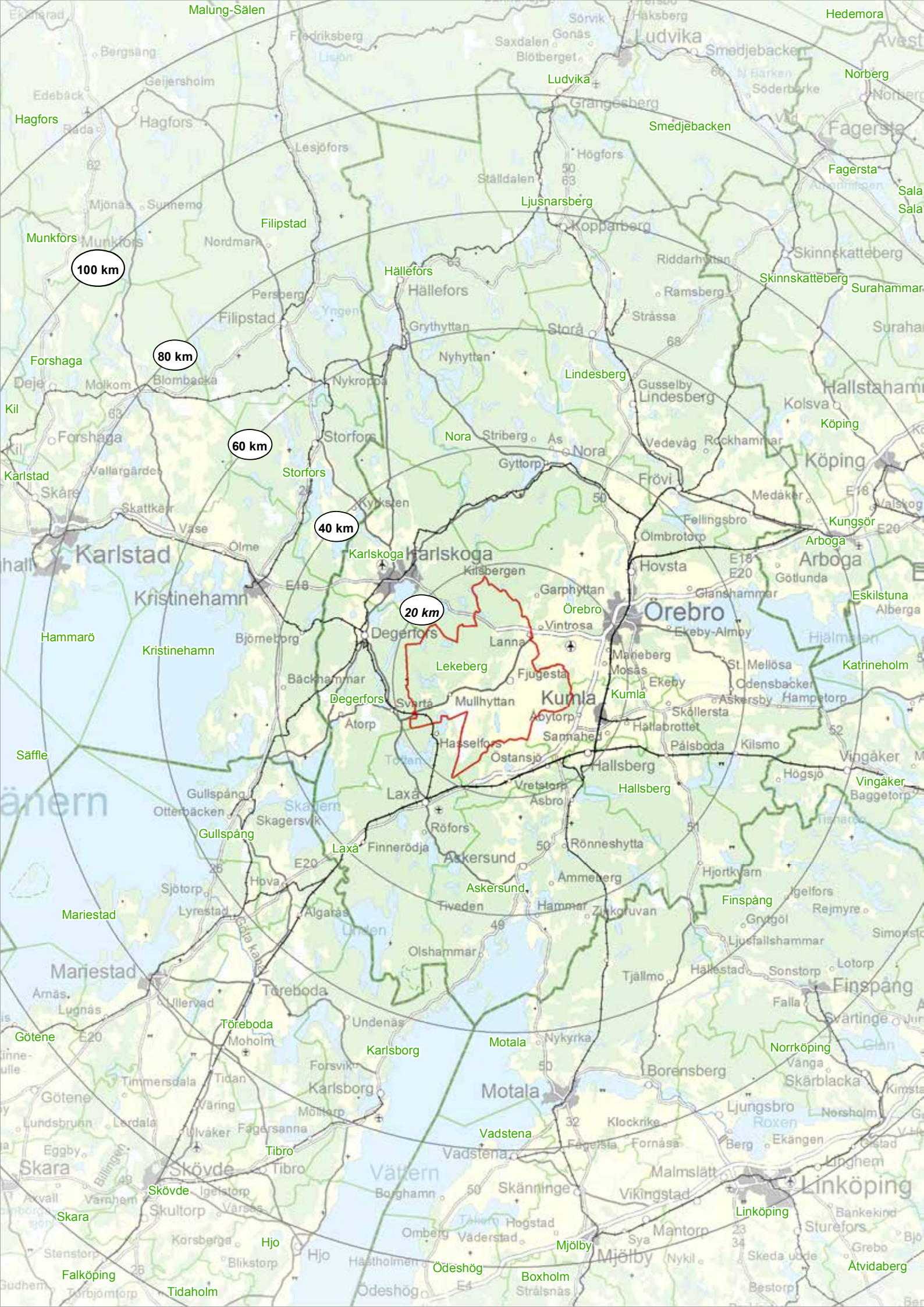
Kunskap och kompetens

Örebroregionen är ett attraktivt kunskapscentrum med en hög utbildningsnivå.

Innovationer och entreprenörskap

I regionen växer företag och nya idéer i ett aktivt samarbete mellan näringsliv, universitet, offentlig och ideell sektor. Inom ramen för detta utvecklingsområde har senare en regional handlingsplan för innovationer och entreprenörskap tagits fram.

Lustfyllda möten och upplevelser

I regionen blomstrar kultur, idrott och turism - det goda värdskapet ger lustfyllda möten och upplevelser.

Den öppna regionen

Regionens mångfald föder kreativitet, öppenhet och unga tankar. Vi är den öppna regionen - den goda grannen, den självklara mötesplatsen för människor och ett nav för handel och hållbara transporter.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Dessa fyra områden har beaktats och stöds i översiktsplanen för Lekebergs kommun. Avseende punkten "attraktivt kunskapscentrum" och "en hög utbildningsnivå" är det utifrån kommunens förutsättningar närheten till ett brett bildningsutbud i grannkommunerna, främst Örebro, som bidrar till uppfyllelsen.

2.2.2 Regional översiktsplan (RÖP)

Regionala översiktsplaner är ovanliga men för Örebro län finns en regional översiktsplan (RÖP), antagen 2012, som är kopplad till den regionala utvecklingsstrategin (RUS) vilken beskrivs ovan. RÖP:en är inte heller juridiskt bindande men innehåller ett antal regionalt övergripande förutsättningar och ställningstaganden som Lekebergs kommun bör förhålla sig till.

Innehållet i RÖP:en har beslutats av regionstyrelsen, som består av politiska representanter för alla länets 12 kommuner samt Örebro läns landsting.

RÖP:ens huvudpunkter är:

- Regionförstoring och hållbar pendling
- Hållbar tätortsutveckling och levande landsbygd
- Attraktiva lägen för nya företag och etableringar

Kommunens ställningstagande/kommentar

Med tanke på Lekebergs kommuns struktur som landsbygdskommun, med små tätorter och där bebyggelsen i övrigt är spridd, saknas i viss utsträckning förutsättningar att anpassa utvecklingsstrategierna i översiktsplanen till RÖP:ens ideal.

Eftersom Lekeberg saknar spårbunden trafik finns inga möjligheter att förtäta och koncentrera kring tågstoppslägen. Arbetsmarknaden i Lekeberg bygger i mycket stor utsträckning på pendling till omgivande större orter, främst Örebro och även om delar av pendlingen sker via linjebuss så dominerar bilpendlingen. Ett av skälen till detta är att det är hela resan som räknas – från hemmet till arbetsplatsen. Bäst förutsättningar för busspendling finns i Lanna där linjetrafiken på E18 mellan Karlskoga och Örebro kan utnyttjas likväl som linjen (Mullhyttan-) Fjugsta-Örebro.

Eftersom Lekebergs tätorter är mycket små uppfylls i bokstavlig mening inte heller RÖP:ens riktlinjer för hållbar tätortsutveckling, däremot har kommunen mycket goda förutsättningar att även fortsatt ha en levande landsbygd.

Det finns av hävd en företagarganda i Lekeberg och även om det med få undantag rör sig om mycket små företag så bedöms förutsättningarna för utveckling inom detta område som goda. Närheten till Örebro, E18 och flygplatsen bedöms också som positivt för företagande och etableringar.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Kommunens ställningstaganden och de förutsättningar som gäller i landsbygdskommunen Lekeberg innebär ett fortsatt bilberoende för i stora delar av kommunen. Bebyggelsestrycket är dock lågt i de delar där kollektivtrafik saknas varför eventuella nyexploateringar ger försumbar påverkan vad gäller klimat- och miljöfaktorer. I andra vågskålen ger inriktningen förutsättningar för en fortsatt levande landsbygd.

2.2.3 Regionalt program för social välfärd

Den 10 maj 2012 antog regionfullmäktige ett regionalt program för social välfärd och Örebroregionen blir därmed först i landet med ett program som tar ett regionalt grepp på utvecklingen av välfärden. Målet är: I Örebroregionen lever alla människor ett värdigt liv och deltar aktivt i samhället.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Översiktsplanens riktlinjer stödjer programmet.

2.2.4 Länsplan för regional transportinfrastruktur för Örebro län 2010-2021

En god infrastruktur är en förutsättning för regionens utveckling. Regionförbundet ansvarar för att verkställa den plan för infrastruktur som finns för regionen, den så kallade länsplanen. Åtgärder i planen syftar till att förbättra tillgängligheten till arbetsplatser, vård, utbildning och service i regionen, möjliggöra arbetspendling över större avstånd samt snabbare och effektivare transporter.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekeberg berörs i relativt liten omfattning av objekt i länsplanen men översiktsplanens riktlinjer stödjer denna men lyfter även upp några frågor och objekt inför den kommande länsplanen för 2014-2025.

2.2.5 Regionalt trafikförsörjningsprogram för Örebro län

I den regionala kollektivtrafikmyndighetens uppdrag ingår att ta fram ett regionalt trafikförsörjningsprogram. Programmet innehåller bland annat mål och grundläggande principer för kollektivtrafikens framtida utveckling.

Landstingsfullmäktige beslutade i september 2012 att anta programmet.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Översiktsplanens riktlinjer beaktar programmet.

2.2.6 Nytt program för energi och klimat i Örebro län

Regionförbundet Örebro och Länsstyrelsen i Örebro län antagit ett gemensamt program för energi och klimat i Örebro län.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

De mål som finns i Lekebergs kommuns olika miljö- och klimatprogram stöder och kompletterar inriktningen i det regionala programmet.

2.3 Mellankommunala intressen

Under den här punkten beskrivs olika gränsöverskridande intressen, dvs frågor där Lekeberg och en eller flera andra kommuner måste samverka i någon form.

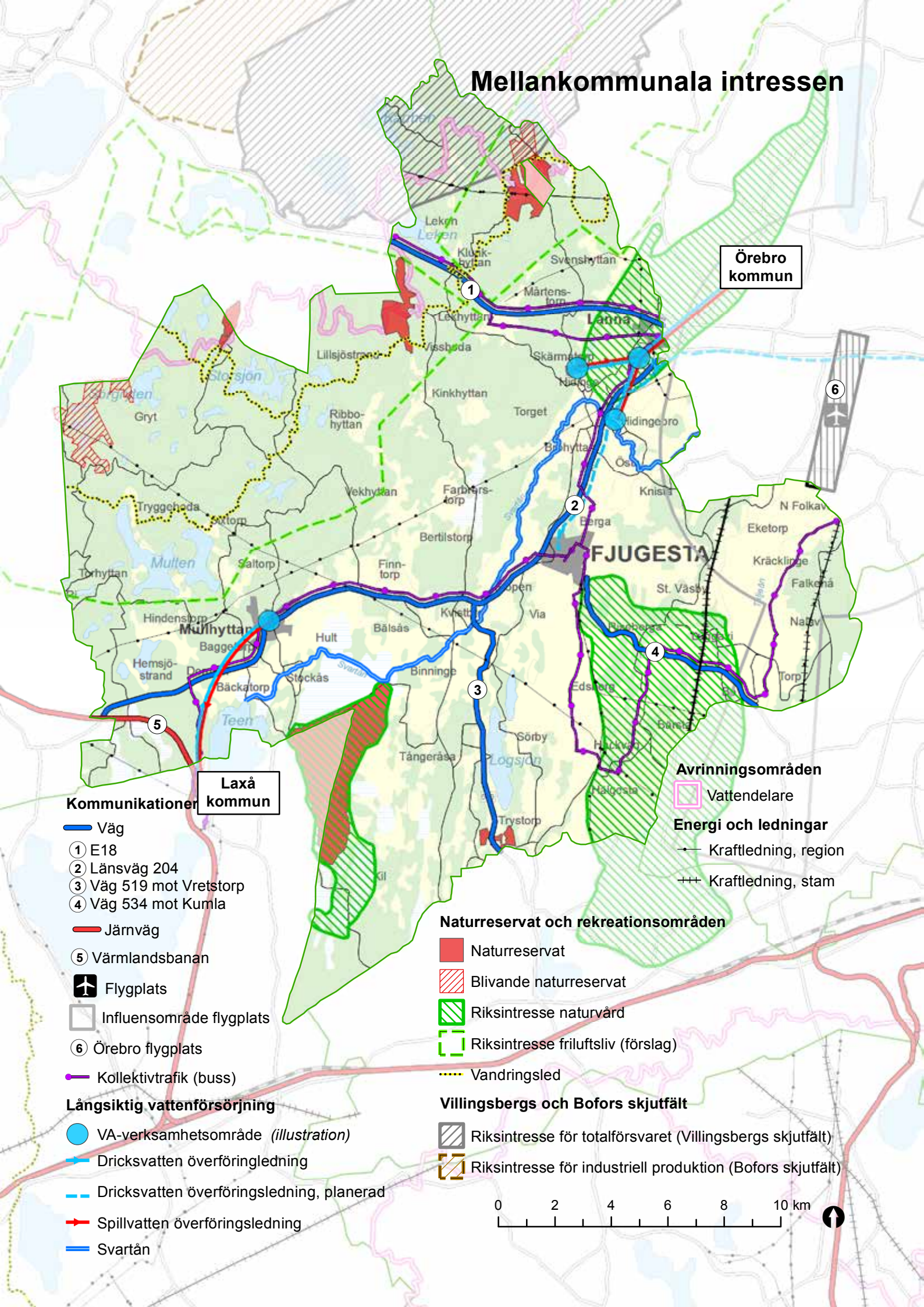
2.3.1 Arbetsmarknaden

Lekebergs kommun ingår i Örebros arbetsmarknadsregion. En stor del av befolkningen dagpendlar och fler lekebergsbor arbetar i Örebro än i hemkommunen. Även Kumla och Hallsberg utgör viktiga pendlingsorter. Inpendling är blygsam.

Med utgångspunkt från sitt geografiskt strategiska läge avseende vägar och järnvägar samt tillgång till en flygplats, därtill demografiskt centralt i Sverige växer Örebro som ett viktigt logistikcentrum. Även de satsningar som görs i anslutning till Hallsbergsterminalen kan adderas till regionens utveckling som logistikcentrum vilket bedöms ge många nya jobb i regionen. Medan arbetspendling till Örebro är enkel är det viktigt att kunna erbjuda goda kollektivtrafikmöjligheter från Lekeberg till Hallsberg och Kumla. Företag som Atlas Copco i Örebro har varit mycket

Mellankommunala intressen

Örebro kommun

Laxå kommun

Kommunikationer

- Väg
- ① E18
- ② Länsväg 204
- ③ Väg 519 mot Vretstorp
- ④ Väg 534 mot Kumla
- Järnväg
- ⑤ Värmlandsbanan
- ✈ Flygplats
- ☐ Influenzområde flygplats
- ⑥ Örebro flygplats
- Kollektivtrafik (buss)

Långsiktig vattenförsörjning

- VA-verksamhetsområde (illustration)
- Dricksvatten överföringledning
- Dricksvatten överföringsledning, planerad
- Spillvatten överföringsledning
- Svartån

Avrinningsområden

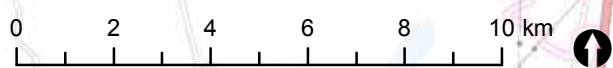
- ☐ Vattendelare
- Energi och ledningar
- Kraftledning, region
- Kraftledning, stam

Naturreservat och rekreationsområden

- Naturreservat
- ▨ Blivande naturreservat
- ▨ Riksintresse naturvård
- ▨ Riksintresse friluftsliv (förslag)
- Vandringsled

Villingsbergs och Bofors skjutfält

- ▨ Riksintresse för totalförsvaret (Villingsbergs skjutfält)
- ▨ Riksintresse för industriell produktion (Bofors skjutfält)

framgångsrika inom tillverkningsindustrin under senare år men i övrigt är det utvecklingen inom tjänstesektorn som är den stora potentialen. Örebro Universitet och Universitetssjukhuset är mycket viktiga för att en utveckla en högkvalitativ och konkurrenskraftig arbetsmarknad i framtiden.

Karlskoga och Degerfors utgör en egen arbetsmarknadsregion med stor tyngd inom mekanisk tillverkningsindustri men även spetsutveckling inom det högteknologiska området. Möjligheterna att arbetspendla till denna arbetsmarknadsregion är tämligen goda med avseende på Karlskoga.

Arbetsmarknaden i Örebro och Hallsberg förväntas fortsätta växa, och arbetsmarknaden i Karlskoga-Degerfors förväntas vara stabil. Lekebergs interna arbetsmarknad bedöms också stabil och har vissa utvecklingsmöjligheter men arbetspendling till grannkommunerna, främst Örebro, bör och kommer sannolikt vara dominerande även i framtiden.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska verka för regionförstoring så att möjligheterna för kommuninvånarna att nå nya arbetsmarknader ökarnen även att näringslivets efterfrågan på kompetent arbetskraft får större möjligheter att tillgodoses.

2.3.2 Utbildningsfrågor

Inom gymnasial och högre utbildning är det varken ekonomiskt eller praktiskt möjligt för Lekebergs kommun att ha ett brett utbud. Lekeberg har dock genom sin närhet till Örebro möjlighet att ta del av det breda utbildningsutbud som finns där. Här bör särskilt poängteras värdet av att ha ett universitet och ett universitetssjukhus inom några mils avstånd.

Idag köper kommunen så gott som alla gymnasieplatser i andra kommuner. Det finns inga planer på att ändra på detta. För pendlare gymnasieelever är det viktigt med en bra och utbyggd kollektivtrafik så

att så stor andel som möjligt kan fortsätta bo hemma även när de studerar på annan ort. Detta både minskar kommunens omkostnader för bostadsstöd och kan innebära ökad trygghet för elever och föräldrar. Med en väl utbyggd IT-infrastruktur bör regionen kunna erhålla tillräckligt utbyte av kunskap och information även inom de utbildningar och branscher som är förlagda till andra forsknings- och utbildningsorter.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska i samverka med grannkommunerna, där så bedöms lämpligt eller nödvändigt, tillgodose behovet av utbildning för kommuninvånarna. Kommunen ska verka för en bra och väl utbyggd kollektivtrafik som ett led att underlätta studier på närliggande orter.

2.3.3 Vård- och omsorgsfrågor

Närmaste större sjukhus är Universitetssjukhuset i Örebro men även Karlskoga lasarett är viktigt för Lekeberg. För en kommun av Lekebergs storlek är det svårt att på egen hand ordna boende för t ex personer med psykiska funktionshinder som kräver mer avancerad vård, varför samarbete och utbyte sker med de övriga kommunerna i Sydnärke (Hallsberg, Kumla, Laxå och Askersund).

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska i samverka med grannkommunerna, där så bedöms lämpligt eller nödvändigt, tillgodose behovet av vård och omsorg för kommuninvånarna.

2.3.4 Gemensam förvaltning

Lekebergs kommun har tillsammans med kommunerna Askersund och Laxå sedan några år ett organiserat samarbete inom den offentliga förvaltningen. Dels genom Sydnärkes Byggförvaltning som handhar fysisk planering, bygglovhandläggning, mm, för de tre kommunerna dels Sydnärkes Miljöförvaltning som handlägger och har tillsyn i miljöärenden.

En gemensam IT-nämnd och förvaltning är under uppbyggnad. Ytterligare områden inom Lekebergs kommunala organisation kan förväntas att inkluderas i samarbetet mellan dessa kommuner men man kan även tänka sig samarbete med andra kommuner.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska fortsätta samarbeta med grannkommunerna för att utveckla en långsiktigt kostnadseffektiv kommunal förvaltning med hög kvalitet.

2.3.5 Fritid och kultur

Sydnärkekommunerna har ett samrådsorgan där kultur- och fritidsfrågor diskuteras 2-3 gånger per år. Samarbete förekommer också på andra sätt, exempelvis genom att Lekebergs kommun köper tjänster i kulturskolan vilket gör det möjligt att bedriva viss undervisning i framför allt Fjugesta. Det existerar också ett bibliotekssamarbete, inom länet kallat ”fritt medieflöde”, genom vilket samarbetande bibliotek kan beställa böcker från varandra.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska fortsätta samarbeta med grannkommunerna för att utveckla samverkan inom fritids- och kulturområdet.

2.3.6 Turism

Turismsamarbete sker genom gruppen ”Destination Örebro, Kumla, Hallsberg och Lekeberg” (ofta förkortat till ”Destination Örebro”). Denna samarbetsgrupp har bildats för att marknadsföra regionen i ett vidare perspektiv, bland annat genom att trycka upp och distribuera reklambroschyrer.

Det förekommer också samarbete i turismfrågor på länsnivå, liksom olika typer av mindre projekt av mer tillfällig karaktär. Bristen på övernattningsmöjligheter i Lekeberg förutsätter samarbete med grannkommunerna.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska fortsätta utveckla besöksnäringen genom samarbete där attraktioner i Lekeberg paketeras tillsammans med närliggande besöksmål i andra kommuner när detta bedöms fördelaktigt.

2.3.7 Näringsliv

Lekebergs kommun bedriver samarbete med de andra kommunerna inom Sydnärkegruppen (Kumla, Hallsberg, Askersund, Laxå, Lekeberg) kring utvecklingen av det lokala näringslivet – t ex utbildning för arbetsledare och diskussion kring näringslivsfrågor i stort.

I ett regionalt perspektiv sker näringslivssamarbete mellan kommunerna främst inom ramen för Business Region Örebro (BRO).

Närheten till Örebro påverkar näringslivets förutsättningar på många sätt, t ex underlag för handel i Lekeberg.

Se även kommentarer kring besöksnäringen ovan.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska verka för att näringslivet i regionen får möjlighet att utvecklas och expandera.

2.3.8 Brandkår/räddningstjänst

Nerikes Brandkår är ett kommunalförbund där kommunerna Örebro, Kumla, Hallsberg, Lekeberg, Laxå, Askersund, Lindesberg och Nora samverkar om gemensam räddningstjänst. Nerikes Brandkår har 27 brandstationer (2 heltid, 15 deltid och 10 räddningsvårn), ca 500 anställda med vikarier och poolpersonal samt ca 100 fordon. I Fjugesta finns en deltidsbrandstation och förstärkning från andra stationer kallas in vid behov.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska verka för att räddningstjänstens verksamhet i länet får möjlighet att utvecklas och vara optimalt effektivt.

2.3.9 Polissamarbetet

Polismyndigheten i länet är indelad i fyra närpolisområden, där Lekeberg ingår i Örebro närpolisområde tillsammans med Örebro.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska verka för att polissamarbetet i länet får möjlighet att utvecklas och vara optimalt effektivt.

2.3.10 Kommunikationer

En mycket kort sträcka av Värmlandsbanan (tidigare kallad nordvästra stambanan) i det nationella stambanjärnvägsnätet går genom sydvästra hörnet av kommunen. Sträckan ligger mellan Laxå och Degerfors där det är mycket glest befolkat. Det finns inga stationer eller hållplatser inom kommunen och det finns inga skäl till att några skulle komma tillstånd i framtiden.

Nobelbanan är den allmänt vedertagna benämningen på en eventuell framtida tågförbindelse mellan Örebro och Kristinehamn. Detta är en felande länk i det nationella stamnätet där såväl person- som godstransporter mellan Stockholm-Oslo tvingas ta en omväg via Hallsberg och Laxå. En sådan tågförbindelse ligger relativt långt fram i tiden (troligen 25-50 år) men det är viktigt att i Lekebergs kommun garantera en korridor för Nobelbanan. Örebro kommun har i sin ÖP fem olika alternativa sträckningar och Karlskoga kommun är oreserverat positiv oavsett vilken sträckning som kommer förordas. Initiativ till ett regionalt planeringssamarbete för Nobelbanan har under 2013 initierats av Regionförbundet.

E18 passerar Lekebergs kommun och är en viktig regional, nationell och internationell transportlänk. Väg 204 är en viktig regional och lokal transportlänk. E20 ligger utanför kommunen men är även den en viktig transportlänk som indirekt påverkar Lekeberg.

Örebro Flygplats är belägen strax utanför kommunen men är viktig för kommunikationen och påverkansområdet, i form av koncession, bullermatta och hinderfrihet sträcker sig in i Lekebergs kommun.

Den 1 januari 2012 trädde en ny kollektivtrafiklag i kraft. Den innebär att det i varje län ska finnas en kollektivtrafikmyndighet som ansvarar för strategisk planering av regionens kollektivtrafik. Kommunerna och landstinget i Örebro län har kommit överens om att landstinget är ansvarig kollektivtrafikmyndighet. Busslinjetrafik är i Lekebergs fall helt en mellankommunal angelägenhet då tätortstrafik saknas. Förutom de linjer som har målpunkter i Lekeberg är regionala busslinjer längs E18 mellan Örebro och Karlskoga viktiga för pendling. mm.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommun ska verka för att internationella, nationella och regionala kommunikationer som berör eller passerar kommunen kan utvecklas.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Ställningstagandet kan innebära påverkan som berör boende, ägande och verksamhetsfrågor i den egna kommunen.

2.3.11 Långsiktig vattenförsörjning

För två av kommunens tre tätorter – Mullhyttan och Lanna - samarbetar Lekebergs kommun redan med andra kommuner kring vatten- och avloppsförsörjningen och inom en snar framtid inkluderas även Fjugesta.

Invånarna i Lanna får via Vintrosa sitt vatten från Örebro som också tar emot dess avloppsvatten. Invånarna i Mullhyttan får dricksvatten från Laxå och avloppsvattnet pumpas till reningsverket i Hasselfors i Laxå kommun.

Beslut har tagits att även Fjugesta via en överföringsledning från Lanna ska anslutas till va-nätet i Örebro. På sikt kan vattnet komma att tas från Vättern, via Örebro, vilken innebär att ytterligare kommuner blir delaktiga i vattenförsörjningen.

Svartån är viktig råvattentäkt för både Fjugesta och Örebro och därför finns ett långtgående samarbete mellan Örebro och Lekebergs kommuner avseende vattenförsörjningen, bl a vid upprättandet av ett vattenskyddsområde för detta vattendrag och dess omgivning.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommuns åtgärder avseende vattenförsörjningen ska inte påverka berörda grannkommuner på ett otillbörligt negativt sätt.

2.3.12 Avrinningsområden

Lekebergs kommun ingår i två avrinningsområden. De flesta sjöarna och vattendragen tillhör Eskilstuna-åns avrinningsområde som har utflöde i Östersjön. En mindre del i nordvästra delen av kommunen tillhör Gullspångsälvens avrinningsområde som har utflöde i Västerhavet. Vatten från vattensystem i andra kommuner når således Lekeberg likväl som Lekebergs vattendrag rinner vidare in i grannkommuner och vidare till andra områden.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Åtgärder i Lekebergs kommun som berör avrinningsområdena ska inte ha annan påverkan i grannkommunen än i den egna kommunen.

2.3.13 Naturreservat och rekreatiomsområden

Följande naturreservat i Lekbergs kommun sträcker sig in i andra kommuner:

- Båsbergen
- Dunderklintarna
- Skagershultsmossen
- Svartkärr
- Trehörning
- Trystorps ekäng

Därutöver finns följande gränsöverskridande områden som är inventerade och utvärderade av länsstyrelsen som lämpliga blivande naturreservat:

- Murstenstjärnarna
- Södra Gräsgässlingen
- Kroksjöskogen

Kilsbergen utgör ett natur- och rekreatiomsområde som delas med kommunerna Degerfors, Karlskoga och Örebro vilket även inkluderar leder som Bergslagsleden. Det är sannolikt att ytterligare gränsöverskridande funktioner kan bli aktuella i framtiden.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Lekebergs kommuns åtgärder avseende naturreservat och rekreatiomsområden ska inte ha annan påverkan i grannkommunen än i den egna kommunen.

2.3.14 Villingsbergs och Bofors skjutfält

En mindre del av Villingsbergs skjutfält är beläget inom den allra nordligaste delen av kommunen, i anslutning till sjön Leken. Bofors skjutfält ligger direkt norr om Villingsbergs skjutfält och ett stycke norr om kommunen. I Lekeberg likväl som i Örebro kommun ses skjutfälten som ett störningsmoment med buller för närliggande bostäder och inskränkningar i rörelsefriheten för friluftslivet. För det regionala näringslivet och Karlskoga kommun i synnerhet är skjutfälten (vilka båda är riksintressen), särskilt Bofors skjutfält, en avgörande resurs.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen beaktar i sin planering skjutfälten som riksintressen samt dess värden för det regionala näringslivet. Kommunen vill trots närheten till skjutfältet, verka för en utveckling av bebyggelsen runt Leken.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Ställningstagandet påverkar möjligheten att utveckla bebyggelsen runt sjön Leken. Med tanke på riksintresset har kommunen å andra sidan inga möjligheter driva en annan ståndpunkt.

2.3.15 Energi och ledningar

Utöver kraftledningar och telekommunikationer som sedan lång tid haft gränsöverskridande sträckningar, ökar påverkan från t ex vindkraftetableringar. Ett kraftverk i en kommun kan behöva väg och/eller anslutning till elnätet via en annan kommun. Säkerhetsavstånd runt ett kraftverk kan också sträcka sig in i en annan kommun och därmed påverka andra intressen.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen beaktar i sin planering riksintressen och andra samhällsnyttiga funktioner samt angränsande kommuners översiktsplaner i frågor som berör energiförsörjningen.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Ställningstagandet kan dels innebära att Lekeberg inte kan genomföra vissa önskade åtgärder eftersom de påverkar andra intressen som kan ligga utanför den egna kommunen, samtidigt kan kommunen påverkas av åtgärder utanför den egna kommunen.

foto: Hanna Bäckgren

KAP 3 LEKEBERGS KOMMUN IDAG

I detta kapitel beskrivs Lekebergs kommun historiskt och fysiskt, dess befolkningstrender samt vilka kommunala planer och måldokument som påverkar eller påverkas av översiktsplanen.

3.1 Lekebergs identitet

3.1.1 Gammal boplat

Ända sedan stenåldern för cirka 5000 år sedan har den här delen av Närke varit relativt tätbefolkad. Man finner spår av bosättningar och andra aktiviteter på många platser och Lekeberg är ett av de fornlämningsstätaste områdena i landet.

3.1.2 Kommun bildad 1995

Lekebergs kommun bildades första januari 1995 efter att under många år varit en del av Örebro kommun. Lekebergs kommun är belägen relativt centralt i Örebro län och har ingen gräns mot något annat län. Lekeberg är även en del av landskapet Närke och motsvarar ungefär det område som i dagligt tal brukar kallas Västernärke. Lekeberg är en relativt liten kommun, dock inte den minsta i Örebro län, vare sig till ytan eller invånarantal. Angränsande kommuner är Örebro, Kumla, Hallsberg, Laxå, Degerfors och Karlskoga.

3.1.3 Landsbygdskommun med små tätorter

Lekebergs kommun är en landsbygdskommun med tydlig naturprägel. I Lekeberg möts Kilsbergens – även kallade de ”Blå Bergen” - sjörika skogslandskap, som utgör den nordvästra halvan av kommunen, Närkeslättns jordbruksbygd som breder ut sig mot sydost men där det även finns inslag av mossmarker i sydväst.

Kommunens tre större tätorter är Fjugesta, Lanna/Hidinge och Mullhyttan - därutöver finns ett betydande antal mindre tätorter av bykaraktär. En

stor andel av kommuninvånarna bor inom övriga den övriga landsbygden. Kommunens totala areal är 484,2 km² varav 466 km² är land och 18,2 km² är vatten.

3.2 Natur och kultur i Lekeberg

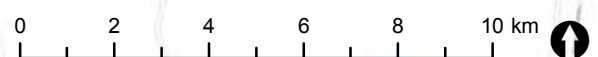
3.2.1 Värdefulla natur- och kulturmiljöer

Kommuninvånarna lyfter fram närheten till fina naturområden som ett av de mest positiva särdragen för Lekeberg. Utsikten över jordbruksbygden och mot Kilsbergen är viktig och lättheten att komma ut till vackra och intressanta naturområden är också sådant som uppskattas. Garphyttans nationalpark är belägen inom kommunen, liksom flera områden av riksintresse för naturvård och ett stort antal naturreservat av varierande storlek. Det bör dock poängteras att det kulturlandskap som utgör en stor del av Lekeberg kontinuerligt utvecklas och förändras. Här finns många lämningar efter järnhantering och skogsbruk bevarade. Lekhyttan, Riseberga kloster-ruin och drumlinområdet med sitt speciella landskap och bebyggelse är alla viktiga delar av kommunens kulturhistoria. Många av kyrkorna i kommunen har anor från medeltiden. Det finns också många fornlämningar från fornborgar till bronsåldersgravar till stenåldersgropar.

3.2.2 Levande landsbygd

I dag är Lekeberg en levande landsbygd. Drygt hälften av befolkningen bor utanför de tre tätorterna och många driver lantbruk med olika inriktningar. En fortsatt levande och bärkraftig landsbygd anses därför vara av yttersta vikt för kommunens framtid. Privata initiativ är en förutsättning för att behålla och utveckla en levande landsbygd.

Lekebergs kommun

3.3 Bo och verka i Lekeberg

3.3.1 Boendemiljöer och servicenivå

Fristående enfamiljshus är den utan jämförelse vanligaste boendeformen i Lekebergs kommun. Bostäder med hyresrätt finns, med något enstaka undantag, bara i Fjugesta och Mullhyttan. Bostadsrätter förekommer endast i Fjugesta. Förutom goda bebyggelsemiljöer är även hög kvalitet inom skola (förskola till högstadiet), omsorg och fritidaktiviteter av stor vikt för att kunna erbjuda ett attraktivt boende.

Med tanke på kommunens bebyggelsemässiga sammansättning kan inte alla typer av boendemiljöer erbjudas, t ex saknas stadsmässiga miljöer helt. Även vad gäller upplåtelseformer är utbudet begränsat. För den som uppskattar den lilla tätortens småskalighet och gemenskap, eller kultur- och skogslandskapets natur- och frihetskänsla finns dock många attraktiva boendalternativ.

Servicenivån är generellt god. Två av de tre tätorterna, Fjugesta och Mullhyttan, har dagligvarubutiker, för Lannas del ligger butiken i Vintrosa i Örebro kommun nära. Kommunen har förskolor, låg- och mellanstadieskolor på flera orter och i Fjugesta finns en högstadieskola. Vård- och gruppboendestäder finns i Fjugesta liksom vårdcentral och folktandvård. Allt detta tillsammans med närheten till Örebro med den större stadens utbud av service och attraktioner, likväl som dess breda arbetsmarknad, ger Lekeberg goda möjligheter att växa och utvecklas.

3.3.2 Attraktivt läge i regionen med goda kommunikationsmöjligheter

Lekeberg har ett bra läge i regionen med E18 som sträcker sig genom norra delen av kommunen och som tillsammans med väg 204 gör det snabbt och enkelt, mellan 15 till 30 minuter, att ta sig till regioncentrat Örebro för de flesta som bor och verkar i kommunen, med bil eller linjebussar. Spårtrafik

saknas helt, däremot ligger de båda knutpunkterna Hallsberg och Örebro relativt nära, liksom Örebro flygplats. Detta ger goda förbindelser med andra regioner, både vad gäller person- och godstrafik. På lång sikt kan ytterligare en tågförbindelse tillkomma, den så kallade Nobelbanan mellan Örebro och Kristinehamn, som i så fall skulle passera genom kommunen.

Samarbete mellan grannkommuner och inom regionen är viktigt i framtiden för att utnyttja attraktiviteten i läget, främst för att bredda arbetsmarknad, serviceutbud och servicekvalité och därmed kommunens attraktivitet som bostadsalternativ och näringslivsetableringar. Kommunen har redan idag ett utbrett samarbete och verkar för att utveckla och bredda alla typer av samsamarbetsformer, likväl som kommunen verkar för regionförstoring.

3.3.3 Näringslivets sammansättning

Av de drygt 900 aktiva företagen i kommunen är ca 230 jord- och skogsbruksföretag. Av tradition finns också många hantverks- och tillverkningsföretag i kommunen. Företag som jobbar med tjänsteproduktion av olika slag ökar kraftigt. Så gott som alla företag är små och det finns inga stora företag inom kommunen. Närheten till E18 och Örebro ger viss potential för etableringar inom logistiksektorn men även närheten till Hallsberg med dess kombiterminal och torrhamn ger intressanta möjligheter. Traditionen av entreprenörs- och småföretagaranda är en viktig utvecklingsmöjlighet i kommunen. Handeln är i princip helt koncentrerad till Fjugesta och Mullhyttan medan Lanna/Hidinge har sin varuutbud i Vintrosa i Örebro kommun. Besöksnäring och tjänstesektorn är under utveckling och ökar i omfattning.

3.3.4 Nöje och aktiv fritid

Lekeberg erbjuder många möjligheter till förströelse och aktiv fritid. Föreningslivet frodas inom både kultur och idrott. Allt som oftast ordnas det marknadsdagar och hembygdsdagar. Sannamarken är det årligen enskilt största dagsevenemanget i Örebro län

med 30-40.000 besökare. För den som gillar revy och teater finns det lokala revysällskapet som drivs av ideella krafter. I Lekebergs kommun ligger Lanna golfbana som också anses vara en av Sveriges bästa golfbanor. Kilsbergen med dess leder liksom sjöar och vattendrag, skog och natur i allmänhet ger rika möjligheter till friluftaktiviteter. Sannbadet i Fjugesta med 50-metersbassäng och rutschkanor är en viktig samlingspunkt för lekebergsborna sommartid.

3.4 Befolkning

I Lekebergs kommun bodde, 31 december 2012, 7298 invånare. Lekeberg har haft en liten men dock positiv befolkningstrend sedan den bildades 1995 då ca 7050 personer bodde i kommunen.

Sedan 2002 har antalet invånare ökat årligen men utslaget över hela perioden 1995-2012 är befolkningsökningen måttliga 250 personer eller 0,2 % per år. I det sammanhanget kan befolkningsutvecklingen sägas ha tagit ett skutt de senaste åren och de 7 298 invånare som den 31 december 2012 bodde i Lekebergs kommun, visar på en ökning med 75 personer från 2011, eller +1 %.

Den officiella befolkningsprognosen för Lekebergs kommun, enligt SCB jan 2012, visar dock på en tämligen snar utplaning av befolkningstillväxten och framåt 2025-2030 bedöms befolkningsnivån ligga stabilt på ca 7 500 invånare. De årliga födelsetalen förväntas under prognosperioden överstiga riksgenomsnittet med 37 %, vilket bygger på det verkliga utfallet under den senaste 10-årsperioden. Mortaliteten förväntas bli något lägre än riksgenomsnittet.

Den aktuella åldersfördelningen i Lekebergs kommun skiljer sig inte markant från snittet för hela Sverige. Andelen barn 0-6 år är något högre, andelen unga 20-44 något lägre och andelen invånare i ålderskategorierna 45-79 år något högre.

Befolkningsprognosen visar att andelen äldre över 80 år ökar markant fram till 2030, från ca 350 idag

foto: Bosse Björk

till ca 600, en ökning med hela 70 %. Som grundtrend följer det utvecklingen i riket.

Såväl in- som utflyttning har under 2000-talet legat på runt 400 personer per år. Ett litet men positivt flyttningsnetto förväntas för de närmaste åren.

Fjugesta

Fjugesta tätort består idag av drygt 2000 invånare (inkluderande omgivande landsbygd och småorter ca 3 750 invånare). Enligt prognosen fram till 2030 förväntas en jämn och måttlig befolkningsökning med ett 10-tal personer per år.

Mullhyttan

Mullhyttans tätort består av ca 500 invånare (inkluderande omgivande landsbygd och småorter ca 1 570 invånare). Enligt prognosen fram till 2030 förväntas en mycket måttlig befolkningsökning för området med 2-4 personer per år.

Lanna

Lanna tätort består idag av drygt 500 invånare (inkluderande omgivande landsbygd och småorter ca 1 830 invånare). Lanna är den ort som haft kraftigast tillväxt de senaste åren. Enligt prognosen fram till 2030 förväntas en jämn och måttlig befolkningsökning med ett 10-tal personer per år.

Utifrån nuvarande trend skulle befolkningsökningen vara högre för kommunen än vad som prognoserna visar och det är huvudsakligen i Lannaområdet som en större ökning i så fall skulle förväntas. Skälet till detta skulle då främst vara läget med snabba kommunikationer till Örebro. Eftersom prognoserna för de enskilda orterna inte tar hänsyn till in- och utflyttning är en högre befolkningsökning i Lannaområdet inte helt orealistisk.

Levande landsbygd

I dag har Lekeberg en levande landsbygd. Drygt hälften av befolkningen bor utanför de tre tätorterna och många driver lantbruk med olika inriktningar. En fortsatt levande och bärkraftig landsbygd anses

därför vara av yttersta vikt för kommunens framtid.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen ska genom aktiv marknadsföring och god planberedskap stimulera inflyttning till kommunen och minska utflyttningen.

Grundläggande planeringsförutsättning utgår från en befolkningsökning med 50 personer per år för den närmaste 10-årsperioden och att större delen av denna befolkningsökning torde ske i Lannaområdet följt av Fjugesta tätort.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Även om kommunen inte avser att styra befolkningsutvecklingen aktivt till vissa orter och platser förväntas 80-90 % av befolkningsökningen kanaliseras till Lanna/Hidinge och Fjugesta som har de bästa förutsättningarna avseende kollektivtrafik och bra förutsättningar avseende service. Den befolkningsökning som genereras utanför dessa båda orter är å ena sidan viktig för att behålla en levande landsbygd, å andra sidan försumbar vad gäller miljöpåverkan avseende fortsatt bilberoende och enskilda avlopp, likväl som närheten till olika typer av service.

3.5 Vision, planer och måldokument för Lekebergs kommun

3.5.1 Vision

*"Lekebergs kommun
– Trygghet & nytänkande. Naturligt nära!"*

Lekebergs kommuns vision antogs av kommunfullmäktige den 7 februari 2013 och poängterar att kommunen ska vara en trygg plats att bo och vistas i, präglas av nytänkande inom såväl offentlig som

privat verksamhet, samt marknadsföra närheten till natur och friluftsliv såväl som regionens nav med all dess service och möjligheter.

3.5.2 Utvecklingsplan för Lekeberg

Utvecklingsplanen för Lekebergs kommun antogs den 19 april 2012 och beskriver schematiskt kommunens övergripande mål och strategier utifrån ledorden Helhetssyn, Hållbar utveckling och Tillväxt.

Planen på nästa sida i detta ÖP-dokument.

3.5.3 Gällande översiktliga planer

Förutom den övergripande översiktsplanen för Lekebergs kommun som antogs den 8 oktober 1998 finns två fördjupade översiktsplaner och ett tematiskt tillägg till översiktsplanen.

Översiktsplan (ÖP) för Lekebergs kommun – "Framtiden i Lekeberg" (1998).

ÖP:n ersätts i sin helhet genom att det förslag till översiktsplan som nu är under handläggning antas och vinner laga kraft.

Fördjupad översiktsplan (FÖP) för Fjugesta tätort (2003)

År 2003 togs en fördjupad översiktsplan fram för Fjugesta. Syftet med den fördjupade översiktsplanen var att utgöra ett bedömningsunderlag som främjar ett bevarande av Fjugestas karaktär samtidigt som utveckling både i ett nära och långsiktigt perspektiv uppmuntras. FÖP:en har legat till grund för Fjugestas utveckling de senaste 10 åren men i översiktsplanen finns vissa konfliktpunkter där förutsättningarna förändrats.

Den fördjupade översiktsplanen för Fjugesta tätort upphävs därför i sin helhet i och med att den nya översiktsplanen antas. Vissa delar av innehållet i FÖP-en utgör dock stommen i en ny förenklad fördjupning för Fjugesta tätort inom ramen för denna kommuntäckande översiktsplan. Se kap 14 i ÖP-dokumentet.

Fördjupad översiktsplan för VINNA-området (FÖP VINNA) (2012)

Denna fördjupade översiktsplan för Vinna-området är resultatet av ett samarbete mellan Lekebergs kommun och Örebro kommun kring långsiktig planering av mark och resursanvändning inom planområdet (Skärmartorp, Hidingebro, Hidinge, Lanna, Vintrosa, Latorp och Tysslinge) som har kommit att kallas VINNA-området. Områdesnamnet är en samman-smältning av de största orterna Vintrosa och Lanna, som ligger på var sin sida om kommungränsen. Den planeringshorisont som planen tar sikte mot är år 2035.

Det bör uppmärksammas att man vid framtagandet av FÖP VINNA valde att helt bortse från eventuell påverkan av en framtida Nobelbana, trots att Örebro kommun har banreservat som ansluter till VINNA-området i sin kommunövergripande ÖP. Den fördjupade översiktsplanen för VINNA-området behålls oförändrad och gäller i sin helhet även efter att den nya översiktsplanen antagits.

Tematiskt tillägg för vindkraft i Lekebergs kommun (2012)

Detta tematiska tillägg till översiktsplanen (TÖP VIND) syftar till att skapa ett långsiktigt och konsekvent förhållningssätt till vindkraftetableringar i kommunen, för att undvika att behandla varje enskilt ärende för sig utan att vara medveten om vad det sammanvägda resultatet av alla verk kan komma att bli. Alla typer av vindkraftverk behandlas i det tematiska tillägget men framför allt avses stora verk och anläggningar eftersom dessa har en större miljöpåverkan. I det tematiska tillägget identifieras de områden som är mindre lämpliga för vindkraft eller att konkurrerande intressen finns vilket ger eventuella exploatörer större möjlighet att bedöma hur framgångsrik en eventuell ansökan kan komma att bli. I TÖP VIND finns även vissa riktlinjer för vindkraftetableringar formulerade.

Lekebergs kommun har under 2012 antagit det tematiska tillägget för vindbruk. Antagandet har över-

Antagen av KF
2012-04-19, § 33

Helhetssyn, hållbar utveckling och tillväxt

- Påverkan på kommunens alla verksamheter ska beaktas vid beslutsfattande
- Ekologiskt och ekonomiskt hållbara lösningar ska väljas
- Folkhälsoperspektivet ska alltid beaktas
- Mångfald, integration och jämställdhet är obligatoriska faktorer i alla beslut
- Barnperspektivet ska aktualiseras vid alla beslut

Utvecklingsplan 2012

Kommunal förvaltning och service

- Det ska vara enkelt för medborgarna att få kontakt med, och få aktuell information från, kommunens förvaltningar
- Kommunala beslutsprocesser ska hanteras utan oskäligt dröjsmål
- Öka kompetens, reducera kostnader och minska sårbarhet
- Att minska kostnader som beror på kvalitetsbrister

Näringsliv och turism

- Erbjuder en enkel kontaktyta och snabb ärendehantering
- Kontinuerligt efterfråga befintliga företags behov och önskemål
- Verkar för utveckling av näringslivet, bland annat genom att tillhandahålla ändamålsenlig infrastruktur
- Verkar för nya företagsetableringar
- Tillvaratar kommunens turismpotential samt underlättar för företag i besöksnäringarna

Infrastruktur och offentlig service

- Verkar för ändamålsenlig kollektivtrafik inom kommunen och till omringliggande större orter, samt inom ramen för kommunens möjligheter underlätta pendling och samakning
- Det ska vara god framkomlighet och hög trafiksäkerhetsstandard på vägar samt gång- och cykelvägar inom kommunen
- Säkerställa störningssäker vattenförsörjning samt hantering av dag- och spillvatten inom kommunen
- Aktivt bidra till en väl utbyggd IT-infrastruktur i hela kommunen

Leva och bo

- Se till att det finns attraktiva boenden för allas behov
- Erbjuder ett kontinuerligt utbud av tomter för nybyggnation
- Verkar för att handel samt övrig privat och offentlig service har möjlighet utvecklas inom kommunen

Skola och barnomsorg

- Erbjuder ett varierat och behovsanpassat barnomsorgsutbud med utvecklande pedagogiskt innehåll
- Varje elev ges möjlighet att utvecklas maximalt utifrån sina förutsättningar
- Kunna erbjuda särskilt stöd utifrån varje barns behov

Vård och omsorg

- Kunna erbjuda boende och erforderligt stöd utifrån varje individs behov
- Kunna erbjuda stimulans i vardagen för alla brukare

Kultur och fritid

- Uppmuntra lokala kulturyttringar samt tillvarata lokala kulturarenor
- Attrahera externa kultursatsningar
- Erbjuder kulturskola eller motsvarande samt bibliotek av god kvalitet
- Underlätta utbudet av meningsfulla fritidsaktiviteter för alla
- Samverka med det ideella föreningslivet

Ingen prioriteringsordning är gjord
gällande målområden. (2012-03-20)

klagats, en process som fortfarande pågår, varför planen ännu inte vunnit laga kraft, formellt finns inte vindkraftplanen ännu. Oaktat detta behandlas inte vindkraft i denna översiktsplan, det är alltså inte aktuellt med någon ny inriktning eller nya ställnings-taganden i denna fråga. Undantaget gäller vindbruk som riksintresse där kommunen måste redovisa hur riksintresset ska skyddas och beaktas (se kap 13).

3.5.4 Detaljplaner och områdesbestämmelser

Det finns idag runt 80 detaljplaner och områdesbestämmelser som reglerar mark- och vattenanvändningen i Lekebergs kommun.

Detaljplaner och områdesbestämmelser är laga handlingar som inte upphävs eller förändras till sitt innehåll och syfte genom att den nya översiktsplanen antas. Översiktsplanen kommer däremot att ange riktlinjer när nya detaljplaner ska handläggas i framtiden eller när gällande detaljplaner ska ändras eller ersättas.

När en detaljplan upprättas, ersätts eller ändras ska de som är närmast berörda alltid ges möjlighet att ta del av och kunna ge synpunkter på förslaget. Detta ingår inte i den nu aktuella processen med översiktsplanen.

En tydlig, väl genomarbetad och aktuell översiktsplan är till stor hjälp för såväl framtida detaljplanearbete som att snabbt kunna ta ställning till etablering och byggprojekt som kräver bygglov.

3.5.5 Kommunala måldokument *Naturvårdprogram*

Det finns idag en antagen naturvårdsplan som ska revideras under 2014.

Syftet är att ge en översikt över naturvärden i kommunen, samt ange riktlinjer och åtgärder inför det arbete som behöver utföras.

Flera av de miljömål riksdagen och Lekebergs kommun satt upp är direkt relaterade till naturvärden, så som *God bebyggd miljö*, *Ett rikt växt- och djurliv* och *Levande skogar*.

En kommunal naturvårdsplan har upprättats för att få en samlad bedömning av de åtgärder som fodras för att uppnå miljömålen.

Grönstrukturplan

En grönstrukturplan är under framtagande och ska vara klar under våren 2014.

En grönstrukturplan har som huvudsyfte att säkerställa gröna områden på rätt ställen och med rätt egenskaper och kvaliteter för såväl människors rekreation som för ekologiska funktioner.

Avfallsplan

En avfallsplan har tagits fram för åren 2013-2020. Avfallsplanen ska vara ett styrinstrument för att kretsloppsanpassa avfallshanteringen i kommunen.

Miljömålsprogram

Lokala miljömål kopplade till de nationella miljömålen. Underdokument till dessa är bl a Klimatstrategi och Energieffektiviseringsstrategi.

Program för personer med funktionsnedsättning (Handikappolitiska programmet)

Det handikappolitiska programmet ersätter inte gällande lagstiftning på handikappområdet. Kommunen ska under alla förhållanden följa lagstiftningen. Programmet är snarare en beskrivning av kommunens vilja och ambition utöver lagstiftning inom handikappområdet. Syftet med det handikappolitiska programmet är att uttrycka kommunens politiska ambition och vilja för att kommunmedborgare med funktionsnedsättning ska nå lika delaktighet, jämlikhet och jämställdhet och ha samma rättigheter och skyldigheter som andra medborgare i samhället. Rubriceringen tar hänsyn till att benämningen handikapp ersatts av funktionsnedsättning.

Jämställdhetsplan

Lekebergs kommun ska vara en attraktiv arbetsplats för nuvarande och morgondagens arbetstagare. Syftet med jämställdhetsplanen är att främja kvinnors och mäns lika rättigheter i arbetslivet. Jämställdhetsarbetet ska leda till förändrade attityder och ökad jämställdhet.

Jämställdhetsplan för 2012 utgår från kommunens Jämställdhets- och diskrimineringspolicy samt Diskrimineringslagen (2008:567). Planen konkretiserar de områden som är centrala i policyn och där lagen ställer krav på aktiva åtgärder. Jämställdhetsplanen har för avsikt att vara tydlig gällande ansvar, rutiner för uppföljning och eventuella kostnader för åtgärderna.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen bedömer att översiktsplanen och ovan beskrivna måldokument stöder varandra eller i allt väsentligt inte står i konflikt med varandra. Kommunen ska följa kopplingen mellan olika måldokument och ÖP framöver men någon ytterligare fördjupning inom ramen för ÖP bedöms inte nödvändig.

foto: Hanna Bäckgren

KAP 4 RISKER, SÄKERHET OCH MILJÖKVALITET

Detta kapitel redovisar inledningsvis olika risker, tex effekter av klimatpåverkan, ras och skred, översvämningar och förorenade områden. Vidare berörs frågor som rör säkerhet och beredskap, miljö kvalitetsnormer för vatten och luft samt buller. Många av dess företeelser är överlappande och i flera fall kommenteras de även i andra delar av översiktsplanen.

4.1 Risker

I detta avsnitt följer en översiktlig genomgång av olika risker med koppling till fenomen i naturen samt förorenade områden och elektromagnetiska fält.

4.1.1 Klimatpåverkan

Klimatet på jorden har skiftat drastiskt genom historien. Mycket talar dock för att människans aktiviteter de senaste 150 åren bidragit, bl a ökade utsläpp av växthusgaser. Växthusgaserna kommer i första hand från den storskaliga förbränningen av fossila bränslen som kol, olja, fossilgas och torv. Med växthusgaser menas gaser i atmosfären som bidrar till en högre medeltemperatur vid jordytan genom att dämpa återutstrålning av värme.

Olika klimatscenarier indikerar att nederbördsmängderna kommer att öka inom större delen av Sverige de närmaste 100 åren och att en större andel av nederbörden kommer att utgöras av intensiva regn. Ökande nederbörsmängder medför att erosionen tilltar och att grundvattennivån i jordlagren höjs. Ökning av såväl frekvens som omfattning av översvämningar kan förväntas längs sjöar och vattendrag. Var för sig och i samverkan kommer dessa faktorer att på vissa platser försämra stabilitetsförhållandena vilket kan leda till ökade problem med skred, ras och slamströmmar.

Ett förväntat varmare klimat, vilket i Sverige också innebär mildare vintrar kan vidare leda till att förutsättningar för flora och fauna förändras liksom förutsättningar för vissa näringar såsom jord-, och skogsbruket. Här kan både positiva och negativa effekter räknas in. Till de positiva hör minskad energiåtgång för upp-

värmning och förlängd odlingssäsong, till de negativa att skadedjur kan spridas till områden som hittills inte varit möjliga för utbredning och att möjligheterna att bedriva vinterbaserade näringar försämras.

Generellt är det risken för ras, skred, översvämningar samt förändringar för vissa näringar som påverkar Lekebergs kommun vad gäller klimatpåverkan. Se vidare avsnitten 4.1.2 och 4.3.1. nedan om risker för ras och skred samt översvämningar inom Lekebergs kommun.

4.1.2 Ras och skred - klimatanpassning

Ras och skred kan dels uppkomma genom att marken undermineras p.g.a. erosion, vanligen i anslutning till sjöar och vattendrag. Den andra betydande faktorn är markens beskaffenhet, där det övre jordlagret kan glida på ett lösare lerlager ett stycke ner i marken. I kombination med markens lutning kan det utgöra en mer eller mindre stor risk.

SGU har tagit fram en karta över raviner i lösa jordlager. Kartan visar spår av inträffade raviner i lösa jordlager och kan användas för en översiktlig bedömning av skredkänslighet och markstabilitet. Hela Lekebergs kommun har kartlagts, och resultatet visar att det ravintätaste området inom kommunen ligger i en linje som börjar vid Lekeberg/Hidinge och fortsätter norrut, öster om Lanna och vidare mot Garphyttan. I övriga delar av kommunen finns det betydligt färre raviner.

SGI (Sveriges Geotekniska Institut) har tagit fram översiktliga kartor över erosionsförhållanden för Svartån (se karta till höger). De erosionskänsliga jordarna fortsätter längs med Svartån i nordöstlig riktning ut mot kommungränsen.

Kartan nedan är hämtad från SGI som visar erosionsförhållanden längs Svartån. För närvarande har ingen detaljerad analys gjorts över områden med risk för ras- och skred, i övriga delar av kommunen. Det är i kommunens intresse att ta fram ett sådant underlag.

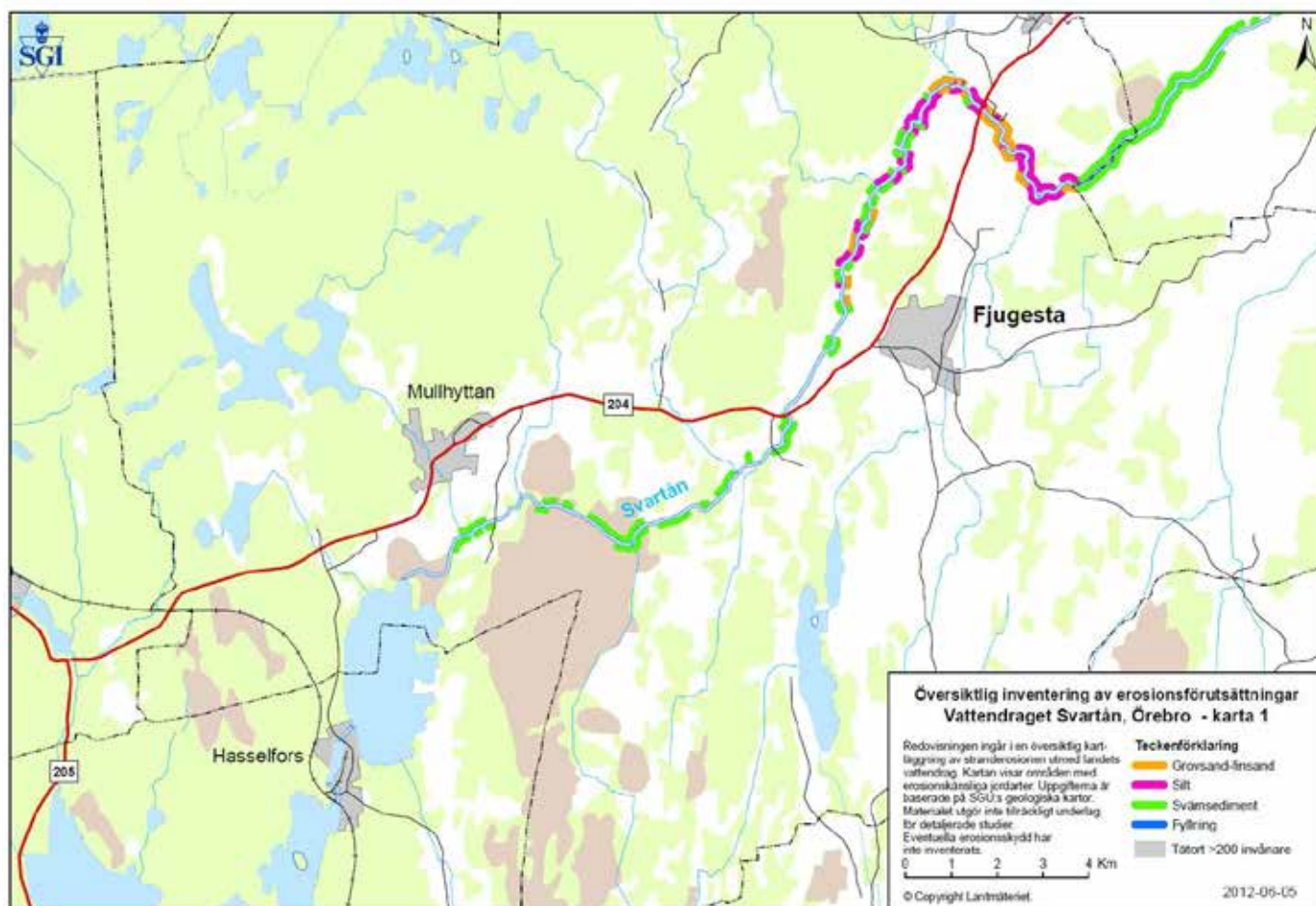

4.1.3 Översvämningar - klimatanpassning

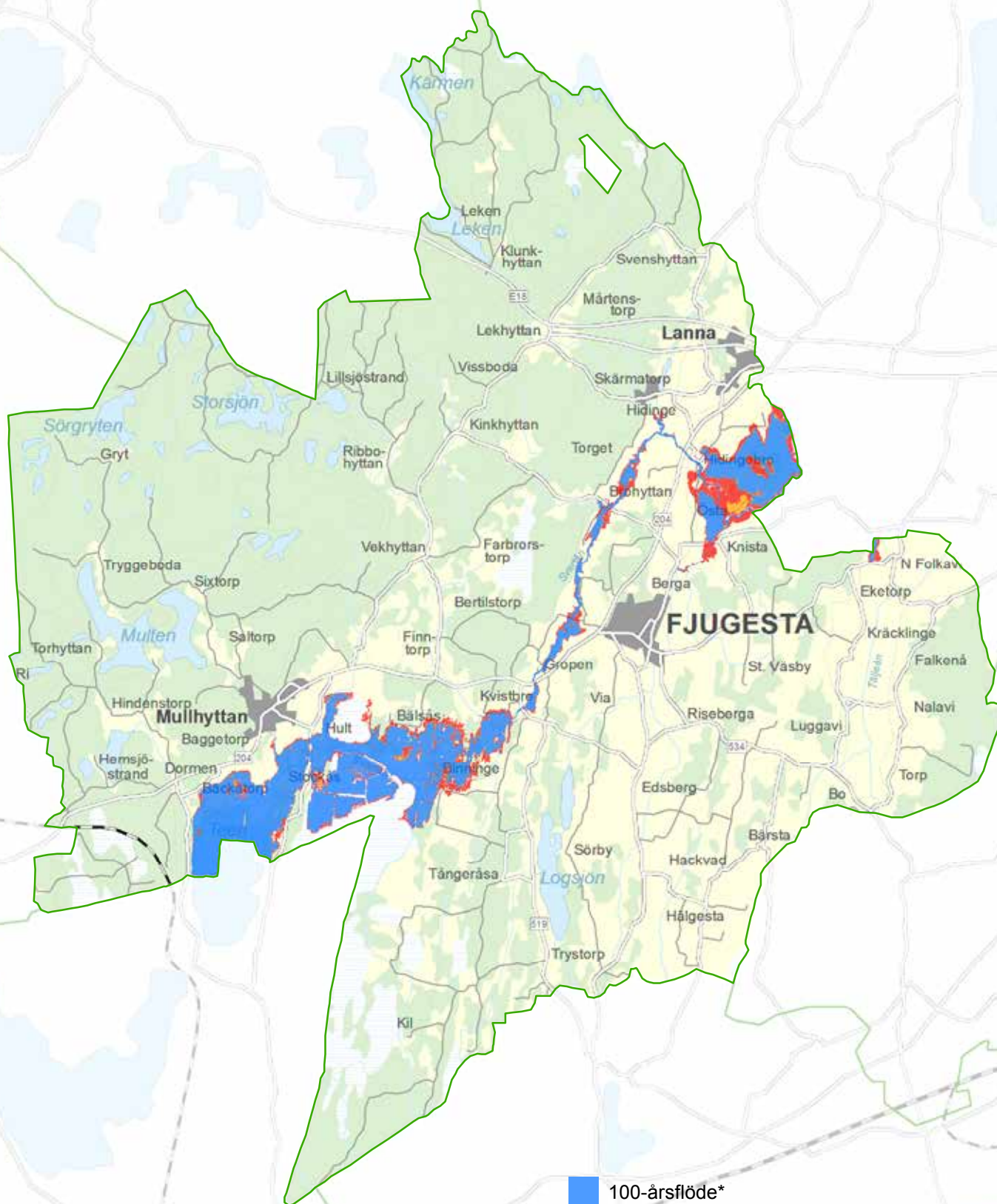
Alla kommuner rekommenderas att inom ramen för den översiktliga planeringen se över vilka områden som ligger i riskzonen för översvämningar i dag samt vilka ytterligare områden som kan vara hotade av översvämningar med tanke på förväntade framtida klimatförändringar. Inom områden som är intressanta för ny bebyggelse och samtidigt bedöms vara översvämningshotade kan det finnas skäl att göra fördjupade översvämningsskarteringar. Även områden med befintlig bebyggelse bör identifieras för att se om åtgärder kan bli nödvändiga på sikt.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har 2013 tagit fram nya översvämningsskarteringar för vattendrag och sjöar i Örebro län med betydande risker för översvämningar. Ett område med betydande risk för översvämningar sträcker sig inom Lekebergs kommun från sjön Teen och vidare

Översvämningsskartering Svartån-Hjälmaren

- 100-årsflöde*
- 200-årsflöde*
- Beräknat högsta flöde

*klimatanpassat flöde för år 2098

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. 2013.
Översvämningsskartering utmed Svartån-Hjälmaren-Eskilstunaån,
Rapport nr 6.

0 2 4 6 8 10 km

längs Svartån i nordöstlig riktning förbi Fjugesta till trakterna kring Hidingebro.

Beräknade översvämningsnivåer visar att riskerna är störst runt östra sidan om sjön Teen. Där Svartån fortsätter i nordöstlig riktning är det främst sträckan mellan Sjön Teen och Backa damm som är översvämningskänslig. Detta område är i dagsläget mestadels obebyggt (enstaka hus förekommer) och stora delar av det ligger i ett större sammanhängande våtmarksområde där förhöjda vattennivåer inte borde medföra några större risker.

Svartån fortsätter i nordöstlig riktning från Fjugesta där det finns omkring byarna Nybygget och Hidingesund. Dessa områden utgörs idag till största del av jordbruksmark, och förväntade översvämnningar antas inte medföra några större samhällsrisker.

Följande rekommendationer anges för planering av bebyggelse med hänsyn till översvämningsrisker:

- **Markområden med stor sannolikhet för översvämnningar**

I områden som hotas av 100-årsflöde, där sannolikheten för översvämnningar beräknas till 63 procent

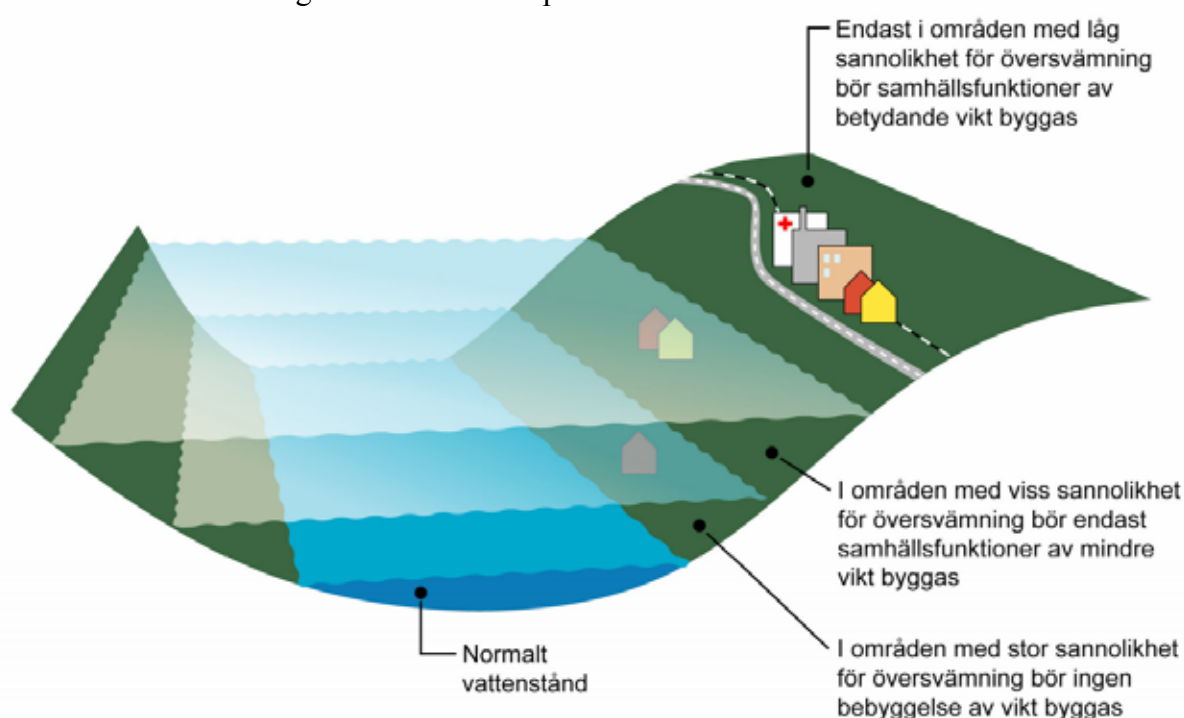
eller högre under en 100-årsperiod, bör det inte tillkomma någon bebyggelse alls, med undantag för enkla byggnader som garage och uthus, eller byggnader och anläggningar som utformats så att de tar hänsyn till översvämningsrisken.

- **Markområden med viss sannolikhet för översvämnning**

I områden som hotas av högsta dimensionerande flöde, där översvämnningar beräknas ske mer sällan än vart hundra år, kan samhällsfunktioner av mindre vikt lokaliseras. Exempel på detta är byggnader av lägre värde, byggnader av mer robust konstruktion, vägar med förbifartsmöjligheter, enstaka villor, fritidshus samt mindre industrier med obetydlig eller liten miljöpåverkan, eller byggnader och anläggningar som utformats så att de tar hänsyn till översvämningsrisken.

- **Markområden med låg sannolikhet för översvämnning**

Endast i områden som inte hotas av 100-årsflöden eller högsta dimensionerande flöde bör riskobjekt och samhällsfunktioner av betydande vikt lokalise-

*Illustration:
Rekommendationer
vid fysisk
planering,
ur Länsstyrelsernas
rapport
Översvämningsrisker i
fysisk planering,
2006*

ras. Detta kan vara offentliga byggnader, t ex sjukhus, vårdhem, skolor, infrastruktur av stor betydelse såsom riksvägar och andra vägar utan reella förbifartsmöjligheter, järnväg, VA/avfallsanläggningar, el/teleanläggningar samt industrier med stor miljöpåverkan eller andra industriområden. Även sammanhållen bostadsbebyggelse bör placeras ovanför nivån för högsta dimensionerande flöde.

Avsteg från ovanstående principer kan göras om åtgärder genomförs som på ett betryggande sätt undanröjer översvänningsrisken.

4.1.4 Radon

Radon finns naturligt i marken och beroende på markens beskaffenhet har radongasen mer eller mindre lätt att tränga upp till markytan och komma in i byggnader. Radon kan även finnas i vissa äldre byggmaterial.

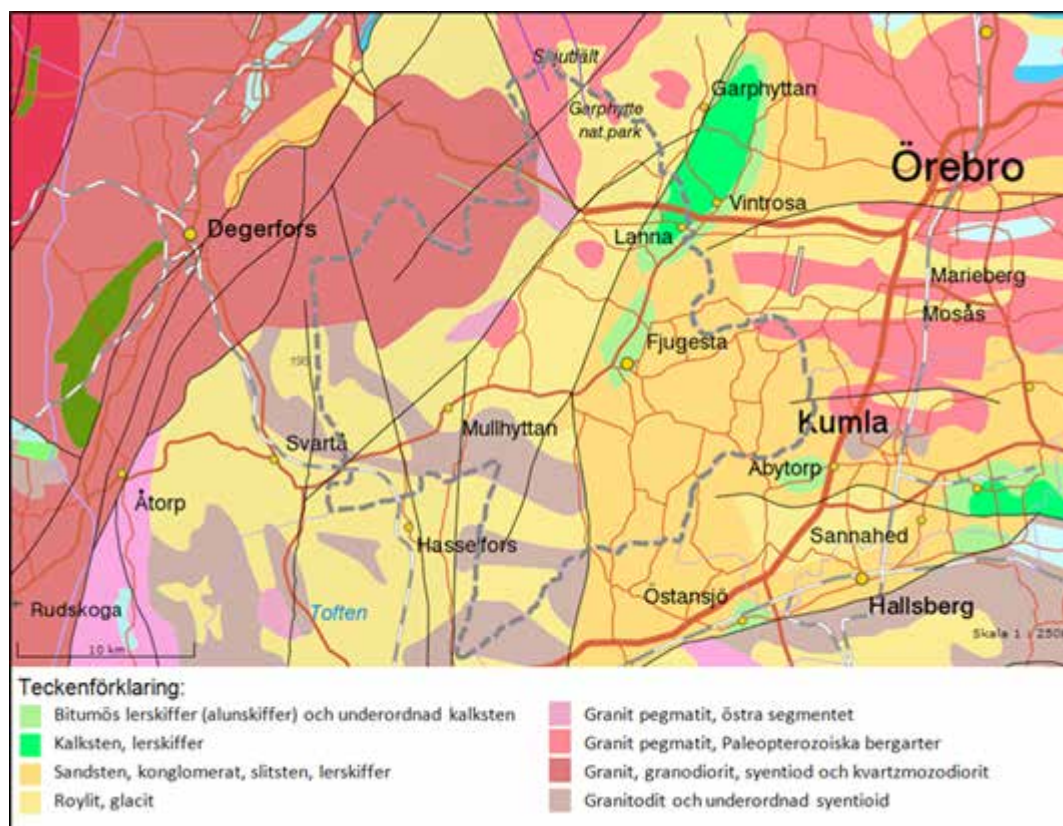
Ur planeringssynpunkt är det främst markradon som

behöver beaktas vid planering av bostäder och lokaler där människor befinner sig mer stadigvarande. Markradon kan även utgöra ett problem vid anläggning av enskilda avloppsanordningar och egna vattentäkter. Det finns tre olika sätt att minska radonhalten inomhus:

- avlägsna radonkällan, d v s byta ut byggmaterial,
- utestänga radonet, t ex genom att tätare genomföringar,
- späda ut det radon som nått byggnaden med god ventilation så den får en harmlös koncentration

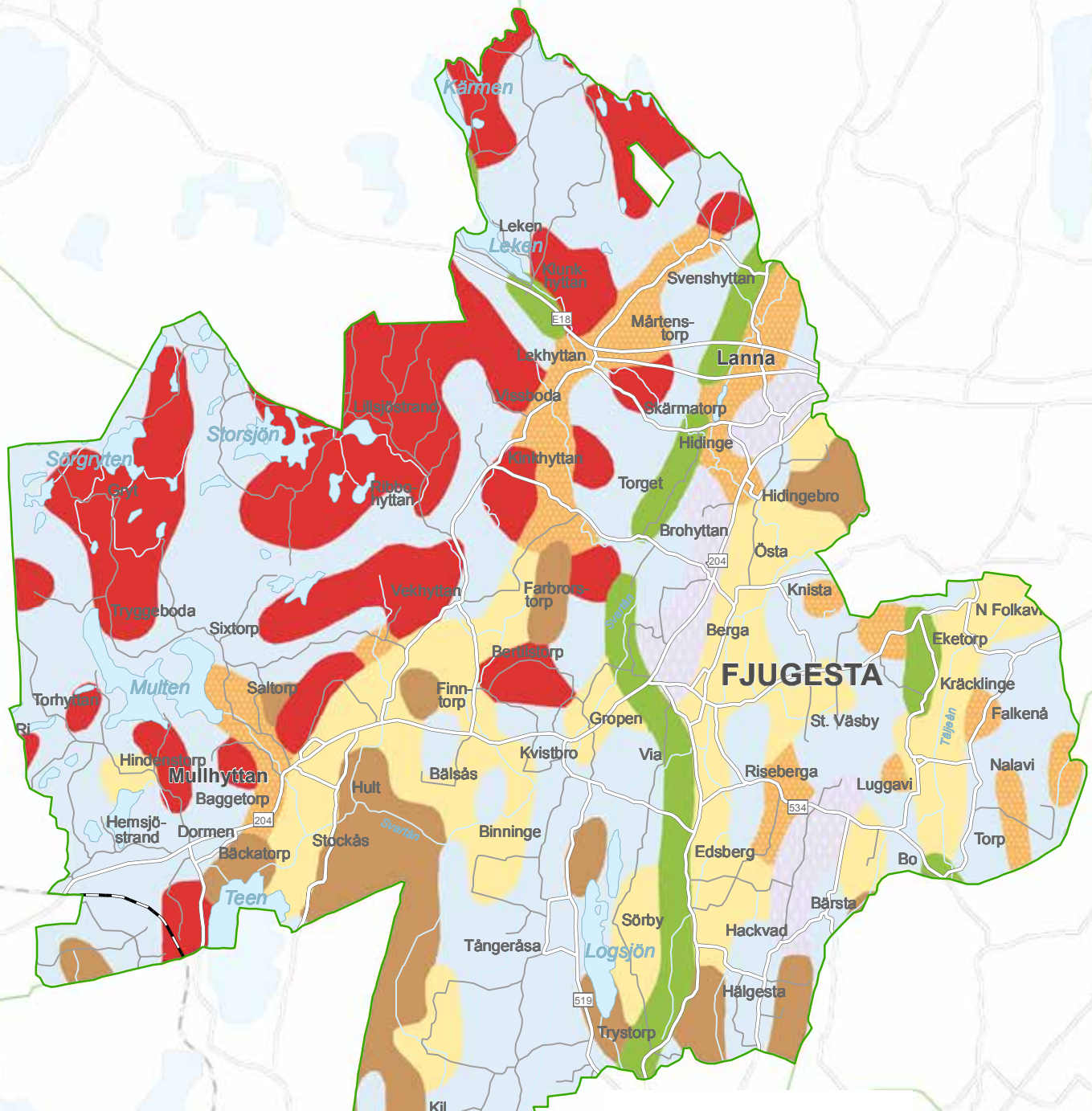
Det är viktigt att känna till om markradon kan förekomma så att byggnadsteknik och åtgärder kan anpassas till den förutsättningen. Även om radonsäkert byggande är ett krav vid bygglovprövningen så är det viktigt att utförandet följs upp så att radonvärdena efterlevs också i praktiken.

För närvarande har ingen övergripande radonkartering utförts i kommunen, dock är det känt att grundvattenkvaliteten är försämrad på vissa platser i kommunen på

Jordartskarta

Jordarter 1:1 miljon

- Torv
- Lera-silt
- Postglacial sand-grus
- Isälvs-sediment
- Moränlera eller lerig morän
- Morän
- Berg
- Morän eller vittringsjord
- Glaciär
- Vatten

0 2 4 6 8 10 km

grund av radonavgång. Utifrån SGU:s rekommendationer är det möjligt att översiktligt bedöma var i kommunen som riskområden för markradon förekommer. De markegenskaper som har störst betydelse vid bedömningen, förutom innehållet av uran, radium och radon, är kornstorlek, porositet och vattenhalt.

Områden där alunskiffer finns i berggrunden, särskilt i kombination med jordarterna morän eller genomsläppliga jordarter som sand och grus brukar bedömas som riskområden för radon. I SGUs jordarts- och jordmånskartor kan man utläsa att det finns flera områden inom Lekebergs kommun där dessa förhållanden förekommer. Alunskiffer förekommer utspritt fläckvis runtom i kommunen. Därmed kan viss inblandning av alunskiffer förekomma i marken även där. Områden med potentiellt förhöjda radonrisker omfattar Fjugesta tätort samt en yta om drygt 10 km nord- nordöstlig riktning från Fjugesta (innefattandes Lanna). Här finns erfarenheter från handläggning av radonärenden som verifierar förekomsten. Vidare finns ett bälte i nordöstlig riktning från Mullhyttan i söder och mot Lekhyttan samt utmed den glaciala åsrygg som sträcker sig från norr till söder genom kommunen. Utförda radonmätningar visar förhöjda halter i bl a Lannaområdet.

Inom dessa områden indikeras att det finns potential till förekomst av markradon. Vidare undersökning krävs för att fastställa om och var markradon faktiskt förekommer inom kommunen. Rimligt tillvägagångssätt är att en översiktlig geoteknisk undersökning, inklusive radonförekomst, görs vid planläggning och att kompletterande undersökningar vid behov görs i samband med bygglovskedet.

4.1.5 Förorenade områden

I Lekebergs kommun finns knappt 200 misstänkta eller konstaterat förorenade områden. Konstaterade föroreningar härrör huvudsakligen från gruvor och upplag, järn- och stålindustrier, plantskolor samt bensinstationer. Många av dessa verksamheter är avvecklade sedan länge. I dagsläget har knappt 50 av de förorenade områdena riskklassificerats enligt

Naturvårdsverkets arbetsmetod för bedömning av förorenade områden, MIFO. Områden kan enligt MIFO-metoden delas in i fyra riskklasser, där klass 1 innebär mycket stor risk och klass 4 liten risk. Av de klassificerade områdena i Lekebergs kommun har inget klassats som Riskklass 1, 18 områden har bedömts som klass 2, 23 områden som klass 3 samt 7 områden som klass 4. Övriga identifierade områden återstår att inventera, och vissa har bedömts som icke relevanta för klassificering.

4.1.6 Elektromagnetiska fält

Elektromagnetiska fält är vanligt förekommande i dagens samhälle och med undantag för större anläggningar innebär detta generellt ingen inverkan på hur människor kan verka i och utnyttja samhället. En grupp människor lider dock av skelöverkänslighet i olika grad. Vissa av dessa tar sin tillflykt till områden som ligger isolerat och med mer eller mindre långt avstånd till elektriska anordningar. I vissa fall kan skelsanering av byggnader och arbetsplatser lindra symtomen.

Det ska betonas att det idag inte finns någon samstämmig forskning som styrker att t ex en sändare för mobiltelefonnätet avger ”strålning” som utgör en hälsorisk.

För generell planering rekommenderar Svenska Kraftnät att 0,4 mikrotessa tillämpas som högsta magnetfältsnivå vid nybyggnad av byggnader där människor vistas varaktigt. Detta innebär ett avstånd på minst 80 meter från 220 kV-ledning och 130 meter från en 400 kV-ledning.

4.2 Säkerhet och beredskap

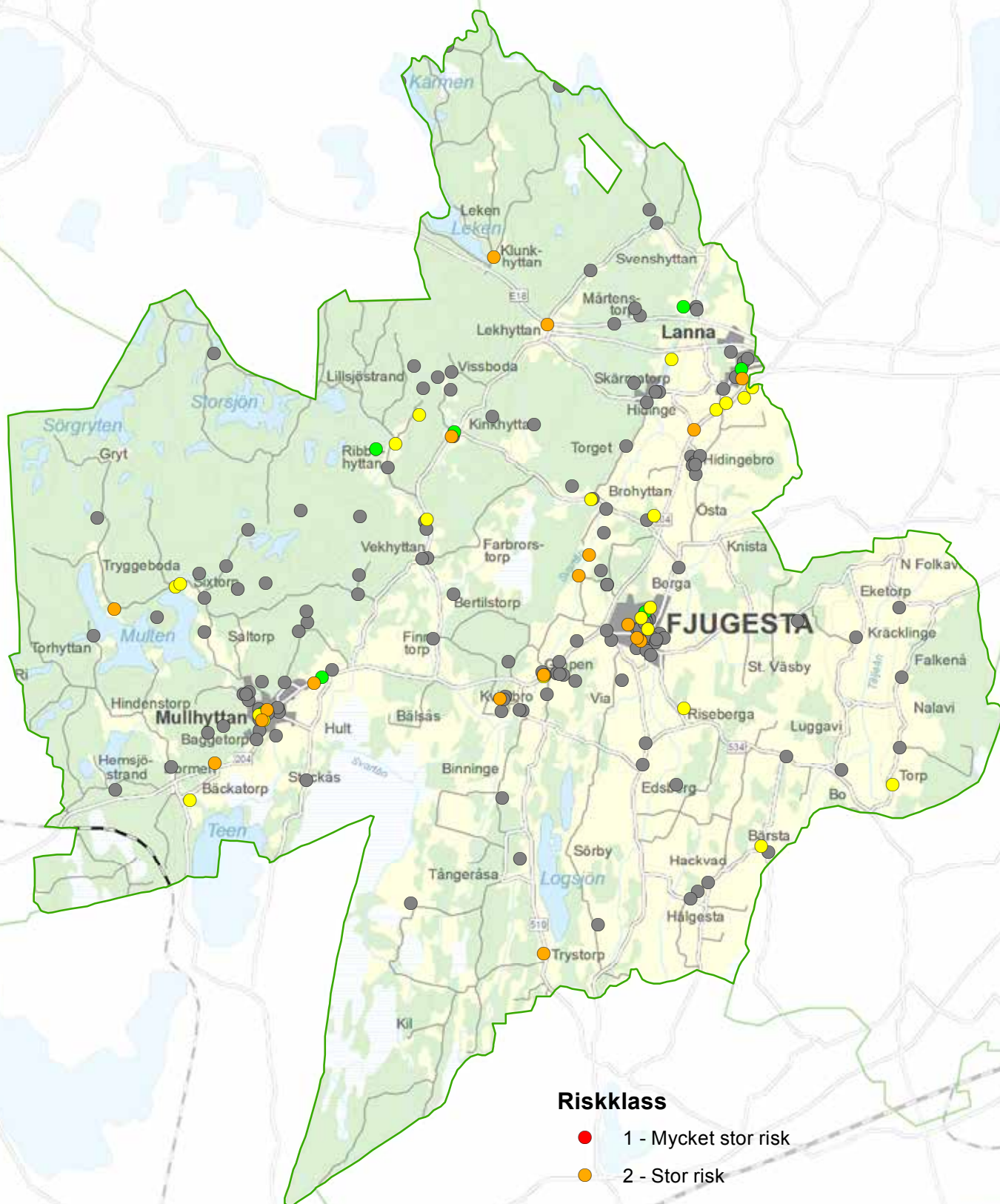
Under detta avsnitt behandlas frågor om säkerhet och beredskap som kan vara relevanta att ta hänsyn till i fysisk planering.

4.2.1 Räddningstjänst och polis

Lekebergs kommun ingår i kommunalförbundet Nerikes Brandkår tillsammans med Örebro, Kumla,

Förörenade områden

Riskklass

- 1 - Mycket stor risk
- 2 - Stor risk
- 3 - Måttlig risk
- 4 - Liten risk
- Ej riskklassad

Källa: Länsstyrelsen Örebro län

0 2 4 6 8 10 km

Hallsberg, Laxå, Askersund, Lindesberg och Nora kommuner. Nerikes Brandkår har 27 brandstationer varav två drivs på heltid, 15 på deltid och 10 är räddningsvärn. Sammanlagt finns 500 anställda och ca 100 fordon i drift. Polismyndigheten i länet är indelad i fyra närpolisområden där Lekeberg ingår Örebro närpolisområde.

Räddningsinsatser ska beaktas vid den fysiska planeringen men det bedöms inte finnas några realistiska exploaterings scenarion som är olämpliga ur detta perspektiv.

I de tre huvudorterna Fjugesta, Mulhyttan och Lanna/Hidinge finns brandpostnät. I små tätorter på landsbygden där det finns kommunalt VA bör brandposter finnas tillgängliga med maximalt 2000 meters avstånd. Där kommunalt VA inte finns tillämpas brandsläckning via tankbilar och motorsprutor som försörjs av öppna vattendrag.

4.2.2 Beredskapshänsyn

Beredskapshänsyn måste beaktas i samhällsplaneringen för att förebygga allvarliga störningar, främst avseende de storskaliga försörjningssystemen, t ex elförsörjning, transporter, vatten- och livsmedelsförsörjning. Beredskapshänsyn kan påverka lokalisering och utformning av byggnader och anläggningar.

År 2008 antogs Lekebergs kommuns Risk- och sårbarhetsanalys. Analysen omfattar bland annat händelser som kan inträffa geografiskt inom kommunen, såsom naturkatastrofer, svåra olyckor inom trafik- och kommunikationssektorn, större bränder, utsläpp i luft eller vatten m.m. Detta dokument bör användas som vägledning i frågor om säkerhet och beredskap inom fysisk planering.

4.2.3 Skyddsavstånd kring anläggningar och transportleder för farligt gods

Det finns för närvarande ingen kommunövergripande dokumentation av verksamheter som kan medföra behov av särskilda skyddsavstånd i sin omgivning.

Dock finns inga större industrier i Lekebergs kommun som enligt lag kräver särskilda skyddsavstånd. Nedan följer några exempel på verksamheter inom kommunen kring vilka det finns särskilda skyddsavstånd som bör beaktas vid planering.

Inom Lekebergs kommun finns två större verksamheter som direkt påverkar kommunen genom sina skyddsområden; Villingsbergs skjutfält och Örebro flygplats. Båda dessa verksamheter bedrivs helt eller delvis i andra kommuner. Villingsbergs skjutfält ligger delvis i Lekeberg men verksamheten hör huvudsakligen hemma i Karlskoga kommun. Påverkansområdet omfattar ytor utanför själva skjutfältet, främst med avseende på buller.

Det finns även tre vägsträckningar inom kommunen E18, väg 534 och väg 204, som utgör transportleder för farligt gods. Det finns idag inga nationellt beslutade eller på annat sätt fastlagda skyddsavstånd. Vid fysiska planering och handläggning av bygglov är det av vikt att beakta möjliga risker längs med dessa sträckor och att det sker utifrån platsens specifika förutsättningar. När så bedöms påkallat kan riskanalyser göras för att belysa och vid detaljplanering genom planbestämmelser reglera åtgärder så att eventuella risker minskas till en acceptabel nivå genom att ange lämpliga säkerhetsavstånd till bebyggelse eller genom att sätta in skyddsåtgärder såsom sänkt hastighet, barriärer eller byggnadstekniska åtgärder.

Befintlig järnväg (Värmlandsbanan) passerar en kort sträcka genom ett obebyggt skogsområde i sydvästra delen av Lekebergs kommun. Ingen bebyggelse eller verksamheter förväntas tillkomma här varför inga konflikter av riskkaraktär bedöms uppstå i framtiden. Avstånd mellan spår och bebyggelse där människor vistas stadigvarande bör vara minst 30 meter.

Örebro flygplats är belägen i Örebro kommun men påverkansområdet sträcker sig in i Lekebergs kommun, främst avseende buller men även hinderfrihet för flyget. Vid planering av byggnadsverk över 20 m, ska berörd flygplats alltid tillfrågas som sakägare. Med

berörd flygplats avses att etableringen hamnar inom en yta om 60 km från flygplatsen, vilket inkluderar hela Lekebergs kommun.

I Boverkets allmänna råd 1995:5 "Bättre plats för arbete" finns riktvärden för skyddsavstånd till bostäder för 32 typer av verksamheter, däribland avfallsanläggningar, djurhållning, raffinaderier och olika typer av industrier. Vid detaljplanering beaktas där det är relevant att hänsyn tas till verksamheter som av olika anledningar kan kräva särskilda skyddsavstånd. Bedömningar ska dock alltid utgå från utifrån den specifika platsen och dess förutsättningar och bara vid behov utredas.

Det finns inga verksamheter inom kommunen som omfattas av Sevesolagstiftningen. Sevesodirektivet fastställdes av Europeiska Kommissionen år 1982 till följd av flera allvarliga kemikalieolyckor. Syftet med direktivet är att begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, och det har införts i svensk lag genom Förordning (1999:382).

4.3 Miljökvalitet

I det här avsnittet behandlas miljökvalitetsnormer, gränsvärden och riktlinjer som ska eller bör beaktas i samband med fysiska planeringsinsatser. Miljökvalitetsnormer regleras i miljöbalken, och anger riktvärden för kvalitet i vatten, luft och mark som bör uppnås för att undvika tillstånd som är skadliga för människors hälsa eller miljön. Det är inte tillåtet att etablera nya verksamheter som leder till att miljökvalitetsnormer överskrids. I de fall miljökvalitetsnormer överskrids bör åtgärdsprogram upprättas för att komma tillrätta med problemen så att miljökvalitetsnormerna uppfylls. Mer information om miljökvalitetsnormer finns i miljökonsekvensbeskrivningen, MKB:n.

4.3.1 Luft

Lekeberg är en landsbygdskommun med små tätorter och risken att uppnå hälsovådliga koncentrationer av luftföroreningar är liten. Luftkvaliteten i Lekeberg är

av god kvalitet, d v s underskrider väl normerna, vilket en mätning utförd i Fjugesta under 2012 bekräftar. I en landsbygdskommun kan man samtidigt förvänta sig att andelen enskilda transporter med bil är högre än i genomsnittskommunen.

Motiven för att minska utsläppen är därför inte lokala, utan baseras på regionala/globala skäl. Vi kan inte själva komma tillrätta med försurning, näringsämnen via luft eller växthusgaser. Men vi måste ta ansvar för vår energianvändning och den miljöpåverkan som vi ger upphov till genom att vidta åtgärder på hemmaplan. Utbyggnad av fjärrvärmenätet är en åtgärd med stor påverkansmöjlighet på kommunal nivå, förutsatt att det är ekonomiskt försvarbart.

4.3.2 Vatten

I Sverige är det Vattenmyndigheterna som beslutar om miljökvalitetsnormer för vatten. Huvudregeln för miljökvalitetsnormer gällande vatten är att alla vattenförekomster ska uppnå normen "god vattenstatus" eller "god ekologisk potential" senast år 2015 och att statusen inte får försämrats. I vissa fall kan dock undantag göras från miljökvalitetsnormen, där mindre stränga krav beviljas.

Denna huvudregel är även vedertagen i de regionala åtgärdsprogram som tagits fram av Vattenmyndigheterna som stöd för förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Vattenkvaliteten i Lekebergs kommun, varierar och problem med övergödning och försurning är tämligen utbrett och relativt höga halter kvicksilver förekommer. Vattenkvaliteten i Svartån inom Lekebergs kommun varierar mellan god och måttlig, där den måttliga kvaliteten beror på förhöjda halter av näringsämnen. Även mindre vattendrag i kommunen, såsom Täljeån, Lillån, Garphytteån och Lekhytteån bedöms ha måttlig till dålig ekologisk status, dock god kemisk status. Många sjöar har lågt pH och är känsliga mot försurning. Dessa sjöar kalkas regelbundet för att motverka försurning. För mer information om vattenområden och vattenmiljöer inom kommunen i kapitel 6 i denna översiktsplan.

4.3.3 Buller

Buller är ett folkhälsoproblem, för såväl barn som vuxna, med stora kostnader för samhället som följd. Det påverkar människors hälsa genom att det exempelvis leder till sömnproblem, irritation och stress. Buller kan också orsaka hörselskador och effekter på hjärt- och kärlsystemet. Lågfrekvent buller kan ofta upplevas som extra störande eftersom ljudet kan höras på mycket stora avstånd från källan. Vibrationer är vågrörelser i till exempel mark. När vibrationer utbreder sig via marken upp i byggnader, till exempel i hus i nära anslutning till järnvägar, ger det upphov till stomljud i huset och ibland även skakningar. Ny bostadsbebyggelse i närhet av järnvägar bör undvikas.

I Lekeberg är bullerproblematiken främst knuten till de större vägarna, E18 och väg 204, till Villingsbergs skjutfält samt till Örebro flygplats.

E18 har nyligen byggts om till motorväg och i samband med detta har erforderliga åtgärder vidtagits för att skydda omgivningen från buller. Väg 204 går generellt på långt avstånd från bostadsbebyggelse, undantaget genom Mullhyttan, Kvistbro och Gropen. Här är dock trafikmängderna förhållandevis låga.

Det buller som väcker mest uppmärksamhet ur störningssynpunkt är skjutbuller från Villingsbergs skjutfält. Kommunen har genom åren framfört önskemål om att skjutningarna ska minska eller upphöra. Även i närheten av Örebro flygplats förekommer visst buller. Både skjutfältet och flygplatsen är dock riksintressen med tillhörande påverkansområde som innebär att kommunen måste ta hänsyn till dessa i planeringen, bl a med avseende på buller. Båda är dessutom mycket viktiga för det regionala näringslivet.

Den järnvägssträcka som går genom kommunen (Värmlandsbanan) är belägen i ett område utan närliggande bostäder.

Vid ny- och ombyggnation av bostäder eller vägar beaktas nedanstående riktlinjer för buller:

- 30 dBA ekvivalentnivå inomhus
- 45 dBA maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dBA ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)
- 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad

I Sverige används två olika störningsmått för trafikbuller; ekvivalent respektive maximal ljudnivå. Ekvivalent ljudnivå (L_{eq}) är en form av medelljudnivå under ett normaldygn. Ekvivalent ljudnivå mäts i dBA. Maximal ljudnivå (L_{max}) är den högsta ljudnivå som uppkommer vid passage av ett enstaka motorfordon. Även maximal ljudnivå mäts i dBA.

Strängare bedömningskriterier avseende buller i mindre orter och på landsbygden jämfört med större orter kan vara hämmande för utvecklingen i t ex Lekeberg. Riktlinjer och vägledning kring bullernivåer från byggplatser, industrier, vindkraft mm finns att tillgå via Naturvårdsverket.

Tysta områden, i avlägsna skogsområden eller i områden av stor betydelse för rekreation, bör identifieras och beaktas vid fysisk planering samt vid tillståndsgivning av olika slag. Det finns idag inga identifierade och avgränsade tysta eller opåverkade områden i Lekebergs kommun. Det kan vara av värde att utreda och identifiera opåverkade områden.

Kommunens ställningstaganden/ kommentarer

Risker

Vid planering och byggande ska markområden översiktligt bedömas utifrån risk för ras- och skredbenägenhet. Områden där det bedöms finnas risker för ras/skred ska särskilt beaktas och vid planläggning bör översiktliga geotekniska undersökningar göras och i samband med bygglovskedet bedöms om kompletterande geotekniska kan behöva utföras. Hänsyn tas till att problemen kan öka i takt med förväntade klimatförändringar. Nämda områden behöver för den skull inte vara olämpliga att bebygga.

Vid planering av bebyggelse inom områden med risk

för översvämningar ska rekommendationerna för markområden med olika sannolikhet för översvämning alltid beaktas.

Vid planering av och byggnad i strandnära områden är det viktigt att särskilt beakta zoner där stor och måttlig sannolikhet för översvämningar har utpekats. Översiktligt platsspecifikt radonunderlag bör tas fram i samband planläggning för nya områden för bostäder, skolor och andra typer av byggnader där människor kommer att vistas dagligen. Mer detaljerat radonunderlag tas vid behov fram i bygglovskedet.

För att undvika eventuell spridning och exponering av föroreningar bör särskild hänsyn tas vid exploatering av förorenade- eller misstänkt förorenade områden. Riskbedömningar och miljötekniska markundersökningar görs om behov bedöms föreligga för att långsiktigt bidra till att minska de risker som är kopplade till förorenad mark, och därmed skapa en säkrare miljö för arbetande och boende, samt naturen inom kommunen.

Rekommendationer för avstånd till stamnätsledningar och andra anläggningar som genererar magnetfält beaktas vid planering av byggnader där människor vistas stadigvarande.

Säkerhet och beredskap

Vid planering av bebyggelse och infrastruktur inom kommunen ska beredskapshänsyn beaktas för att förebygga störningar med hänsyn till räddningstjänst, säkerhet och försörjningssystem.

Miljö kvalitet

Vid planläggning av t ex ny bebyggelse ingår att utreda om planen medför att gällande miljö kvalitetsnormer överskrids.

Kommunen ansluter sig till miljö kvalitetsnormerna för vatten, och ska därmed sträva efter att vattenföreskomster inom Lekeberg ska uppnå god status senast år 2015.

Kommunen vill verka för att planläggning och prövning av fysiska åtgärder ska bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås och inte överträds.

Försurningskänsliga vatten bör fortsätta att kalkas, och åtgärder ska vidtas för att minska utsläppen av näringsämnen till vattendrag.

Buller

Vid lokalisering av bostäder, verksamheter och infrastruktur ska buller- och vibrationsförhållandena beaktas. Det bör vara en strävan att lokaliseringen bidrar till att upprätthålla en god ljud-/vibrationsmiljö där människor stadigvarande vistas. Lokaliseringar som begränsar möjligheten att använda och utveckla Villingsbergs skjutfält och Örebro flygplats ska undvikas.

Kommunen utreder om det finns tysta områden som bör skyddas från exploatering.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Risk- och säkerhetsaspekter har sedan länge tillhört viktiga frågor i samhällsplaneringen och har i olika utsträckning tagits hänsyn till vid planering. Detta kapitel i ÖP och kommunens ställningstaganden bidrar till en överblickbar sammanfattning av de viktigaste aspekterna. Beaktande av de förutsättningar som redovisas i detta kapitel minskar riskerna för att bebyggelse och anläggningar lokaliseras på ett ur hållbarhetssynpunkt olämpligt sätt.

KAP 5 NATUR OCH VATTEN

Lekebergs kommun har ett variationsrikt landskap. Här finns eklandskap och ädellövskogar, barrskogar och sumpskogar, ängs- och hagmarker, mossar och kärr. Landskapet präglas av Kilsbergens skogar och höjder i väster och jordbruksbygderna i öster. Drumlinområdet i sydöstra delen av kommunen med sin speciella karaktär präglar både landskapsform och bebyggelsens historiska anknytning och i sydväst finner vi stora mossmarker som Skagershultsmossen.

I kommunen finns ett stort antal intressanta naturområden och naturobjekt. En vacker och stimulerande natur är betydelsefull för att få kommunens invånare att tillbringa sin fritid i närområdet och är också en av de viktigaste förutsättningarna för att locka turister till kommunen.

Flera av de miljömål Riksdagen och Lekebergs kommun satt upp är direkt relaterade till naturvården - *God bebyggd miljö, Ett rikt växt- och djurliv* och *Levande skogar*. En kommunal naturvårdsplan har upprättats för att få en samlad bedömning av de åtgärder som fodras för att uppnå miljömålen.

5.1 Skyddad natur

Det finns många skyddsvärda naturområden i Lekebergs kommun.

5.1.1 Nationalpark och naturreservat

Nationalparker har ett starkt skydd i lagstiftningen och ägs alltid av staten. I kommunen finns en nationalpark, Garphyttans nationalpark, som är en av Sveriges äldsta, inrättad 1909. Nationalparken består av hävdad ängs- och slättermark omgiven av löv- och barrskog och har en rik flora men även en rik fågelfauna. Nationalparker är ett internationellt känt varumärke som lockar många utländska besökare.

Naturreservat är den vanligaste skyddsformen för värdefull natur, och kan inrättas både med avseende

på biologisk mångfald och skyddsvärda arter och med avseende på friluftslivet. Till skillnad från Nationalparker kan ett naturreservat ägas av andra än staten. Både länsstyrelsen och kommunen kan ta beslut om bildande av naturreservat. Varje naturreservat är unikt och har sina egna föreskrifter om hur det ska skötas för att dess naturvärden ska bevaras.

Det finns för närvarande 21 naturreservat i kommunen. Av naturreservaten är två – Gökhults groddammar och Bergaskogen – kommunala, medan resten är antagna av länsstyrelsen.

5.1.2 Natura 2000-områden

De flesta av kommunens Natura 2000-klassade områden är belägna inom naturreservat. Undantag utgörs av Ugglehöjden, Härvesta norra, Lekhyttan och Jönsaskogen. Då Natura 2000-områden är riksintressen enligt 4 kap miljöbalken, se även kapitel 13 Riksintressen.

5.1.3 Naturminnen, biotopskyddsområden mm

Små naturområden och enstaka naturobjekt såsom gamla grova träd eller märkliga stenblock kan skyddas som naturminnen. Mindre skogsområden kan skyddas som biotopskyddsområden. Ett biotopskyddsområde har motsvarande skydd som ett naturreservat, men ambitionsnivån när det gäller tillgänglighet för allmänheten är lägre.

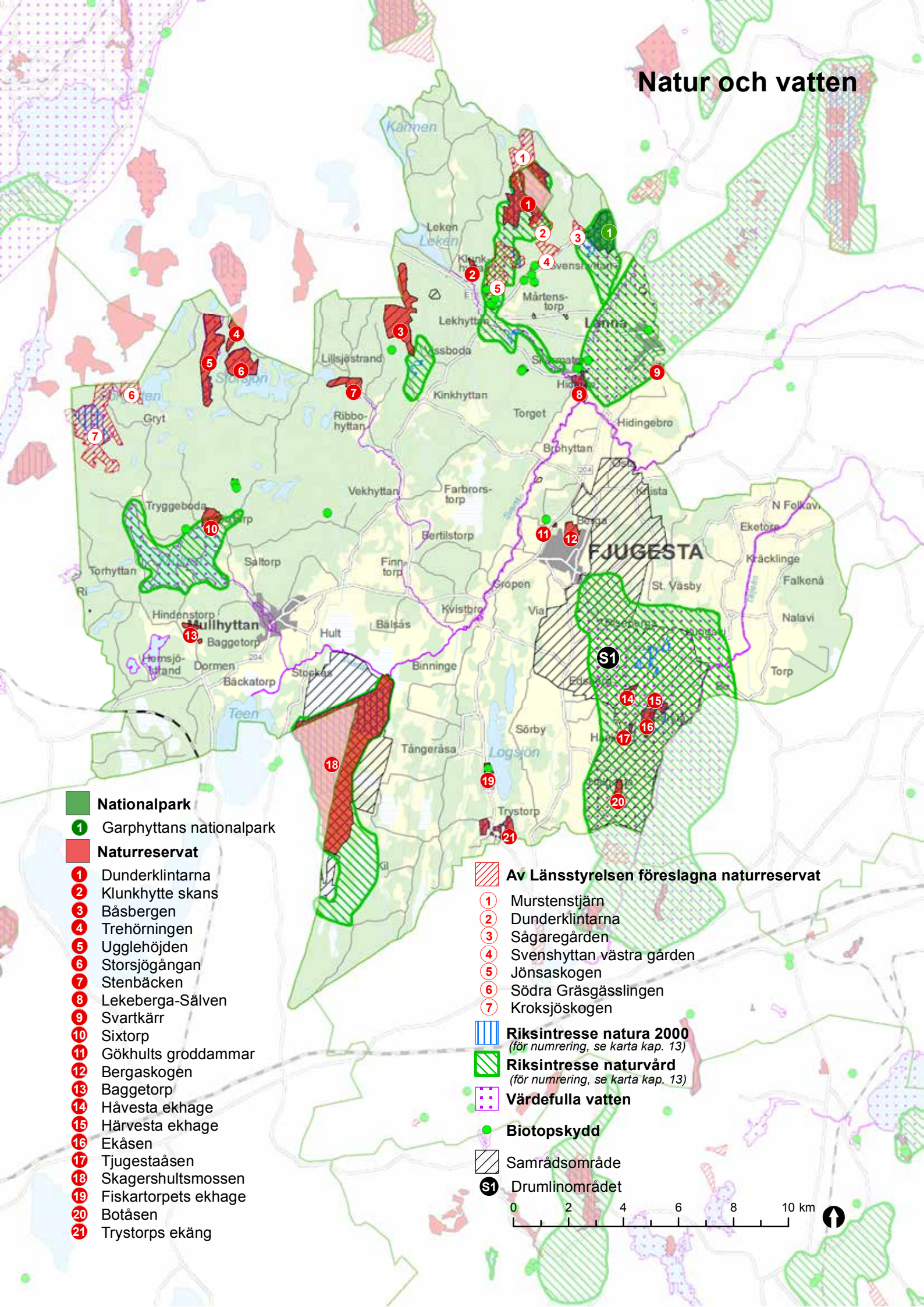
I kommunen finns 8 naturminnen bildade av Länsstyrelsen och ca 15 biotopskyddsområden bildade av Skogsvårdsstyrelsen.

5.1.4 Övriga naturområden

Andra områden som tagits upp i kommunens naturvårdsplan men inte är skyddade som naturreservat eller Natura 2000-område är Garphytteån, Hälshyttan och Trystorp Norra. Trollkarls klint, sjön Trollkarlen samt Borgarsjö skansar bör också nämnas.

Natur och vatten

Nationalpark

- 1 Garphyttans nationalpark

Naturreservat

- 1 Dunderklintarna
- 2 Klunkhytte skans
- 3 Bäsbergen
- 4 Trehörningen
- 5 Ugglehöjden
- 6 Storsjögången
- 7 Stenbäcken
- 8 Lekeberga-Sälven
- 9 Svartkärr
- 10 Sixtorp
- 11 Gökhuults groddammar
- 12 Bergaskogen
- 13 Baggetorp
- 14 Hävesta ekhage
- 15 Härvesta ekhage
- 16 Ekåsen
- 17 Tjugestaåsen
- 18 Skagershultsmossen
- 19 Fiskartorpets ekhage
- 20 Botåsen
- 21 Trystorps ekäng

Av Länsstyrelsen föreslagna naturreservat

- 1 Murstenstjärn
- 2 Dunderklintarna
- 3 Sägaregården
- 4 Svenshyttan västra gården
- 5 Jönsaskogen
- 6 Södra Gräsgässlingen
- 7 Kroksjökogen

Riksintresse natura 2000

(för numrering, se karta kap. 13)

Riksintresse naturvård

(för numrering, se karta kap. 13)

Värdefulla vatten

Biotopskydd

Samrådsområde

Drumlinområdet

0 2 4 6 8 10 km

5.1.5 Stora opåverkade områden

De inre delarna av Kilsbergen samt i någon mån Skagershultsmossen är relativt opåverkade av exploateringar förutom det skogsbruk som bedrivs. Nyexploateringar här bör endast tillåtas i undantagsfall. Om nyexploateringar ändå bedöms nödvändiga ska de lokaliseras i anslutning till befintliga hus och anläggningar.

5.2 Topografi och geologi

5.2.1 Topografi och berggrund

Topografiskt karakteriseras kommunen i nordväst av Kilsbergen som utgörs av en horst där vissa delar går över högsta kustlinjen. Den begränsas i sydost av Kilsbergsförkastningen. Den högsta punkten, 280 möh, ligger vid Kungshall. Nedanför ligger slätten som bildas av gravsänkan mellan Kilsbergsförkastningen och Tisarförkastningen i Hallsbergs kommun. I sydost bjuder landskapet på mjuka, böljande kullar i form av drumliner.

Berggrunden utgörs i norra Kilsbergen av olika graniter. Enstaka diabasgångar finns här i nordvästlig-sydostlig riktning. Denna del ligger i det Transskandinaviska bältet och är bildat mellan ca 1800 till ca 1650 miljoner år sedan. Längre åt söderut och sydväst domineras berggrunden av äldre svecofenniska intrusivbergarter såsom granodiorit och granit. Här finns också inslag av yngre granit och pegmatit. Detta hör till den svecofenniska berggrunden och är bildat för mellan 1750 och 1900 miljoner år sedan. De viktigaste malmförekomsterna bildades i samband med vulkanism för omkring 1900 miljoner år sedan. Den västra delen av kommunen består mestadels av sedimentära bergarter, i huvudsak sandsten, som bildades under Kambrio-Silur, ca 550-400 miljoner år sedan.

I Lannatrakten, utgörs berggrunden av kalksten och ler- och alunskiffer. Den s k Latorpsplatån bildades under Ordovicium, 439-510 miljoner år sedan.

5.2.2 Jordarter

I stora delar av kommunens nordvästra delar, dvs stora delar av Kilsbergen, är jordtäcket tunt och osammanhängande eller utgörs av morän. Vissa delar består av kalt berg. Längs förkastningen finns ett flertal klapperstensfält.

Slätten nedanför förkastningen består av flera jordarter. Här finns morän och lerig morän. Strängar av glaciälvialt sediment omväxlas av lera och finmo med inslag av grovmo, sand och grus. Här och var har det bildats torv. Genom kommunen, i nord-sydlig riktning, löper en rullstensås. Den kallas för Getaryggen, men även för Askersundsåsen, Edsbergsåsen, Fjugestaåsen och Snavlundaåsen. Den sträcker sig från trakten vid Klövlandet och fortsätter förbi Fjugesta, genom Edsbergs församling in i Hallsbergs kommun. Ursprungligen har den förmodligen löpt ända från Lövbrissan i Kilsbergen till Askersund, men har med tiden fragmenterats.

5.3 Vattenmiljöer

Kommunen är rik på sjöar och vattendrag. De flesta tillhör Eskilstunaåns avrinningsområde, men en mindre del i nordväst tillhör Gullspångsälvens avrinningsområde.

Flera av de miljömål Riksdagen och Lekebergs kommun satt upp är direkt relaterade till vattenmiljöer, framför allt *Ingen övergödning*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Myllrande våtmarker*. Gödsling, bekämpningsmedelsanvändning, terrängtransport och otillräckliga skyddszoner intill vattendrag, deponering av sten och avfall, kulvertering och rätning av vattendrag, utdikning, samt större vattenuttag är alla exempel på aktiviteter som kan innebära hot mot kommunens ytvatten. Skyddet av sötvatten är idag eftersatt jämfört med andra typer av naturområden både i kommunen och i länet.

Sjöar

De flesta av kommunens nästan 300 sjöar finns

inom den södra delen av Kilsbergen. Dessa sjöar är försurningskänsliga och flera kalkas därför regelbundet. I kommunen finns även de mer särpräglade slättsjöarna Logsjön och Velandasjön samt en del av Teen. Dessa är grundare och därför mer utsatta för påverkan från bl.a. jordbruket. Växt- och djurlivet är varierande i de olika sjöarna. Velandasjön hyser de för en slättsjö vanliga fågelarterna, såsom änder, knölsvan, brun kärrhök och många sångare. I Kilsbergssjöarna finns smålom, storlom, trana, fiskgjuse med flera arter. I Multen finns kräftdjur härstammande från de postglaciala inlandshaven. Där finns också häckande storlom samt ofta fiskande fiskgjuse. Sjön är av riksintresse för naturvården och har även en sällsynt bra vattenkvalitet.

Vattendrag

Svartån och Täljeån rinner genom kommunen och i dessa mynnar ett flertal mindre vattendrag. Framförallt Svartån är viktig som en resurs för dricksvattenframställning för Fjugesta och Örebro. Svartån och flera av de mindre vattendragen är viktiga för fritid och rekreation samt för fågellivet. Svartån och Täljeån belastas med näringsämnen från jordbruk, skogsbruk, enskilda avlopp, reningsverk med mera. Halterna av näringsämnen är höga i Täljeån och på vissa sträckor av Svartån. Svartån är reglerad genom dammar på tre platser; Backa, Gropen och Hidingebro. Regleringen kan innebära problem på vissa sträckor. Dämnena utgör vandringshinder för fiskar och andra vattenlevande djur och vid torrår kan vissa åsträckor helt torka ut. Fiskvägar och minimivattentappning, från kraftverken skulle innebära att problemen minimeras.

Våtmarker

Våtmarker är viktiga för den biologiska mångfalden, de kan ge sköna naturupplevelser och de bidrar med naturlig vattenrening. Liksom i resten av länet dikades stora arealer ut mellan mitten av 1800- och 1900-talen. Av våtmarkerna i kommunen är Skagershultmossen den största, men det finns många andra, särskilt i Kilsbergen.

foto: Hikmet Hrustanovic

Kommunen ska, enligt miljömålsprogrammet i sin planering bevaka att biologiskt eller kulturhistoriskt värdefulla våtmarker inte skadas vid exploatering av mark eller vid annan verksamhet. Genom bete och slätter kan våtmarker med både kultur- och naturvärden hävdas.

Användning av vattenområden

Rekreativt värde för ytvatten är mycket stort. Allmänna badplatser finns vid Multen, Lillsjön, Leken och Lanna badgruva. Dessa badplatser besöks flitigt under sommaren. Möjlighet till fiske med fiskekort, finns i många av sjöarna i Kilsbergen, bl.a. i Ämtensjöarna. I många av sjöarna är laxfiskar inplanterade.

Ytvatten är också begärligt för lantbrukare. Det sparar mycket arbete om djur direkt kan nå sjöar och vattendrag för att dricka, och ytvatten kan också användas för bevattning av grödor.

5.4 Strandskydd

Kommunen är genom de många sjöarna och vattendragen rik på stränder och strandmiljöer. Strandskyddslagen skyddar stränderna kring sjöarna och de större vattendragen. Syftet med lagen är att ge allmänheten tillgång till stränderna samt att skydda de ofta betydande biologiska värdena i strand- och vattenmiljön. Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet på vardera 100 meter från vattenlinjen. Strandskyddslagstiftningen regleras i 7 kapitlet i Miljöbalken.

På flera håll finns en relativt omfattande fritidsbebyggelse i anslutning till sjöarna, bland annat vid Multen, Stora Hemsjön och Leken. Flertalet stränder eller strandområden är dock oexploaterade vilket innebär goda möjligheter till utnyttjande enligt allemansrätten. I kommunen finns ett flertal särskilt utmärkande strandområden för växt- eller djurlivet.

Vid vissa av sjöarna och vattendragen i kommunen är det möjligt att utveckla bostads- eller fritidshusområden utan att syftena med strandskyddet även-

tyras. Kommunen ska tillsammans med Laxå och Askersunds kommuner ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen som omfattar landsbygdsutveckling i strandnära lägen (se k LIS-områden).

5.5 Naturen som friluftsräsur

Tillgången på allemansrättslig mark är mycket god i Lekebergs kommun. Särskilt betydelsefulla ur friluftssynpunkt är Kilsbergen där bland annat Bergslagsleden går, men betydelsefulla är också delar av Svartån och det kulturhistoriskt viktiga Drumlinområdet sydost om Fjugesta. Det är även viktigt att tätortsnära natur bevaras och brukas på ett sådant sätt att tillgången till skog och natur för rekreation och friluftsliv intill kommunens samhällen tillgodoses. Då tätorterna i kommunen är små har även kommuninvånare bosatta i tätort god tillgång till närmatur. Vid Fjugesta finns t ex naturreservatet Bergaskogen med motionsspår och den nyanlagda vattenparken.

5.6 Biologisk mångfald

En viktig del i kommunens miljöarbete är bevarandet av både miljöer och arter för kommande generationer. Arbete med biologisk mångfald kretsar till stor del kring bevarandet av livsmiljöer – biotoper. Biotoper värda att bevara kan vara exempelvis ängs- och betesmarker, ekmiljöer, lövskogar och värdefulla vattendrag.

Det moderna rationaliserade jord- och skogsbruket kan om det bedrivs utan tillräcklig miljöhänsyn innebära problem för den biologiska mångfalden. Många biotoper som är viktiga för den biologiska mångfalden styckas upp, vilket kan isolera populationer och på sikt minska deras överlevnadsförmåga. Risken för utdöende kan minskas genom att avstånd mellan bevarade biotoper inte hålls för stora och genom att det förekommer ”spridningskorridorer” så att individer kan förflytta sig från ett område till ett annat.

5.7 Skyddsvärda arter

Öringarna i Velamshyttebäcken och öringarna och flodpärlmusslorna i Lekhytteån och Lillån i Mullhyttan samt glacialrelikter (kräftdjur härstammande från de postglaciala inlandshaven, bland annat *Mysis relicta*) i Multen är hänsynskrävande djurarter. För att dessa ska kunna fortleva krävs en bibehållen eller förbättrad vattenkvalitet.

Lekhytteån, Garphytteån och flera andra vattendrag har miljöer med forssträckor som är en förutsättning för öringstammen. I både Lekhytteån och Garphytteån har utter påträffats. De miljöer som öring, flodpärlmussla och utter är beroende av är mycket viktiga och måste bevaras och utvecklas för en fortsatt god utveckling av dessa arter.

Sjöar som hyser störningskänsliga eller sällsynta fågelarter bör undantas från ytterligare exploatering. Sjön Multen bör skyddas så långt som möjligt från aktiviteter som kan påverka förhållandena negativt.

Inom kommunen finns områden med förekomst av större vattensalamander. Dessa områden, belägna vid Lanna och Kräcklinge och har flera småvatten inom rimliga spridningsavstånd vilket är viktigt för artens långsiktiga överlevnad. Det är viktigt att dessa områden bevaras.

Populationer av fladdermöss finns i många av kyrkorna i kommunen. Grova, ihåliga lövträd och ett halvöppet landskap med rik tillgång till våtmarker är andra viktiga förutsättningar för fladdermöss.

5.8 Småbiotoper

Inte bara sammanhängande landområden är viktiga för den biologiska mångfalden. Småbiotoper som ensamstående träd, alléer, åkerholmar, stenmurar och diken möjliggör livsutrymme för växter och djur som annars skulle ha svårt att hävda sig.

I Lekebergs kommun finns det gott om ekmiljöer, främst i drumlinområdet vid Hackvad. Ekar utgör

livsmiljö för ett stort antal organismer, både växter och djur, och deras förekomst är länkad till traktens kulturhistoria då hävd av hagmarkslandskapet ofta är nödvändigt för att hindra konkurrens från andra träd. Drumlinområdet är utpekad i länets strategi för skydd av skogsmark (framtagen av Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen). Ekar och eklandskap ska därför prioriteras i naturvårdsarbetet i synnerhet i drumlinområdet.

Utefter många av landsbygdens vägar finns alléer. Alléerna är inte bara vinddämpande på slätten utan även hemvist för insekter och svampar som är beroende av äldre lövträd. Några av länets längsta alléer återfinns i kommunen. Trystorp, Riseberga, Lekhyttan och Hällsyttan är exempel på alléer som hyser mycket höga natur- och kulturvärden.

Kommunens ställningstaganden

Det finns många skyddsvärda naturområden i Lekebergs kommun. I vissa fall kan enskilda intressen och ekonomin komma i konflikt med naturvärdena. Bedömningarna ska göras utifrån en långsiktigt hållbar utveckling vilket innebär att ekonomiska, ekologiska och, där det är relevant, socialt/kulturella värden ska vägas samman på ett balanserat och genomförandemässigt rimligt sätt.

Kommunen ska verka för att bevara sin goda tillgång till närnatur och kommunens invånare ska ha god tillgång till rika naturupplevelser.

Den biologiska mångfalden ska bevaras. Den i kommunen förekommande variationsrikedom av naturtyper och arter ska bibehållas och ges förutsättningar att fortleva i livskraftiga populationer under naturliga betingelser.

I samband med planering av nya eller förtätning av befintliga bebyggelseområden ska behovet av gröna korridorer, värdefulla småbiotoper, skyddsvärda arter och grönområden beaktas för att gynna den biologiska mångfalden samt ge utrymme för närrekreation.

Kommunen bör verka för att samverkan mellan olika aktörer kommer till stånd när olika anspråk på landskapet framförs. Denna samverkan bör ske så tidigt i processen som möjligt.

I möjligaste mån ska exploatering av jordbruksmark undvikas, undantaget närmast intill tätorterna, där dessa ska ha möjlighet att utvecklas och behovet av skogsmark för rekreation och friluftsliv ska tillgodoses.

Dagvatten bör tas om hand och fördröjas så nära källan som möjligt.

Kommunen ska bevaka att biologiskt eller kulturhistoriskt värdefulla våtmarker inte skadas som en konsekvens av den fysiska planeringen.

Kommunen håller på att ta fram en grönstrukturplan för de större tätorterna i kommunen. Kommunens naturvårdsprogram ska revideras.

Kommunen ska ta fram ett tematiskt tillägg till Översiktsplanen gällande LIS, landsbygd i strandnära läge, för att övergripande reglera exploateringen inom område med strandskydd. En inventering av natur- och friluftsvärden ska ingå i utredningen till LIS-planen.

Befintliga ekologiska korridorer ska värnas och nya skapas där det så är lämpligt.

Kommunen ska aktivt verka för att minimera föroreningskällor från jordbruksverksamhet.

Kommunen ska bevaka att Lekhytteån och andra viktiga vattendrag bevaras och vid behov restaureras för att behålla och skapa goda förutsättningar för öringsstammen och flodpärlmusslor. Kommunen ska verka för att vattendrag med höga naturvärden och kulturmiljövärden får ett långsiktigt skydd.

Kommunen ska aktivt verka för att värdefulla lövträd bevaras och att ekar i synnerhet i Drumlinområdet gynnas långsiktigt. Kommunen bör verka för att s.k. jätteträd bevaras och i vissa fall naturminnesförklaras.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

När naturen och då främst skogsmark intill tätorterna är av särskild betydelse för rekreation och friluftsliv. Exploatering och utbyggnad av dessa områden bör ske så att tillräckliga områden för rekreation och friluftsliv bevaras. Vid planeringen av utbyggnadsområden bör dessa värden beaktas så tidigt som möjligt i processen.

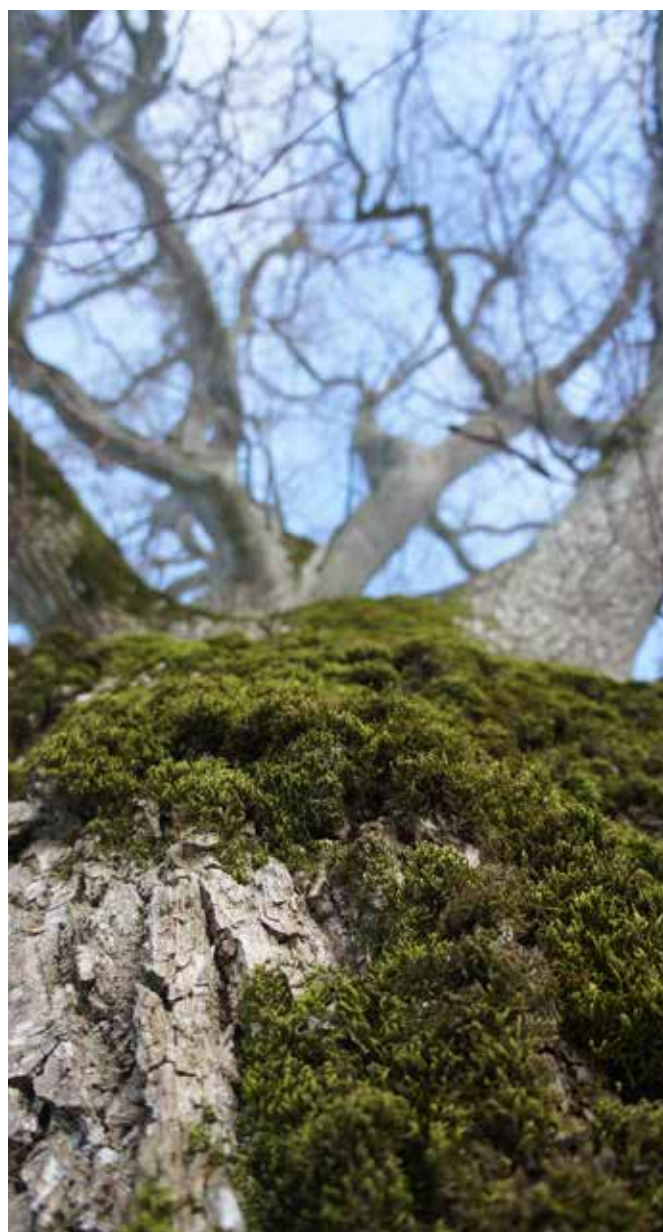

foto: Hanna Bäckgren

KAP 6 KULTURMILJÖ

Kommunen har många välbevarade kulturmiljöer varav flera är av regional och nationell betydelse. De är resultatet av samhällets utveckling över tid och speglar olika verksamheter i kommunens historia. Kulturmiljöerna utgör en resurs som bör tillvaratas för att öka kommunens attraktivitet som boendeort och besöksmål. Tradition och innovation bör ses som en helhet i det strategiska utvecklings- och förändringsarbetet för att möta olika samhällsbehov. Kulturarvet är en viktig del av ”platsens själ” - personlighet - som bäst bevaras genom varsamt bruk.

Alla kulturmiljöer är ständigt underkastade de fortlöpande förändringar som samhället genomgår. Ibland kan nya driftsformer i jord- och skogsbruk, nya byggnadsmaterial och olämpligt placerade och utformade ny-, om- och tillbyggnader vara ett hot mot kulturmiljön. Det är dock i många fall nödvändigt att låta kulturmiljöerna fortsätta förändras för att medge en levande landsbygd och utveckling av verksamheter som möter de behov som uppstår över tid. Av dessa skäl är det å ena sidan viktigt att beakta befintliga kulturmiljöer och deras estetiska värden vid fysisk planering men att samtidigt inte blockera utvecklingsmöjligheter genom att alltid strikt hävda en bevarandeståndpunkt. Det är därför nödvändigt att balansera bevarandeaspekter mot utvecklingsbehov på ett långsiktigt hållbart sätt.

Riksintressen finns redovisade i kap 13. Även om en del riksintresseobjekt omnämns i detta kapitel hänvisas till kap 13 för närmare beskrivningar och ställningstaganden.

6.1 Kulturlandskapet

Kulturlandskapet i Lekeberg uppvisar stor variation. Området har varit bebott mycket länge, med lämningar från sten- och bronsålder på flera platser i kommunen. Miljöerna omfattar bond-, hytt- och kyrkbyar, järnvägssamhällen och samlad slotts- och

gårdsbebyggelse. Slättlandskapet domineras av jordbruk och var förmodligen redan under förhistorisk tid tätbebyggt. Området tillhör tillsammans med Kumlabygden det bördigaste i länet och det finns en hel del gammal bebyggelse, särskilt i drumlinområdet öster om Fjugesta.

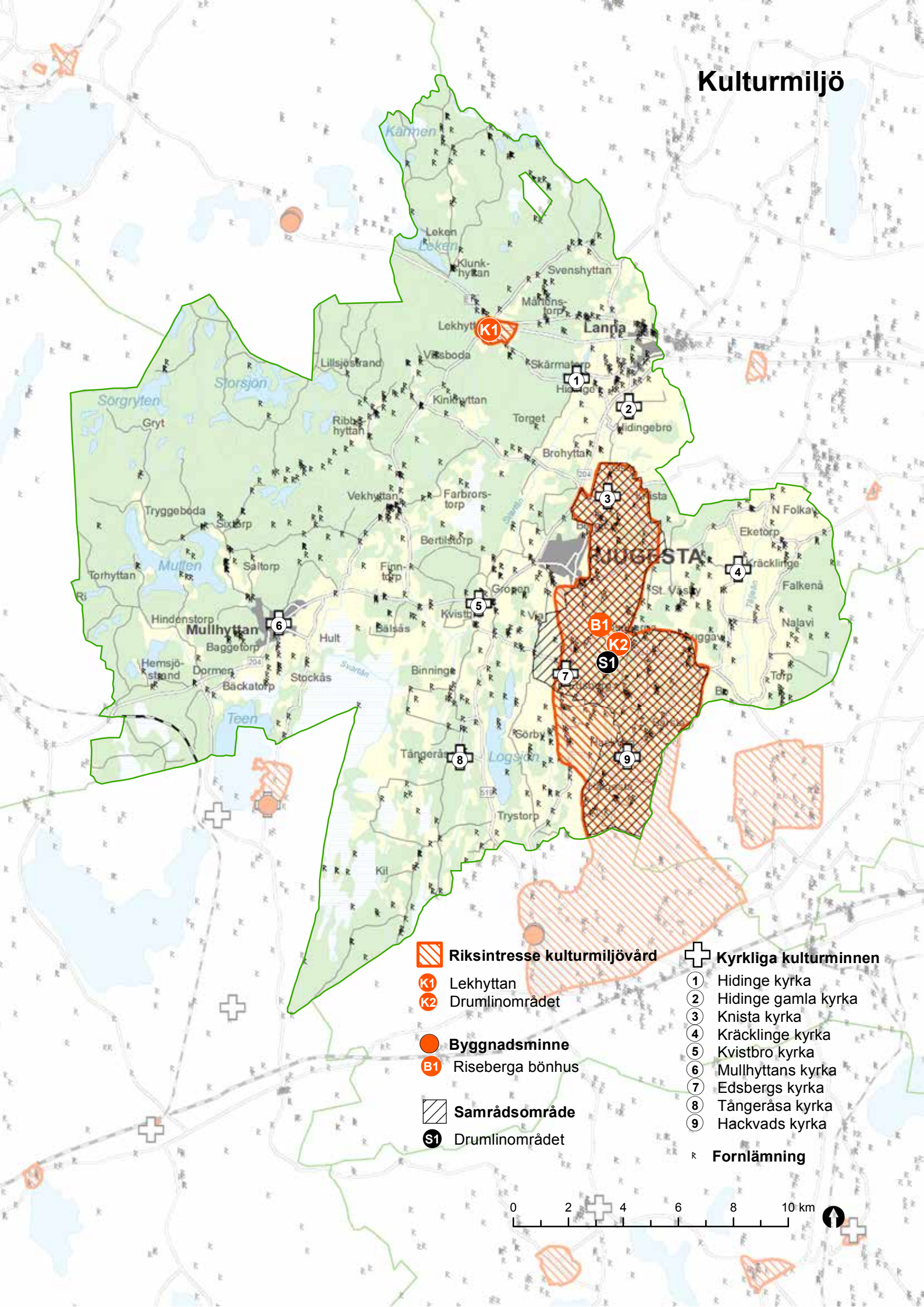
I Kilsbergen har kulturlandskapet formats av järnhanteringen och relaterade aktiviteter såsom kolframställning. Det finns ett flertal gamla hyttbyar varav en del har mycket stort kulturhistoriskt värde, exempelvis Lekhyttan som är riksintresse för kulturmiljövård.

Skogsbruk har också haft ett stort inflytande på kulturlandskapets utformning i denna del av kommunen. Kulturmiljöer som ängs- och betesmarker har minskat i rask takt då dessa inte längre är en del av det moderna jordbruket. Utöver deras kulturhistoriska värde har de också ofta stor betydelse för den biologiska mångfalden då de erbjuder livsrum åt många arter som annars skulle ha svårt att klara sig. Genom att hävda naturbetesmarkerna och återuppta slåtter på gammal ängsmark kan man bevara både kulturmiljöerna och kunskapen om traditionella jordbruksmetoder.

Landsbygdens bebyggelse spänner över många tidsepoker ända från medeltiden, men med fokus på 1800-tal och framåt. De faluröda trähusen är i klar majoritet. Den äldre kulturhistoriskt förankrade bebyggelsen är generellt ett positivt inslag i landskapet och berikar miljön. Även nyare bebyggelse förankrad i byggnadstraditionen i respektive område är gestaltningsmässigt positivt, även många av ekonomibyggnaderna till jordbruket där en del har hög arkitektonisk standard. För tidigare generationer var samspelet mellan naturen och människan en given förutsättning. Det var helt nödvändigt att förhålla sig till platsens förutsättningar och vanligen optimera de material som fanns tillgängliga lokalt, tex genom att placera huset i landskapet enligt tradi-

Kulturmiljö

 Riksintresse kulturmiljövård

 Lekhyttan

 Drumlinoområdet

 Byggnadsminne

 Riseberga bönhus

 Samrådsområde

 Drumlinoområdet

 Kyrkliga kulturminnen

① Hidinge kyrka

② Hidinge gamla kyrka

③ Knista kyrka

④ Kräcklinge kyrka

⑤ Kvistbro kyrka

⑥ Mullhyttans kyrka

⑦ Edsbergs kyrka

⑧ Tångeråsa kyrka

⑨ Hackvads kyrka

R Fornlämning

0 2 4 6 8 10 km

tion för att minska fuktproblem, ta tillvara solstrålning, minska vindens negativa inverkan, mm.

6.2 Kulturhistoriskt värdefulla objekt

Kulturmiljölagen (KML) omfattar bestämmelser kring fasta fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen. Tillsynsmyndighet över kulturmiljövården är Länsstyrelsen. Plan- och bygglagen (PBL) innehåller flera avsnitt som ger kommunen möjlighet att ställa krav på och påverka kulturmiljöerna. Här finns krav på bland annat varsamhet vid förändring av alla byggnader, kulturhistoriska hänsyn vid planläggning och utformning av byggnader men lagen ger även kommunen möjligheten att fastställa skyddsbestämmelser för särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Kommunen har många aktiva hembygdsföreningar som är delaktiga i skötsel och bevarande av vissa värdefulla kulturmiljöer. Behov finns av att se över

förekomsten av kulturellt värdefulla objekt i kommunen. Kulturmiljöprogram bör tas fram för att säkerställa dessas långsiktiga skydd.

6.3 Fornlämningar

Det område som idag omfattas av Lekebergs kommun har varit bosatt sen stenåldern, och kommunen är en av de fornlämningsrikaste i länet. I kommunen finns nästan 800 fornlämningar, från fyndplatser av keramikskärvor till gravfält och fornborgar. Många av lämningarna är svåra att upptäcka för ett otränat öga.

Största koncentrationen återfinns i kommunens södra och västra delar, medan det i Kilsbergen är något glesare mellan kända fornlämningar och större andelen är yngre lämningar relaterade till gruvdrift och järnframställning.

Bland större fornlämningar i kommunen finns Klunkhytte skans och Borgarsjö skans, två fornborgar. Den senare av dessa användes fortfarande under 1500-talet av lokalbefolkningen. Gravfält från

foto: Bosse Björk

förkristen tid finns bland annat vid Högan, Botåsen, Domarebacken, Vilsta, Snarve, Enriskullen, Spök-kullen och Bosshammaren.

Länsstyrelsen ansvarar för att ett visst antal av länets fornlämningar får vård och även blir tillgängliga för allmänheten. De som utför vården är i huvudsak Skogsstyrelsen, föreningar och markägare. Länsstyrelsen har också som mål att alla fornvårdsområden ska ha informativa och uppdaterade informations-skyltar.

6.4 Kyrkliga kulturminnen

I kommunen finns ett flertal tidigare statskyrkor som alla omfattas av bestämmelserna kapitel 4 i kultur-miljölagen (KML). Hidinge gamla kyrka, Knista, Kräcklinge och Edsbergs kyrkor stammar alla från 1100-talet. Tångeråsa kyrka är från 1200-talet och en av Sveriges äldsta medeltida träkyrkor. Hidinge nya kyrka samt kyrkorna i Hackvad och Kvistbro är något yngre. Dessutom har det funnits ett inte obe-tydligt antal frikyrkor i kommunen som inte omfat-tas av skyddet i KML kap 4.

6.5 Riseberga klosterområde

Ett par kilometer sydväst om Fjugesta ligger ruiner-na av Riseberga kloster, ett nunnekloster av cister-ciensorden. Klostret anlades i slutet av 1100-talet och verkade fram till reformationen för att sedan förstöras av en eldsvåda 1546. Idag återstår endast grundmurarna och ett gavelparti av klosterkyrkan ovan jord.

Bönhuset vid Riseberga kloster är kommunens enda byggnad som klassats som byggnadsminne enligt kapitel 3 kulturminneslagen. Skyddsföreskrifterna för byggnadsminnet gäller exteriör, interiör samt ett begränsat område runtomkring. Byggnaden är landets näst äldsta frikyrkokapell (uppfört 1855) och den ursprungliga inredningen finns bevarad. Restau-reringar av bönhuset har gjorts två gånger, 1955 och

1999-2000.

Vid Riseberga finns också en av landets största utomhusteatrar. Den har formen av en amfiteater och uppfördes 1937.

6.6 Drumlinområdet

Drumlinområdet är samrådsområde i sydöstra delen av kommunen är inte bara geologiskt och biologiskt värdefullt utan har också höga kulturvärden. Drumli-nområdet är ett riksintresse för kulturmiljövården (se kap 13) och ett s k samrådsområde, vilket innebär särskilda bestämmelser om samråd med Länsstyrel-sen vid nybyggnation och renovering av byggnader.

6.7 Hyttor och bergsbruk

Under flera hundra år förekom bergshantering på många olika platser i Kilsbergen – vid hyttor, gruvor och kolmilor. Tydliga rester av bergshanteringen fö-rekommer bland annat vid Velamshyttan, Vekhyttan och vid Masmästarstugan i Klunkhyttan.

Lekhyttans hyttby har typisk träbebyggelse från 1700- och 1800- talen och räknas som riksintresse för kulturmiljövård. Här finns också Hallagården, en bergsmansgård med kringbyggt gårdstun, servering och hantverksbutik.

6.8 Jordbruket

I Lekebergs kommun finns många jordbruksenheter av varierande storlek. Jordbruksenheterna är i all-mänhet aningen mindre än längre österut på När-kesläppen men tack vare den bördiga jorden finns det flera större gårdar som går tillbaka långt i historien – området kring Kräcklinge kallades tidigare ”Lilla Kaanan” p g a sin bördighet.

Exempel på större jordbruksanläggningar med kul-turhistoriskt värde är bland annat Trystorp, Bärsta, Västånås, Falkenå och Väsby.

6.9 Svartåbanan och industrialiseringen

När Örebro-Svartå järnväg invigdes år 1897 förändrades det som idag är Lekebergs kommun. Vid stationerna och hållplatserna utvecklades samhällen som till exempel Hidingebro, Fjugesta och Kvistbro. Tack vare järnvägstransporterna kunde företag etableras och folk resa på ett sätt som tidigare inte varit möjligt.

Genom Svartåbanan kunde den moderna industrialismen växa fram i det i övrigt agrara västra Närke. Järnvägens betydelse minskade med bilismens framväxt och den lades slutligen ned 1985. Trots att spåren revs upp i början av 1990-talet finns många av Svartåbanans kulturmiljöer kvar – stora delar av banvallen, broar, flertalet av byggnaderna och inte minst i de strukturer som Svartåbanan förde med sig.

I Lekebergs kommun tycks industrierna ha varit relativt småskaliga och många – från snickerier, metallverkstäder, tegelbruk, kvarnar, kalkbrott till torvströfabriker. Kalkbrotten i Lanna och de något slitna industribyggnaderna mellan Svartån och väg 204 i Gropen är goda exempel på industriella kulturmiljöer i kommunen.

6.10 Hembygdsrörelsen

Det finns ett flertal aktiva hembygdsgrupper i kommunen, bland annat i Baggetorp, Tångeråsa, vid Högan och kring den gamla kvarnen i Mullhyttan. De sköts alla av lokala hembygdsföreningar.

Kommunens ställningstaganden/ kommentarer

Kommunen ska ta fram ett kulturmiljöprogram som ska vara vägledande bland annat vid detaljplanläggning.

Kommunen ska beakta kulturmiljöernas värde i det framtida utvecklings- och förändringsarbetet. Kommunen ska beakta kulturmiljöer i vissa fall

måste tillåtas att fortsätta utvecklas och förändras, inte bara bevaras.

Ny bebyggelse bör anpassas till äldre befintlig byggnation till formen och vid val av material och färg. Kommunen bör verka för att landsbygdsprägeln bibehålls i de områden där denna karaktär är dominerande.

Stor hänsyn ska visas vid förändringar inom miljöer som påverkar upplevelsen av byggnader eller områden med särskilda kulturvärden.

Områdesbestämmelser bör tas fram för kulturhistoriskt särskilt värdefulla områden. Detta är särskilt viktigt i riksintresseområdena.

Påtagliga eller av andra skäl noterbara konsekvenser

Det finns en viss inneboende motsättning i att bevara kulturmiljöer samtidigt som det pågår behov som uppstår över tid måste ges möjlighet att utveckla dem, vilket kan leda till att kulturmiljöerna förändras. Det betyder att möjligheter att fritt bygga och anlägga ibland måste stå tillbaka för bevarandeintressen, men ibland måste bevarandeintressen balanseras mot olika utvecklingsbehov.

KAP 7 BOSTÄDER OCH BOENDE

Villaboende är den utan jämförelse vanligaste boendeformen i Lekebergs kommun. Bostäder med hyresrätt finns, med något enstaka undantag, bara i Fjugesta och Mullhyttan. Ett fåtal bostadsrätter finns i Fjugesta.

Med tanke på kommunens bebyggelsemässiga sammansättning kan inte alla typer av boendemiljöer erbjudas, t ex saknas stadsmässiga miljöer helt. Även vad gäller upplåtelseformer är utbudet begränsat. För den som uppskattar den lilla tätortens småskalighet och gemenskap eller kultur- och skogslandskapets natur- och frihetskänsla finns dock många attraktiva boendebaltern.

Lekebergs kommuns stora styrka som plats för boende är närhet till naturen kombinerat med det relativt korta avståndet till de möjligheter Örebro erbjuder med avseende på arbetsmarknad och serviceutbud. Kommunen har inom den nischen alla förutsättningar att kunna erbjuda ett gott boende.

7.1 Bostadsbeståndet

I Lekebergs kommun fanns 2012 2 460 taxerade småhus varav 590 var fritidshus, vilket utgör 24 % av beståndet, den näst högsta andelen fritidshus i länet efter Askersund.

Det finns 553 lägenheter i flerbostadshus. Flerbostadshusen finns främst i tätorterna Fjugesta och ett mindre antal i Mullhyttan samt ett fåtal utspridda i övriga kommunen.

Det finns 369 lägenheter i allmännyttan varav 9 är lediga (2,4%), vilket bekräftar de tydliga signalerna att det finns brist på lägenheter (ca 4-5 % lediga lägenheter bedöms som vara balans i beståndet). Det finns två bostadsrättsföreningar i kommunen, båda belägna i Fjugesta.

Den helt dominerande upplåtelseformen är således äganderätt i villa.

7.2 Framtida bostadsbehov och bostadsefterfrågan

Som boendekommun är Lekeberg attraktiv. Det finns goda förutsättningar att öka folkmängden i kommunen men behovet av ett varierat utbud av bostadstyper är nödvändigt för att få en balans bland invånarna, såväl åldersmässigt som utifrån sociala faktorer.

Efterfrågan på bostäder i kommunen omfattar flera typer av boende. Runt Lannaområdet är det till stor del enbostadshus med äganderätt, dvs villor, som efterfrågas medan det i Fjugesta råder brist på lägenheter anpassade för ungdomar och äldre. Den största grupp som påverkas är människor som vill flytta från sina nuvarande bostäder till någonting mindre men samtidigt bo kvar på orten.

Sett till prognoser för befolkningsutvecklingen bör planeringsberedskap finnas för att kommunen ska växa med minst 50 personer per år.

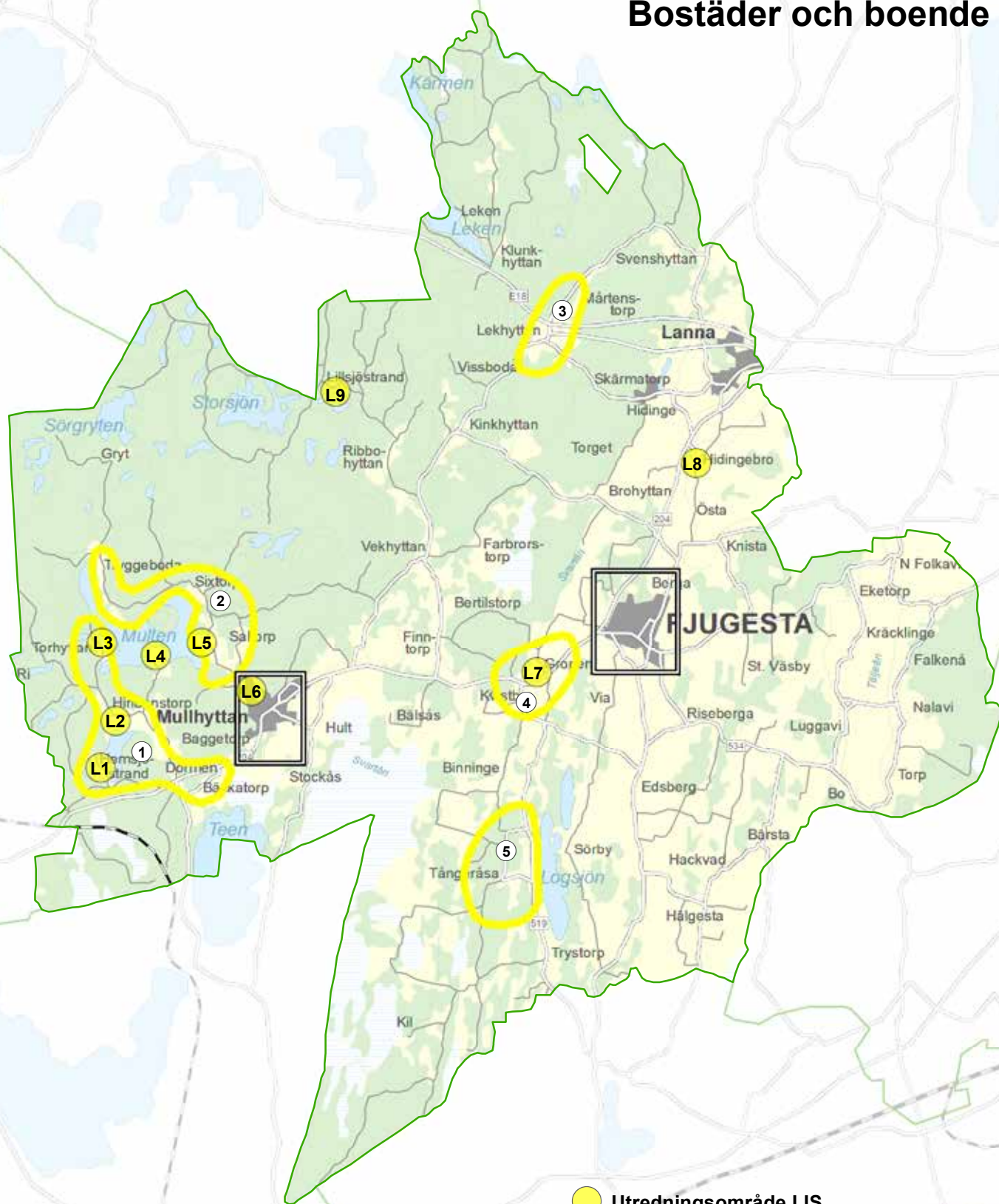
De boendeformer där kommunen har ett direkt eget ansvar, t ex gruppboenden, bör användas som hävstång för att även åstadkomma reguljära bostadslägenheter i de delar av kommunen där det inte finns marknadsmässiga förutsättningar att åstadkomma detta som självständiga projekt.

7.3 Bostadsbyggande i Fjugesta

Fjugesta är med sina drygt 2000 invånare centralorten i Lekeberg och har karaktären av ”trädgårdsstad”, till större delen uppbyggd i klassiska rutnätskvarter. Villabebyggelsen dominerar med stora trädgårdar och mycket grönska. Fjugesta uppstod ursprungligen som ett järnvägssamhälle som utvecklades runt stationsområdet. Efter att järnvägen avvecklades har centrumkärnan förtätats och fått en något mer ”stadsmässig” karaktär med bland annat

Bostäder och boende

Landsbygdsutvecklingsområden

- ① Bäcktorp/ Dornen/Hinderstorp/Torhyttan/Lillsjöstrand
- ② Tryggeboda/Sixtorp/Ängatorp/Saltorp
- ③ Lekhyttan
- ④ Kvistbro/Gropen
- ⑤ Tångerråsa

Avgränsning fördjupning

- Karta fördjupning för Fjugesta tätort, se kapitel 14.
- Karta fördjupning för Mullhyttans tätort, se kapitel 15.

Utredningsområde LIS

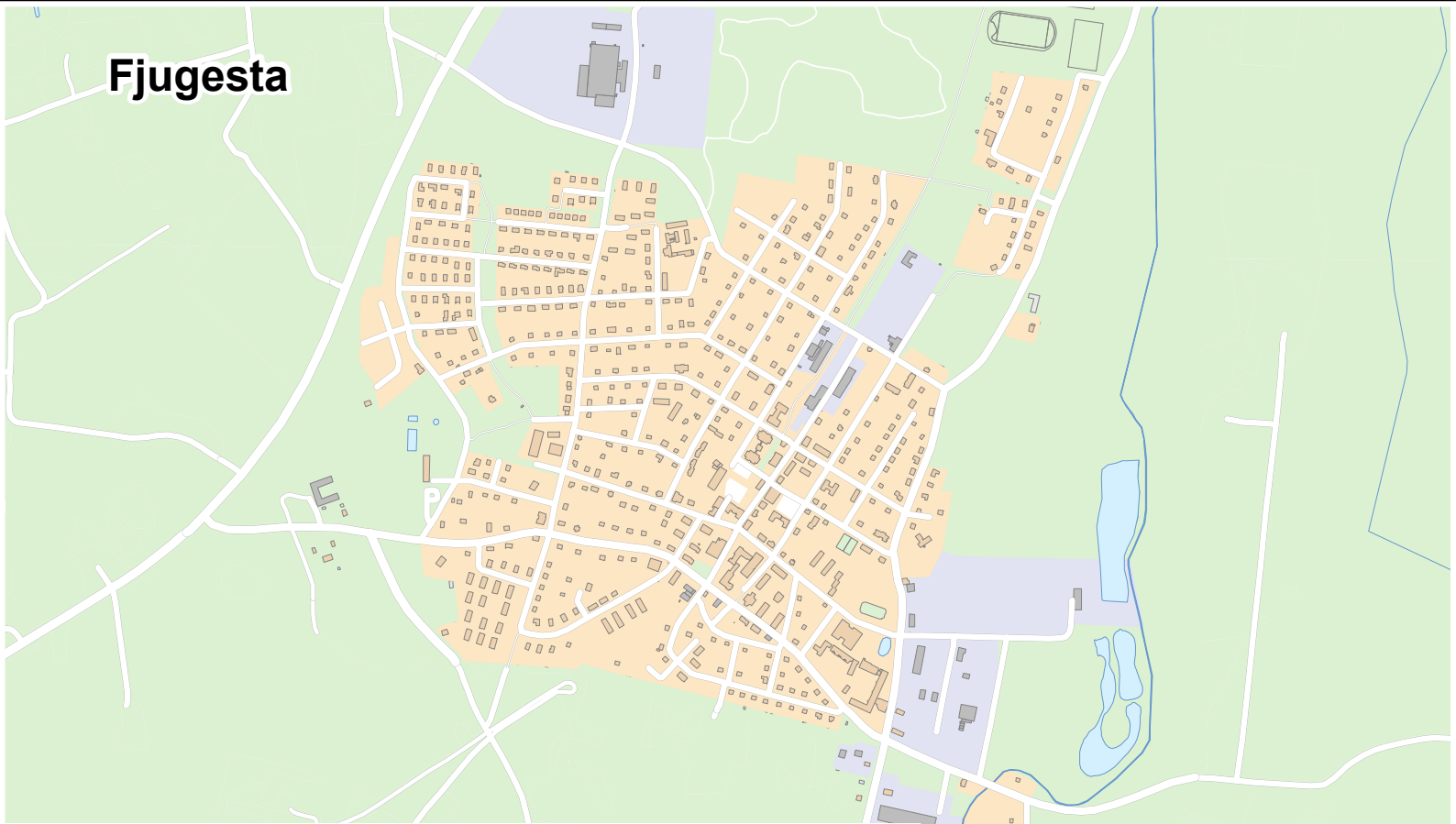
- L1 Hemsjöstrand - Stora & Lilla Hemsjön
- L2 Hinderstorp - Stora Hemsjön
- L3 Torhyttan - Multen
- L4 Öna - Multen
- L5 Långvassen - Multen
- L6 Mullhyttan - Mullån (Lillån)
- L7 Kvistbro/ Gropen - Svartån
- L8 Hidingebro - Svartån
- L9 Lillsjöstrand - Lillsjön

0 2 4 6 8 10 km

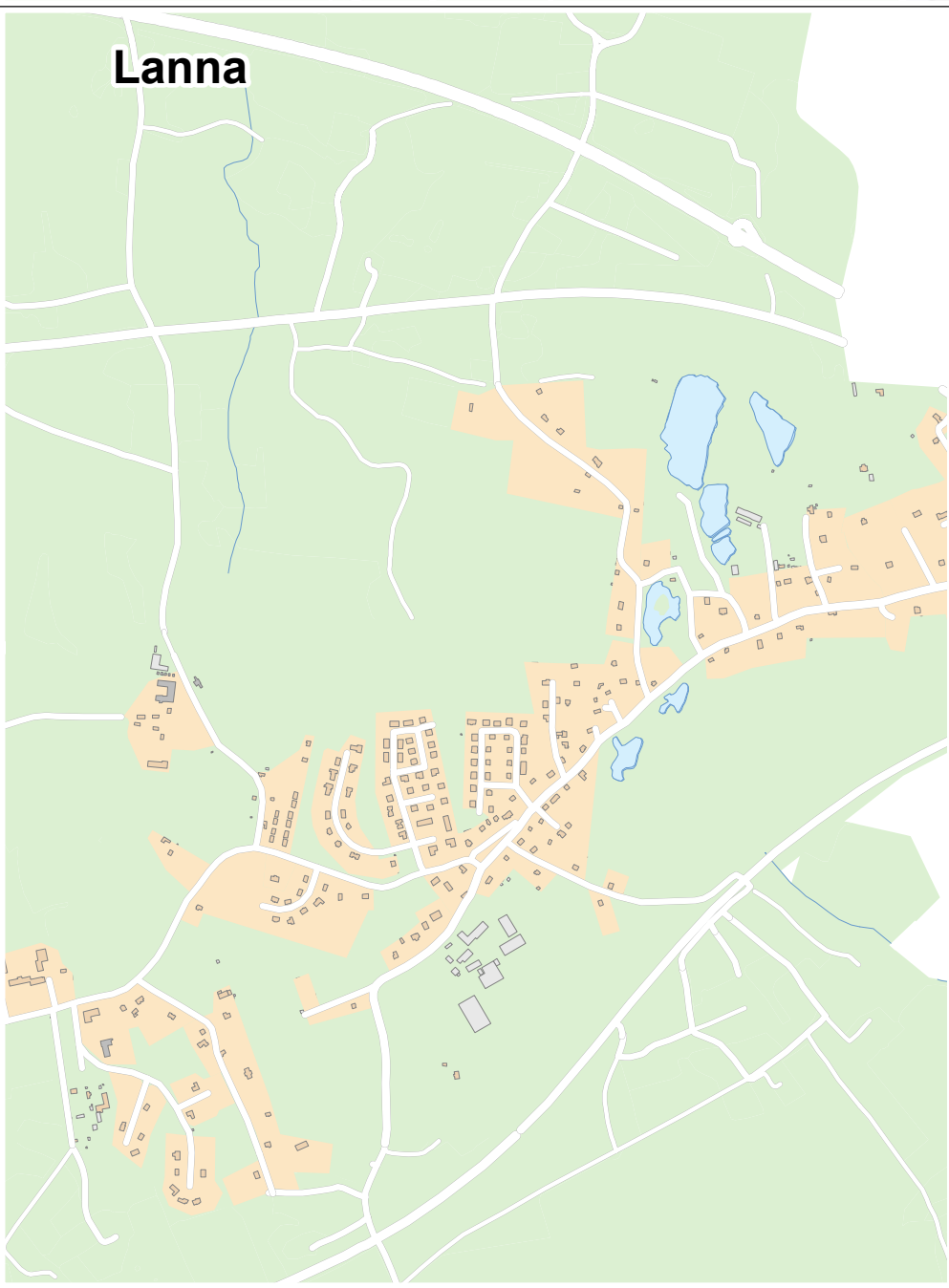

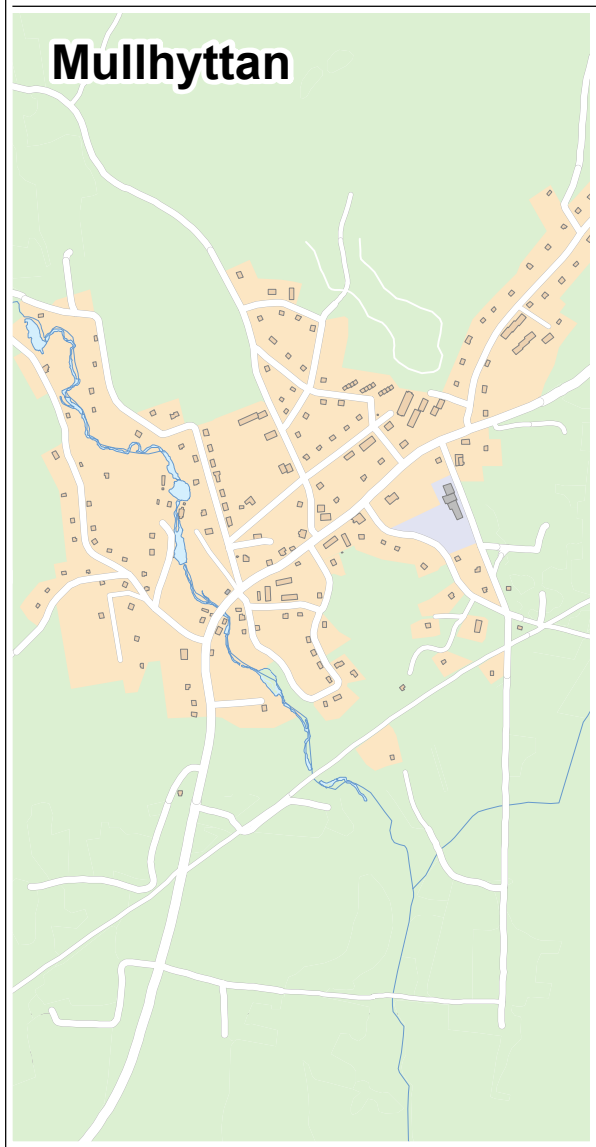
Fjugesta

Lanna

Mullhyttan

nyskapad torgbildning. Fortfarande finns en del verksamhetsytor kvar i mycket centrala lägen varför det torde finnas utrymme för ytterligare förtätning av bebyggelsen, främst i ett stråk som löper i riktning norr och söder om torget. Inom detta område bör flerfamiljshus kombinerat med publika funktioner vara inriktningen. Det är idag brist på lägenheter, främst med inriktning på äldre som önskar flytta från villaboende.

Områden förberedda för villabebyggelse och marklägenheter finns främst i Fjugestas norra och västra delar men det är rimligt att skapa alternativ även i ortens södra och östra delar.

Se även fördjupningen för Fjugesta tätort i kapitel 14.

7.4 Bostadsbyggande i Mullhyttan

Mullhyttan är en gammal hyttby belägen i västra delen av kommunen. Antalet invånare har under de senaste 10-15 åren legat ganska stabilt strax under 500. Det bör dock beaktas att det runt Mullhyttan finns ett stort antal mindre byar och tätbefolkad landsbygd som utgör underlag för ortens förutsättningar.

Det finns ingen stor efterfrågan på bostäder men heller inga lediga lägenheter och det är inga större problem att sälja villor på orten. Runt orten finns även en stor mängd fritidshus. Det finns dag viss brist på och viss efterfrågan på lägenheter, särskilt med inriktning på äldre som önskar flytta från villaboende. Lämpliga ytor för marklägenheter finns helt centralt i Mullhyttan. Det bedöms dock svårt att på rent marknadsmässiga villkor finansiera flerfamiljshus i Mullhyttan under nuvarande förutsättningar. Idag finns endast 1-2 planlagda villatomter i ett avsidat läge. Ytterligare alternativa villatomtsslägen bör tas fram för att inte helt hämma ortens utvecklingsmöjligheter.

Se även fördjupningen för Mullhyttans tätort i kapitel 15.

7.5 Bostadsbyggande i Lanna

Lanna som ort har sitt ursprung i kalkbrytningen som hade sin storhetstid runt år 1900. Under senare år hade Lanna fram till 1980-talet en negativ befolkningsutveckling men därefter har befolkningen mer än fördubblats och idag är antalet invånare ca 550. Anledningen till detta är sannolikt närheten till Örebro, dvs ett bekvämt pendlingsavstånd, samt de satsningar som har gjorts och planeras göra kring Lanna golfbana och dess verksamhet.

Tätorten Hidinge är mer eller mindre sammanväxt med Lanna och bör ur bostadsbebyggelsesynpunkt i princip betraktas som en enhet.

Bedömningen är att det kommer finnas fortsatt stor efterfrågan på villatomter i Lanna. Det finns idag både kommunala och privata områden som är byggklara och ytterligare områden är under planering. Detta innebär att tillgången på villatomter sannolikt och på marknadsmässiga villkor kan möta efterfrågan under överskådlig tid.

I Lanna saknas helt lägenheter i flerfamiljshus och det är en brist som på sikt bör åtgärdas. Främst med inriktning på äldre som önskar flytta från villaboende men bo kvar på orten, men även för andra grupper som genom familjesituationen är i behov av lägenhetsboende med hyresrätt. Det bedöms svårt att på rent marknadsmässiga villkor finansiera flerfamiljshus i Lanna under nuvarande förutsättningar. För Lanna-Hidingeområdet finns en fördjupad översiktsplan (FÖP) som är gemensam med Örebro kommun där FÖP:en även omfattar Vintrosa och Latorp. FÖP:en gäller fullt ut även efter att denna översiktsplan antagits. För ställningstaganden som avser Lanna-området hänvisas således till VINNA-FÖP:en.

7.6 Bostadsbyggande i övriga kommunen

Utanför de tre tätorterna finns ett stort antal mindre områden med koncentrerad bebyggelse. Det finns också stora landsbygdsområden där bostadsbebyggelsen är jämnt fördelad. Man kan säga att detta är den mest typiska bebyggelsekaraktären i Lekeberg.

Det här är områden där det inte kan förväntas några större privata bostadsprojekt och kommunen har inte för avsikt att initiera bostadsprojekt här. Däremot ska enskilda initiativ att bygga och utveckla i dessa områden bejakas och stimuleras.

Exempel på sådana områden är Leken, Lekhyttan, Hidinge, Hidingebro, Gropen, Kvistbro, Tångeråsa, Edsberg, Kräcklinge, Hackvad, Vekhyttan, Tryggeboda, Dornen/Bäckatorp, Hinderstorp, Lillsjöstrand.

7.7 Bebyggelsetäthet, hustyper, energiprestanda och social boendemiljö

Bebyggelsetäthet, hustyper, våningshöjder och liknande provas främst i detaljplaneringen. Generellt bör dock bebyggelsen vara tätare i centrala områden i tätorterna med hänsyn till bland annat närhet till serviceutbud och en effektiv markanvändning. I Fjugesta finns en del centralt belägna industribyggnader som på sikt kan bli intressanta objekt för ombyggnad till flerfamiljshus.

Kommunen ska vara öppen för villabyggande i hela kommunen, dvs i såväl tätorterna och de mindre samhällena på landsbygden.

Energieffektiva byggnads- och uppvärmningstekniker beaktas vid ny- till- och ombyggnader.

Den fysiska planeringen spelar vanligen stor roll för den sociala boendemiljön, för trivselen i boendet helt enkelt. I Lekeberg med dess utpräglade lands-

bygdskaraktär och småskalighet är dock ramarna för byggandet tämligen givna. Villamiljön är helt dominerande och även när det gäller flerfamiljshus finns inget egentligt alternativ till småskalighet i en välkänd miljö utan stort förändringstryck.

I enlighet med Energi- och klimatprogram för Örebro län 2013–2016, går utvecklingen i regionen i en riktning mot strängare energikrav vid exploatering av kommunal mark, egen byggnation och renovering. Målet är att offentlig sektor ska anta gemensamma och strängare krav än Boverkets byggregler (BBR). En annan viktig aspekt i strävan mot energisnåla byggnader är att samarbeta om gemensamma modeller som medför energieffektivare nybyggnation. Långsiktigt uppmuntrar kommunen en utveckling av tekniker vid nybyggnation och renovering som leder mot en hög energiprestanda och nollenergihus.

7.8 Landsbygdsutveckling och strandnära boende

Enligt Miljöbalken är det förbjudet att bygga eller göra ingrepp närmare än hundra meter från stranden på sjöar och vattendrag. I den nya strandskyddslagstiftningen från 2009 öppnas dock för ett nytt särskilt skäl att göra undantag från strandskyddet. Detta särskilda skäl kallas ”Landsbygdsutveckling inom strandnära områden”, förkortat LIS-områden, och öppnar vissa möjligheter att bygga vid eller nära stranden om det kan påvisas att det skulle ha stor betydelse för utvecklingen inom ett visst område. T ex öka underlaget för service som butiker, skolor och liknande. LIS-områden ska motiveras och fastställas i kommunens översiktsplan, efter att de bedömts uppfylla kriterierna och godkänts av länsstyrelsen. Handläggningen av LIS-områden kommer för Lekebergs del att ske inom ramen för ett tematiskt tillägg till denna översiktsplan (TÖP), vilken är gemensam med Askersund och Laxå. Här redovisas de områden som bedöms särskilt viktiga ur landsbygdsutvecklingssynpunkt, varav några senare kan komma att omfattas av LIS-områden.

Hela Lekebergs kommun betecknas i LIS-utredningen som landsbygd inklusive centralorten Fjugesta.

Av övriga orter och områden har följande bedömts vara extra viktiga ur landsbygdsutvecklingsperspektiv.

Mullhyttan har under lång tid haft en stagnerande utveckling och här finns såväl dagligvarubutik och skola (F-6) som på sikt förutsätter ett visst invånarunderlag. Att öppna upp för strandnära boende, dels längs Mullån inne i samhället dels runt sjöarna Multen och Stora och Lilla Hemsjön, ökar möjligheten till såväl nyproduktion som konvertering av fritidshus till åretruntboende.

Bäckatorp/ Dormen/Hinderstorp/Torhyttan/Lillsjöstrand är ett område längst västerut i Lekeberg som bidrar till underlaget för serviceutbudet i Mullhyttan.

Tryggeboda/Sixtorp/Ängatorp/Saltorp är ett område strax norr om Mullhyttan som också bidrar till underlaget för serviceutbudet i Mullhyttan.

De båda sistnämnda områden ligger invid sjön Multen som är riksintresse för naturvård. Då det är själva sjön som utgör riksintresse bedömer kommunen att en anpassad bostadsutveckling inte påverkar riksintresse negativt. VA-frågor ska dock beaktas noga.

Kvistbro/Gropen har nyligen mist sin dagligvarubutik men det är ändå två småorter som innehåller intressanta miljöer längs Svartån och runt kyrkan.

Lekhyttan är beläget strax intill E18 och har potential att utvecklas. Orten ligger utanför Villingsbergsskjutfältets påverkansområde vilket därför inte utgör något hinder för bostadsutveckling. Lekenområde ligger däremot nära Villingsbergs skjutfält som är ett riksintresse för totalförsvaret vilket begränsar möjligheterna till bostadsutveckling

så mycket att det inte bedöms kunna föreslås som ett landsbygdsutvecklingsområde. Viss anpassad utveckling av befintligt bostadsbestånd bör ändå vara möjligt utan att riksintresset påtagligt skadas.

De områden för landsbygdsutveckling som ligger inom strandskyddszoner ska utredas i ett särskilt kommande tematiskt tillägg till översiktsplanen, s k LIS-områden. Detta kommande tematiska tillägg och LIS-områden handläggs och fastställs således inte inom ramen för denna översiktsplan.

7.9 Fritidshusboende

Det finns närmare 600 fritidshus runt om i kommunen. Runt Multen och Leken är koncentrationen extra stor och särskilt för Mullhyttan har fritidshusboendet betydelse för servicen på orten. Det är en generell trend i landet att fritidshus konverteras till åretruntboende. Detta är positivt ur den aspekten att antalet kommuninvånare sannolikt ökar och att dessa får bo i lugna natursköna miljöer, ofta i strandnära lägen. Problematiskt kan vara att kommunens kostnader för t ex hemtjänst ökar när människor bosätter sig i avsides lägen dit det tar lång tid att ta sig vid hembesök.

Kommunens ställningstaganden/ kommentarer

Kommunens ståndpunkt är att inte motverka konvertering av fritidshus till åretruntboende. Översiktsplanen ska medverka till att bostadsbeståndet i kommunen har en sådan sammansättning att såväl den redan bofasta som inflyttande befolkningen kan erbjudas ett varierat utbud av boendemöjligheter, både vad gäller boendeformer och platser för boendet. Lyhördhet för efterfrågan ska vara vägledande samtidigt som förutsägbara trender i åldersstrukturen ska beaktas i den löpande bostadsplaneringen.

Sett till prognoser för befolkningsutvecklingen bör planeringsberedskap finnas för att kommunen ska växa med minst 50 personer per år de närmaste 10 åren. 8För att stimulera såväl inflyttning till som möjlighet

att flytta inom kommunen, ska kommunen, genom egna initiativ eller genom att stödja enskilda initiativ, verka för ett varierat bostadsutbud, både vad gäller lägen och upplåtelseformer.

I de tre tätorterna Fjugesta, Mullhyttan och Lanna bör mark för bostadsbyggande beredas genom planläggning. Ett antal alternativa lägen för villatomter bör finnas inom respektive ort och centralt belägen mark bör finnas tillgänglig för flerfamiljshus och/eller markbostäder.

För Lanna-Hidingeområdet, inkluderar även Skärmarorp och Hidingebro, finns en fördjupad översiktsplan (FÖP) som är gemensam med Örebro kommun där FÖP:en även omfattar Vintrosa och Latorp. FÖP:en gäller fullt ut även efter att denna översiktsplan antagits. För ställningstaganden som avser Lanna-området hänvisas således till VIN-NA-FÖP:en (se avgränsning på karta).

I de allra mest centrala delarna av Fjugesta bör bebyggelsen vara stadsmässig avseende volym och gestaltning (se även fördjupningar för Fjugesta tätort (kap 14) och Mullhyttans tätort (kap 15), avgränsningar markerade på karta).

Kommunen avser inte att genomföra bostadsprojekt i kommunal regi utanför de tre största tätorterna, men kommunen ser positivt på bostadsbyggande även i de mindre orterna runt om i kommunen och på landsbygden samt att konvertering av fritidshus till åretruntboende inte bör motverkas.

Genom landsbygdsutveckling, däribland ökat bostadsbyggande, vill kommunen stärka underlaget för service runt om i kommunen. Ett tematiskt tillägg till översiktsplanen där s k LIS-områden pekas ut tas därför omgående tas fram.

Kommunen är positiv till att använda boendeformer där kommunen har ett direkt eget ansvar, t ex gruppboenden, som hävstång för att åstadkomma ordinarie bostadslägenheter i de delar av kommunen där det inte finns marknadsmässiga förutsättningar att åstadkomma detta som självständiga projekt.

Utformning av bostadsområden och lokalisering av enskilda hus bör ske med hänsyn till den omgivande

bebyggelsen och de värden som närhet till naturen ger bör beaktas.

Befintliga och nya gröna stråk bör knyta samman bostadsområden och olika delar i tätorterna. Att säkerställa att de "gröna" områden hänger ihop, s k grön infrastruktur, gynnar både natur och människor.

Påtagliga eller andra noterbara konsekvenser

Konvertering av fritidshus till året runtboende innebär ökade krav på enskilda avloppsanläggningar, ökade krav på kommunalservice i perifera lägen, t ex hemtjänst, hemsjukvård och skolskjutsar. Kommunen accepterar dock detta med utgångspunkt från att hela kommunen ska ges möjlighet att utvecklas.

Ställningstagandet att se positivt på ny bostadsbebyggelse i hela Lekeberg innebär ett fortsatt bilberoende. Bebyggelsestrycket är dock lågt i de delar där kollektivtrafik saknas varför eventuella nyexploateringar och konverteringar ger försumbar påverkan vad gäller klimat- och miljöfaktorer. I andra vågskålen ger inriktningen förutsättningar för en fortsatt levande landsbygd.

foto: Thomas Kulberg

KAP 8 NÄRINGS LIV

Näringslivet i Lekebergs kommun är småskaligt men livligt. Antalet arbetstillfällen är få jämfört med kommunens totala befolkning, varför en stor andel av de yrkesverksamma invånarna pendlar till arbeten i andra kommuner. Det är inte realistiskt att förvänta sig att detta kommer att ändras inom överskådlig tid, men med god planering kan kommunen göra sig attraktiv och få det befintliga näringslivet att trivas och växa. Traditionen av entreprenörs- och småföretagaranda är en viktig utvecklingsmöjlighet i kommunen.

Tillgänglig mark för företagsetableringar är en viktig förutsättning för tillväxt. Verksamhetsmark bör ligga med bra tillgänglighet till trafik, där lägen i nära anslutning till E18 har bäst potential men även områden längs väg 204 är intressanta. Inom Lekebergs kommun finns idag en bra markreserv i Fjugesta för lättare industrier och motsvarande.

8.1 Näringslivets struktur

Av de drygt 900 aktiva företagen i kommunen är ca 230 jord- och skogsbruksföretag. Av tradition finns också många hantverks- och tillverkningsföretag i kommunen. Företag med inriktning mot tjänsteproduktion ökar kraftigt.

Största arbetsgivare är Lekebergs kommun med drygt 600 anställda. De största företagen i Lekebergs kommun är plastfilmstillverkaren Trioplast AB, Mobab AB som tillverkar värmeelement för elektriska fordon och BonaKemi AB som producerar golvslipmaskiner.

8.2 Verksamhetsområden i Fjugesta

Mindre verksamheter som kan kombineras med god boendemiljö, särskilt sådana som vänder sig till all

mänheten i någon form, bör placeras i centrum. En blandning av bostäder och anpassade verksamheter

i centrum är positiv för tätortens miljö och ger liv åt samhället dagtid.

Offentliga verksamheter och servicefunktioner bör fortsätta utvecklas i centrala lägen.

De finns två befintliga industriområden i Fjugesta (se karta i fördjupning för Fjugesta tätort, kap 14). Berga industriområde i norra delen av tätorten och det äldre, något större området Tegelbruket i sydost i anslutning till Letstigen. Det är dessa områden som i första hand bör byggas ut vid nyetablering av verksamheter.

8.3 Verksamhetsområden i Mullhyttan

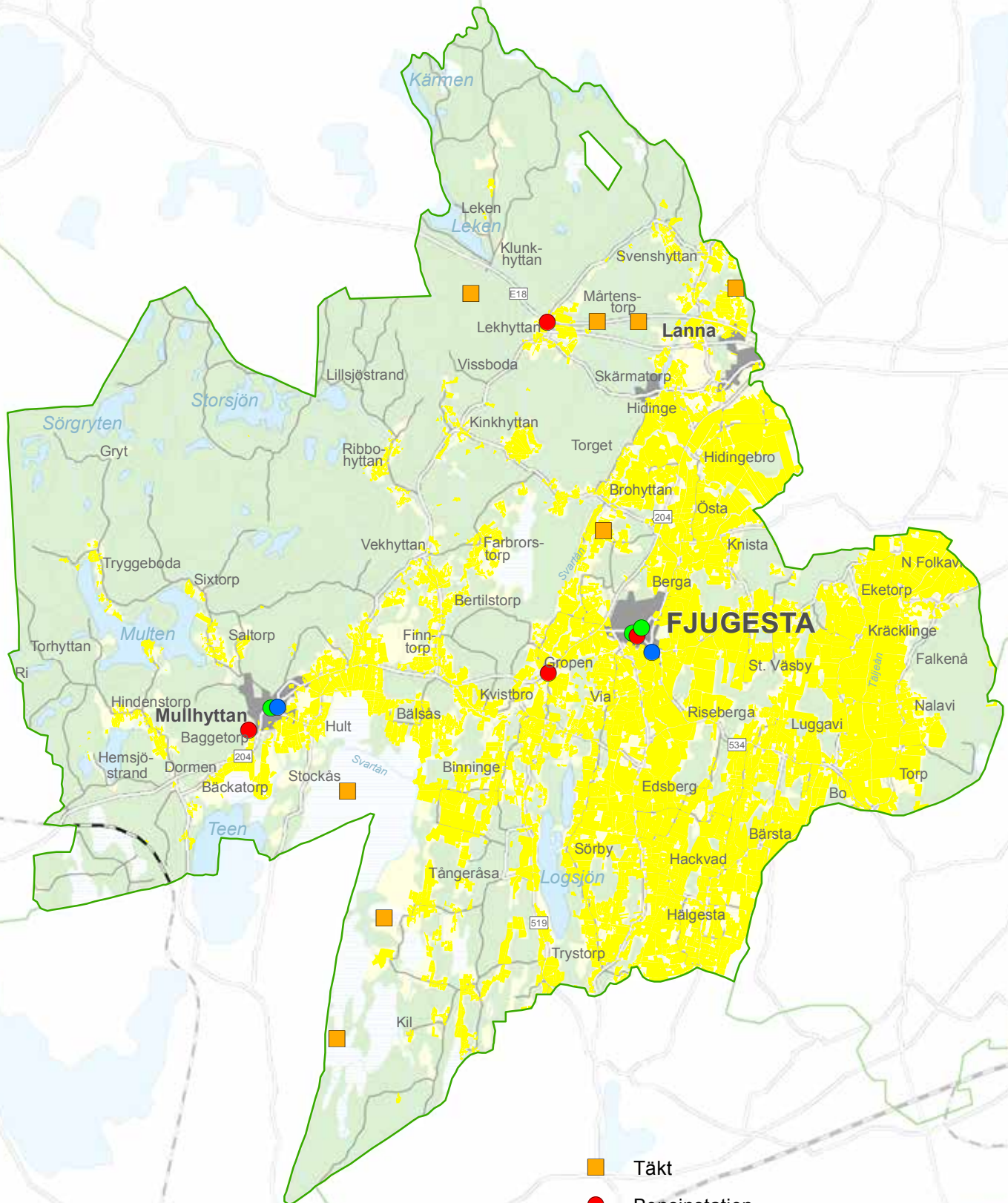
Det finns idag ett mindre industriområde i Mullhyttan som fortfarande innehåller aktiv verksamhet (B.R.A. Maskiner). Det ligger inklämt intill kyrkogården med små expansionsmöjligheter. Småverksamheter vars påverkan på omgivningen är begränsad kan blandas med bostadsbebyggelse. För aningen större verksamheter föreslås ytor längs väg 204 omedelbart öster om Mullhyttan, vilka bedöms möjliga att exploatera (se karta i fördjupning för Mullhyttans tätort, kap 15). Marken är dock privatägd och inte planlagd för ändamålet.

8.4 Verksamhetsområden i Lanna

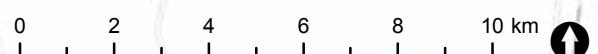
I södra delen av tätorten finns området Kroggården där viss industriell verksamhet redan förekommer. Området kan vid behov utökas söderut. För Lanna-Hidingeområdet finns en fördjupad översiktsplan (FÖP) som är gemensam med Örebro kommun där FÖP:en även omfattar Vintrosa och Latorp. FÖP:en gäller fullt ut även efter att denna översiktsplan antagits. För ställningstaganden som avser Lanna-området hänvisas således till VINNA-FÖP:en.

Näringsliv

- Täkt
- Bensinstation
- Livsmedelsbutik
- Betydelsefull industriverksamhet
- Jordbruksmark

Ytterligare områden längs E18 har lyfts fram i den fördjupade översiktsplanen för VINNA-området. Samtidigt har inte den s k Nobelbanans framtida sträckning behandlats alls i FÖP:en. Det är därför inte uteslutet att något eller några av de verksamhetsområden som finns i FÖP:en kan komma i konflikt med en framtida Nobelbana. Frågan bör utredas vidare.

8.5 Verksamhetsområden i övriga kommunen

I Gropen finns ett mindre industriområde vid Sågverksvägen (Kåbe-mattan).

I Hidingebro finns ett lite centralt beläget industriområde, f d Knappen (ingår i VINNA-FÖP:en).

Även i övrigt finns verksamheter med tillhörande områden spridda över kommunen, vissa som är belägna på landsbygden kan uppta större arealer än några av de som beskrivs ovan. Dessa har dock inte bedömts påverka omgivningen och dess utveckling på ett sådant sätt att de bör omfattas av särskilda riktlinjer i översiktsplanen.

Kommunen är positiv till expansion och nyetableringar även utanför de ovan namngivna verksamhetsområdena. Miljökrav, logistikförutsättningar och rimlig anpassning till omgivningen ska beaktas. För områden med täktverksamheter, se 8.9 nedan.

8.6 Handel och övrig kommersiell service

Kommunens handel präglas i dag av närheten till Örebro med sitt breda handelsutbud.

Eftersom många i Lekeberg pendlar till sina arbeten i Örebro gör man också ofta sina inköp här. Den handel som finns etablerad i Lekebergs kommun, främst i Fjugesta kan aldrig konkurrera med Örebro vad gäller utbudet, särskilt avseende sällanköpshandel. Genom att koncentrera kommunal service och handel till centrum ökar dock konkurrenskraften och tillgängligheten i Fjugesta. Kommunen bör genom sin planering skapa förutsättningar för nyetablering

och ometablering för att åstadkomma sådan koncentration. Det är i sammanhanget viktigt att det finns goda parkeringsmöjligheter i direkt anslutning till handelsetableringarna.

Ur servicesynpunkt är livsmedelsbutiker allra viktigast för dem som bor i kommunen. För många är butiken vara avgörande om man vill eller kan bo kvar på orten. Butiken kan också vara avgörande för behovet av en eller två bilar i hushållen.

Idag finns tre livsmedelsbutiker i Lekebergs kommun, två i Fjugesta (Coop och ICA) och en i Mullhyttan (ICA). Trenden inom dagligvaruhandeln på landsbygden är nedslående. Färre och färre orter har underlag för att bära en butik, något den nyligen nerlagda ICA-butiken i Gropen utgör ett exempel på. Kvarvarande butiker bedöms dock ha goda möjligheter att finnas kvar, under förutsättning att kundunderlaget kan behållas eller stärkas. Köptrohet hos ortens befolkning är av avgörande betydelse men kvalitet, prisbild, utbud och bemötande avgör om sådan köptrohet kan upprätthållas.

I Lanna finns ingen livsmedelsbutik längre. Även om orten är den snabbast växande i kommunen bedöms det inte finnas underlag för att starta upp en ny livsmedelsbutik. Boende i Lanna har dock redan nära tillgång till en väletablerad livsmedelsbutik (ICA) belägen i Vintrosa i Örebro kommun varför ortens servicebehov ända bedöms uppfyllt. Drivmedelsförsäljning finns i Fjugesta (bemannad) och i Gropen samt sedan kort tid även i Mullhyttan. Det är även viktigt att andra typer av butiker och publika verksamheter kan etableras och växa både inom ovan nämnda områden och i övriga kommunen.

8.7 Besöksnäringen

Besöksnäringen har historiskt varit ett försummat område i Sverige och inte betraktats som en näring, framförallt i jämförelse med tillverkningsindustrin. I takt med tjänstesektorns ökande betydelse för näringsliv och arbetsmarknad har dock besöksnäring-

ens potential nu uppmärksammas och den är nu en av de snabbast växande branscherna.

Det Lekeberg framför allt har att erbjuda både de egna invånarna och utifrån kommande besökare är natur- och kulturmiljöer. Garphyttans nationalpark, Kilsbergen, Riseberga klosterruin och amfiteater, naturreservaten, hembygdsgårdarna, Hallagården, Sannabadet, friluftsbaden, Drumlinområdet, Limstensgruvorna samt kvarnen och hyttbacken i Mullhyttan, Munka- och Pilgrimsstigen samt Tång-eråsa sockencentrum är en del av de områden och platser som är värda att lyftas fram.

Flera av ovanstående besöksmål är platser som kommunens turismansvarige tillsammans med turistambassadörerna arbetar för att göra kända. Ett exempel på detta är 5000-årsresan och Hytteresan, två rundturer som tillskapats genom samarbete mellan kommunen, föreningar och företag inom besöksnäringen.

För att besöksnäringen ska fungera bra behövs möjlighet till övernattningar. Den som vill stanna lite längre har möjlighet att hyra stuga eller bo på lantgård. En campingplats med tält- och husvagnsplatser samt två övernattningsstugor finns att tillgå vid Sannabadet. Även Hallagården i Lekhyttan erbjuder övernattningsmöjligheter. På sikt behöver utbudet av övernattningsmöjligheter utvecklas i kommunen för att kunna locka besökare. För en kommun av Lekebergs storlek kan även vandrarhem vara ett alternativ värt att titta närmare på.

Det bör även uppmärksammas att handel kan utgöra en del av besöksnäringen. Exempel på butiker som har ett upptagningsområde långt utanför kommungränsen är Lekhults Gårdshandel vid Leken, Ostbiten i Granhammar och Mullhyttans Cykel & Sågservice.

Bra skyltning till besöksmålen är mycket viktigt. Här finns ett delat ansvar mellan Trafikverket, kommunen och privata aktörer.

8.8 Areella näringar

Lekebergs kommun är utpräglad jord- och skogsbruksbygd. Över hälften av kommunens invånare är bosatta utanför tätorterna, och en stor del av de företag som finns registrerade inom kommunen är lantbruksföretag. Areella näringar är därför av stor vikt för kommunen.

Antalet aktiva lantbrukare i Lekeberg är stort och jordbruket mångfacetterat. Traditionellt har spannmål stått för den största delen av produktionen, men med dagens ökande omstrukturering av jordbruket har detta börjat ändras. I kommunen finns stora besättningar av fjäderfä, nötkreatur och svin. En synlig trend är att större lantgårdar kraftigt specialiserar sin produktion exempelvis mot grisuppfödning, spannmåls- eller äggproduktion, medan mindre lantenheter diversifierar sig och låter jordbruket bli ett komplement till andra försörjningsformer såsom skogsbruk. Många av kommunens lantbrukare är numera utbildade i miljöfrågor kopplade till jordbruket. Detta har lett till ett större ansvarstagande för miljön i och omkring gårdarna. Jordbruket är viktigt för att sluta kretsloppet av näringsämnen mellan stad och land. Den näring som producerats i jordbruket måste också återföras dit.

Lantbruken i kommunen bidrar dock till övergödningen av sjöar och vattendrag genom läckage av näringsämnen från åkermarken. Mest markant är denna påverkan på Täljeån där näringshalterna är höga. Genom att anlägga skyddszoner vid vattendrag och våtmarker som bromsar upp vattenflödena och tar upp näringen kan övergödningen minska.

Ett annat problem är, vilket är kopplat till behovet av att skapa större ekonomiskt bärkraftiga enheter, att det gamla småskaliga kulturlandskapet i många fall håller på att växa igen. Efterfrågan på hästgårdar med behov av tillhörande betesmarker kan vara ett sätt att dämpa denna utveckling.

Lekebergs geografiska läge gör att det naturligt

förekommer en stor variation av skogstyper inom kommunen. Kilsbergen utgör sydgräns för den västliga tajgan som domineras av gran och tall, samtidigt som det på slätterna söderut i kommunen finns både barr-, bland- och även inslag av lövskog. Ungefär tre fjärdedelar av kommunens yta består av skog.

Det moderna rationella skogsbruket kan om det bedrivs med otillräcklig miljöhänsyn innebära problem för den biologiska mångfalden. Skogsbruk bedrivit med tillräcklig och omfattande miljöhänsyn kan bidra positivt till ett hållbart samhälle och en levande landsbygd.

Ett av de miljömål riksdagen satt upp för Sveriges miljöpolitik är *Levande skogar*. Detta kan främjas till exempel genom att uppmuntra natur- och kulturmiljövårdshänsyn vid skogsbruksåtgärder eller att efterfråga miljöcertifierade produkter från skogsbruket.

FSC (Forest Stewardship Council) är en oberoende internationell organisation som arbetar för ett miljöanpassat bruk av världens skogar. FSC har arbetat fram en nivåstandard för certifiering av skogsbruk. Företrädare för skogsbruket, miljö och naturvårdsorganisationer, några fackförbund, skogsindustrierna och några möbelföretag har tillsammans arbetat fram den svenska standarden.

Kilsbergens skogar är av stor betydelse för kommuninvånarnas friluftsliv. Skogsbruket bör bedrivas så att möjligheten till rekreation och naturupplevelser kvarstår. Det varierande växt- och djurlivet måste också bevaras genom hänsynstagande vid avverkningar och gallringar.

8.9 Energiproduktion, torvbrytning, bergsbruk, mm

De rubricerade näringarna har och kommer påverka Lekebergs kommun på flera sätt.

Bergsbruket har lämnat många spår i landskapet, tex kalkbrottet i Lanna, men sådan verksamhet bedrivs inte i kommunen idag.

En verksamhet som genom åren haft stor påverkan på bygden och landskapet är torvbrytning. I närheten av Mullhyttan och Hasselfors (i Laxå kommun) finns fortfarande flera täkter med pågående torvbrytning: Stockås, Sandhagsmossen och Västkärr. En bergtäkt med omfattande verksamhet finns väster om Lekhyttan.

En näring som varit under stark utveckling är vindbruket, där s k vindkraftparker är under planering. Vindkraftverk har beroende på lokalisering mer eller mindre stor påverkan på omgivningen. Vindbruk har behandlat i ett särskilt tematiskt tillägg till gällande översiktsplan (TÖP) och aspekter som rör detta kommer inte att behandlas igen inom ramen för denna översiktsplan. Se även avsnittet om vindbruk i kapitel 12 Teknisk försörjning.

8.10 Pendling

En stor del av Lekebergs invånare pendlar till sina arbeten. Största delen av pendlingen går till Örebro, men Kumla, Hallsberg och Karlskoga har också viss betydelse. Pendlingen är mycket viktig för Lekeberg då kommunen ingår i Örebros arbetsmarknadsområde. Den stora andelen pendlare gör också att stora krav ställs på goda kommunikationer till närliggande kommuner, i synnerhet Örebro. Det pendlar knappt 600 personer in till Lekeberg dagligen medan drygt 2100 pendlar ut från kommunen.

8.11 Utvecklingstendenser

Antalet företag i kommunen ökar. Takten är långsam men har varit stadig de senaste åren. Den allmänna tendensen inom näringslivet i Sverige är att andelen service- och tjänsteföretag ökar på bekostnad av sådana som sysslar med tillverkning, en trend som också är synlig inom Lekebergs kommun. Traditionellt har tjänsteföretag tidigare endast utgjort en liten del av Lekebergs näringsliv.

Kommunens näringslivspolitiska profil finns redovisad i dokumentet Näringslivsprogram. Programmet beskriver mål, handlingsplaner och arbetsformer för att få ett gemensamt synsätt på den näringslivsverksamhet som ska bedrivas i Lekebergs kommun.

Då Lekeberg är en liten kommun med stark landsbygdsprägel är det svårt att få nya företag att flytta in. Bedömningen har därför gjorts att det är bättre att satsa befintliga resurser på de företag som redan finns i kommunen och ta hand om dem så att de trivs och kan växa.

Det läge där det möjligen kan finnas utrymme för nyetableringar är i anslutning till E18 och då kopplat till den regionala inriktningen med Örebro som ett nav för logistik och lager (har behandlats inom ramen för VINNA-FÖP:en).

Kommunens ställningstagande

Nyetablering av verksamhetsområden bör ske i goda kommunikationslägen

Kommunen ska särskilt arbeta för att handels- och servicenäringarna kan utvecklas i de centrala delarna av Fjugesta och Mullhyttan.

För Lanna-Hidingeområdet, som även inkluderar Skärmartorp och Hidingebro, finns en fördjupad översiktsplan (FÖP) som är gemensam med Örebro kommun där FÖP:en även omfattar Vintrosa och Latorp. FÖP:en gäller fullt ut även efter att denna översiktsplan antagits. För ställningstaganden som avser Lanna-området hänvisas således till VINNA-FÖP:en (se avgränsning på karta sid 25).

Kommunen ska se positivt på expansion och nyetableringar i hela kommunen.

Kommunen ska arbeta för att ta tillvara de möjligheter som finns för att utveckla besöksnäringen i våra samhällen och på landsbygden

Kommunen ska verka för att ett såväl ekonomiskt som ekologiskt hållbart jord- och skogsbruk kan fortsätta utvecklas inom kommunen.

Påtagliga eller andra noterbara konsekvenser

I VINNA-FÖP:en finns några verksamhetsområden som inte tar hänsyn till en framtida Nobelbanesträckning, eftersom Nobelbanan inte alls behandlats i FÖP:en. De verksamhetsområden som pekas ut kan således komma i konflikt med Nobelbanan och en omprövning kan behöva ske i kommande planering.

KAP 9 OFFENTLIG SERVICE

Kommunens förvaltningar finns till stor del samlade i kommunhuset i Fjugesta. I Fjugesta finns också bland annat offentlig service i form av tandläkare, apotek, polis, vårdcentral och bibliotek. I övriga kommunen finns ett visst offentligt serviceutbud, främst skolor och förskolor. Då kommunen är liten finns ingen möjlighet att täcka in övriga områden. Närheten till Örebro gör det möjligt för kommuninvånarna att ta del av serviceutbudet där. Kommersiell service, t ex handel, redovisas i kapitel 8 Näringsliv.

9.1 Utveckling inom förskola och skola

Förskoleverksamhet utgör det första steget i utbildningssystemet och inbegriper både förskolor och dagbarnvårdare – den senare gruppen är dock krympande medan den förra växer. Mellan 80 och 90 % av barnen i kommunen tar del av förskoleverksamhet och kommunala förskolor finns idag i Fjugesta, Mullhyttan och Lanna-Hidinge. Det finns inga privata eller kollektiva förskolor i kommunen. Utifrån prognosen att födelsetalen under prognosperioden fram till 2030 förväntas överstiga riksgenomsnittet med 37 % torde det även finnas behov av ökat antal förskoleplatser. Motsvarande prognoser för förskolebehovet visar dock en måttligt ökad efterfrågan de närmaste åren följt av en utplaning och något sjunkande efterfrågan. Eftersom Lanna-området har den snabbaste befolkningstillväxten borde behovet vara större där men prognosen visar att behoven är jämt fördelade över kommunen.

Ett visst utbyggnadsbehov av förskoleplatser torde finnas i samtliga tre tätorter.

Utbildning på grundskolenivå bedrivs på ett antal ställen inom kommunen. Hidinge skola och Mullhyttans skola har verksamhet för åk F-6. Tulpanens skola i Fjugesta bedriver undervisning för åk F-2. Lekebergsskolan i Fjugesta är indelad i två adminis-

trativa enheter, en som svarar för åk 3-6 och en som svarar för åk 7-9.

Generellt bedöms resurserna vara tillräckliga för att täcka behoven för de kommande åren, dock med en reservation för skolan i Hidinge då befolkningen är relativt ung i området och en befolkningstillväxt är att vänta. Det finns i dagsläget inget som indikerar att någon skolenhet kommer att avvecklas. Det sammanlagda elevantalet i kommunen, förskoleklass (F6) och grundskola, förväntas enligt prognosen öka från strax under 800 elever 2012 till närmare 950 elever 2020 för att därefter plana ut och minska till ca 900 år 2030. Behovet är enligt prognosen jämt fördelat över kommunens tre tätorter.

Gymnasieutbildning för ungdomar sker idag genom tjänsteköp i närliggande kommuner, eftersom det inte är möjligt att i en liten kommun som Lekeberg skapa den bredd och kvalitet i utbudet som krävs. Enda undantaget är ett fåtal gymnasieplatser inom det individuella programmet.

9.2 Utveckling inom vård och omsorg

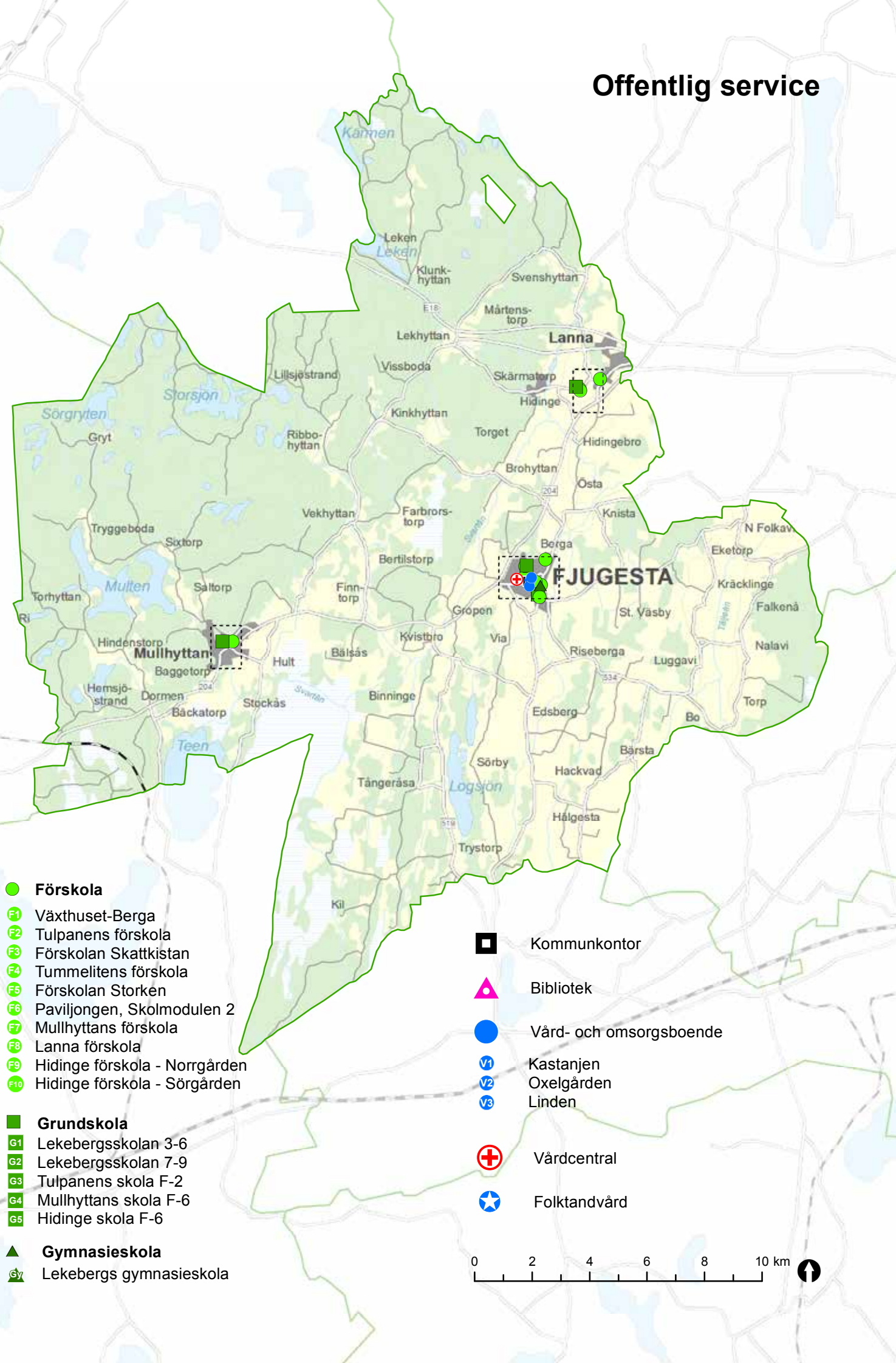
Enligt den aktuella befolkningsprognos för Lekebergs kommun kommer antalet personer som är 80-85 år eller äldre att öka svagt, från ca 350-400 personer fram till 2020. Därefter ökar denna åldersgrupp kraftigt och förväntas vara ca 600 personer 2030, en ökning med hela 71 % under prognosperioden. Åldersgruppen 75-84 bedöms också vara oförändrad fram till 2015 då antal personer i förväntas öka. Den största gruppen består av personer i åldern 65-74 år som enligt prognosen kommer denna att öka i antal fram till 2015 då varpå ökningen börjar plana ut.

Service till äldre

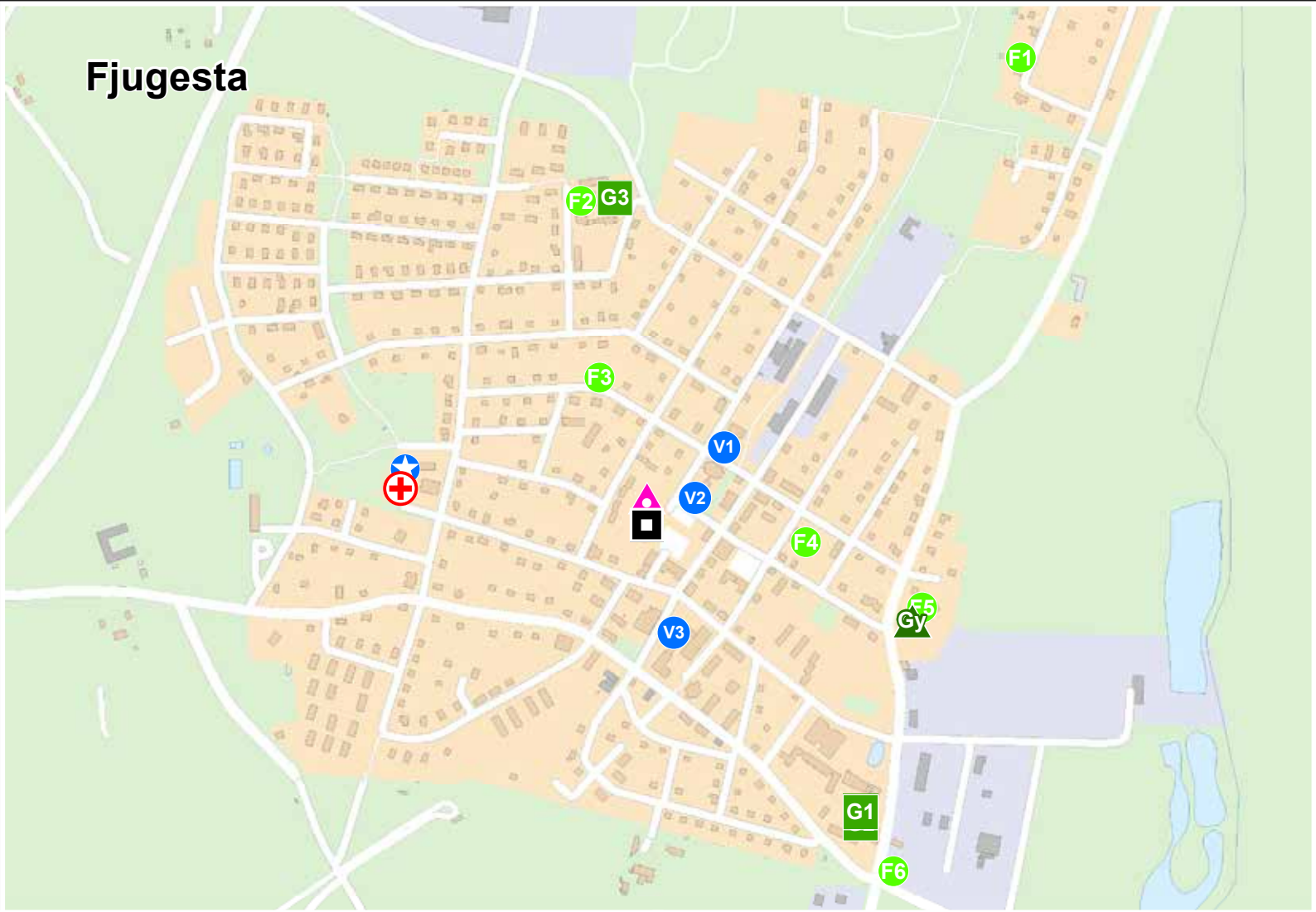
Bostäder anpassade till äldre personer med särskilt vårdbehov är nödvändigt. Dessa lägenheter har

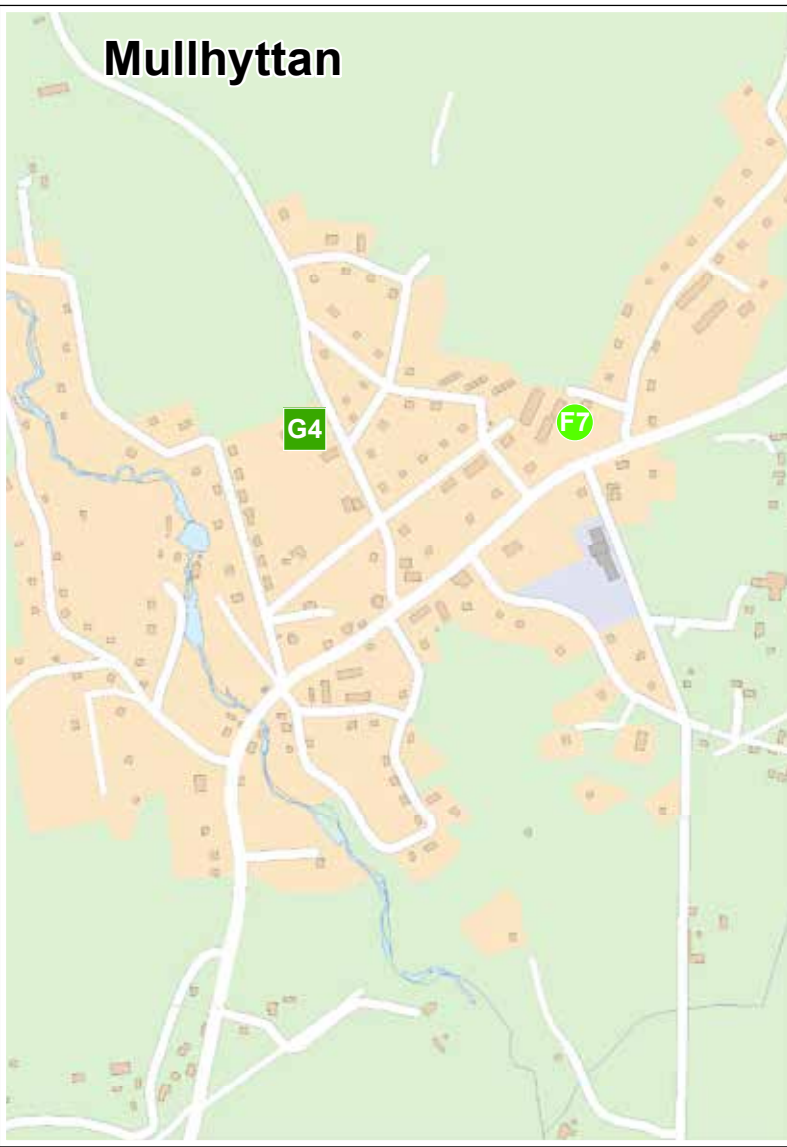
Offentlig service

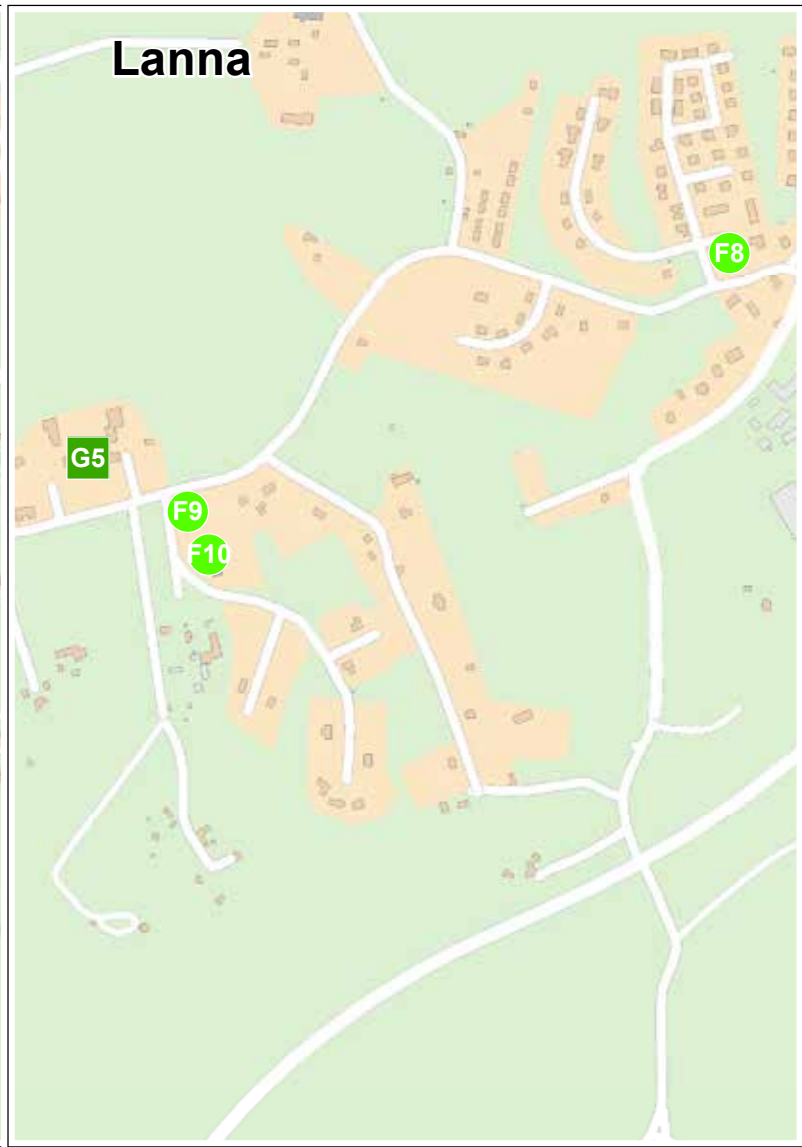
Fjugesta

Mullhyttan

Lanna

koncentrerats till Fjugesta i form av Oxelgården och Linden.

Enligt gjorda utredningar är det framför allt åldersgruppen 80 år och äldre som har behov av särskilda boendeformer, dels reguljärt boende med hög tillgänglighet, boendeformer som kräver kommunala tilldelningsbeslut, t ex vårdboenden. Då denna grupp enligt gällande prognoser förväntas öka torde också efterfrågan på anpassade boenden öka. Behovet finns i hela kommunen.

Yngre pensionärer blir friskare och friskare och har sällan behov av särskilt anpassade boenden. Möjligen önskas god tillgänglighet i meningen att slippa gå i trappor. Andelen äldre pensionärer ökar men även här bor man hemma i större utsträckning och här finns ett ökat behov av bostäder anpassade för äldre människor. Bortsett från vårdboenden och andra särskilda boenden används numera begreppet trygghetsboende, vilket innebär att äldre kan leva som de gjort tidigare, med sin partner, fast med den skillnaden att det finns tillgång till gemensamhetsutrymmen samt vid behov även personal. I övrigt fungerar dessa som vanliga lägenheter där de boende har kontrakt med respektive hyresvärd.

Service till funktionshindrade

Daglig verksamhet för omsorgstagare och för personer med psykiska funktionshinder hör till kommunens ansvar. Idag finns två gruppboendestäder i kommunen vilka är fördelade på två byggnader innehållande fyra lägenheter vardera plus gemensamma utrymmen, båda lokaliserade till Fjugesta.

Nya gruppboenden torde behövas under planperioden och bör lokaliseras i anslutning till service och/eller kollektivtrafikmöjligheter och de bör inte placeras intill varandra. Lokalisering på annan ort än Fjugesta bör övervägas.

Övriga vårdtjänster

Inom den offentliga vården finns två funktioner, båda i Fjugesta. Dels en vårdcentral (privat), dels

folktandvård Örebro läns landsting, ÖLL). För övrig offentlig vård är invånarna hänvisade till Örebro där det å andra sidan finns ett mycket brett och kvalificerat utbud av vårdtjänster, främst vid universitetssjukhuset (USÖ). Apotek finns i Fjugesta, mediciner kan även hämtas ut vid ICA i Mullhyttan. Det finns inga kända planer på att förändra vårdtjänstutbudet i kommunen.

9.3 Utveckling inom kultur

Lekebergs kommun har ett rikt kulturliv som utgör ett bra komplement till utbudet i Örebro. Målsättningen är att tillhandahålla ett varierat grundutbud i samarbete med föreningsliv och enskilda aktörer, samt utveckla samverkan med regionala organisationer för större bredd och kvalitet.

Kommunens biblioteksverksamhet består av ett huvudbibliotek i Fjugesta och en obemannad utlåningsstation i Mullhyttan. Biblioteket är en attraktiv mötesplats med bra service, programverksamhet och ett aktivt läslustarbete i samverkan med skolan.

Kulturskolan har aktiviteter i Lekeberg. För att kunna hålla ett brett utbud köper kommunen in tjänster från Örebro kommun och undervisningen sker huvudsakligen i Fjugesta. Även en kommunal teknikskola – KomTek – har startat i samverkan med KomTek i Örebro.

Behovet av lokaler och andra anläggningar för fritid och kultur växer i takt med befolkningsutvecklingen och nya målgruppers behov. Här gäller även att kunna behålla viktiga befintliga lokaler när andra huvudmän än kommunen vill eller måste avyttra dessa. Se även kap 10 Fritid och rekreation.

Kommunens ställningstagande

Kommunen bör ha planberedskap för att möta behov av nya eller utbyggda förskolor, att dessa koncentreras till de tre huvudorterna samt att utveckla befintliga skolor i kommunen.

Kommunen bör ha planberedskap för att möta behov av särskilda boenden, främst gruppboenden och vårdboenden.

Kommunen ska verka för att byggande av alternativa äldreboenden (individuellt boende med viss service) både i kommunal och privat regi ska kunna ske.

Kommunen är positiv till att använda boendeformer där kommunen har ett direkt eget ansvar, t ex gruppboenden, som hävstång för att åstadkomma ordinarie bostadslägenheter i de delar av kommunen där det inte finns marknadsmässiga förutsättningar att åstadkomma detta som självständiga projekt.

Påtagliga eller andra noterbara konsekvenser

Den ökande andelen äldre i befolkningen förväntas öka behovet av vård- och omsorgsplatser i kommunen.

KAP 10 REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Goda rekreationsmöjligheter och en meningsfull fritidssysselsättning är viktiga för människans välbefinnande. Genom att ge förutsättningar för detta inom kommunen kan man minska de resor och den tid invånarna behöver lägga ner för att kunna utöva sina intressen. Möjligheten till en aktiv fritid på bostadsorten är också ett konkurrensmedel när man önskar få nya inflyttande till kommunen.

Lekeberg erbjuder många möjligheter till förströelse och aktiv fritid. Föreningslivet frodas inom både kultur och idrott. För den som gillar revy och teater finns det lokala revysällskapet som drivs av ideella krafter. I Lekebergs kommun ligger Lanna golfbana som anses vara också en av Sveriges bästa golfbanor. Kilsbergen med dess leder liksom sjöar och vattendrag, skog och natur i allmänhet ger rika möjligheter till friluftaktiviteter. Sannbadet i Fjugesta med 50-metersbassäng och rutschkanor är en viktig samlingspunkt för lekebergsborna sommartid.

Närheten till naturen bidrar till människors välbefinnande. Viktigt är både den egna tomten, kommunens parkområden och närnatur tillgänglig för rekreation. Promenadvägar som sammanbinder grön- och naturområden med varandra är mycket betydelsefulla. En avkopplande utemiljö värderas mycket högt av många. Eftersom Lekeberg är en landsbygdskommun, uteslutande med små tätorter, finns god tillgång på grönområden för alla.

10.1 Föreningsliv

Lekebergs kommun har ett aktivt föreningsliv. Det finns hembygdsföreningar och många idrottsföreningar, men också kulturföreningar, studieförbund, religiösa samfund och politiska föreningar. Samlingslokaler för föreningar finns i Fjugesta och Mullhyttan. Ungdomsföreningar kan få bidrag för egna lokaler. Det finns behov av att brett titta på det totala lokalbehovet.

10.2 Idrottsanläggningar

Fotbollsplaner finns i Fjugesta, Mullhyttan, Hidingebro och Hidinge.

Ishockeyrinkar finns i Hackvads Via, Mullhyttan, Kvistbro (Backa) och Fjugesta.

I Fjugesta finns i anslutning till Lekebergsskolan en kommunägd bollhall. Gymnastikhallen vid Mullhyttans skola används frekvent av föreningslivet. Fjugesta, Mullhyttan och Brohyttan har elbelysta motionsspår. Tennisbanor finns i Fjugesta och Kvistbro.

För hästintresserade finns ett antal anläggningar med möjligheter till ridning.

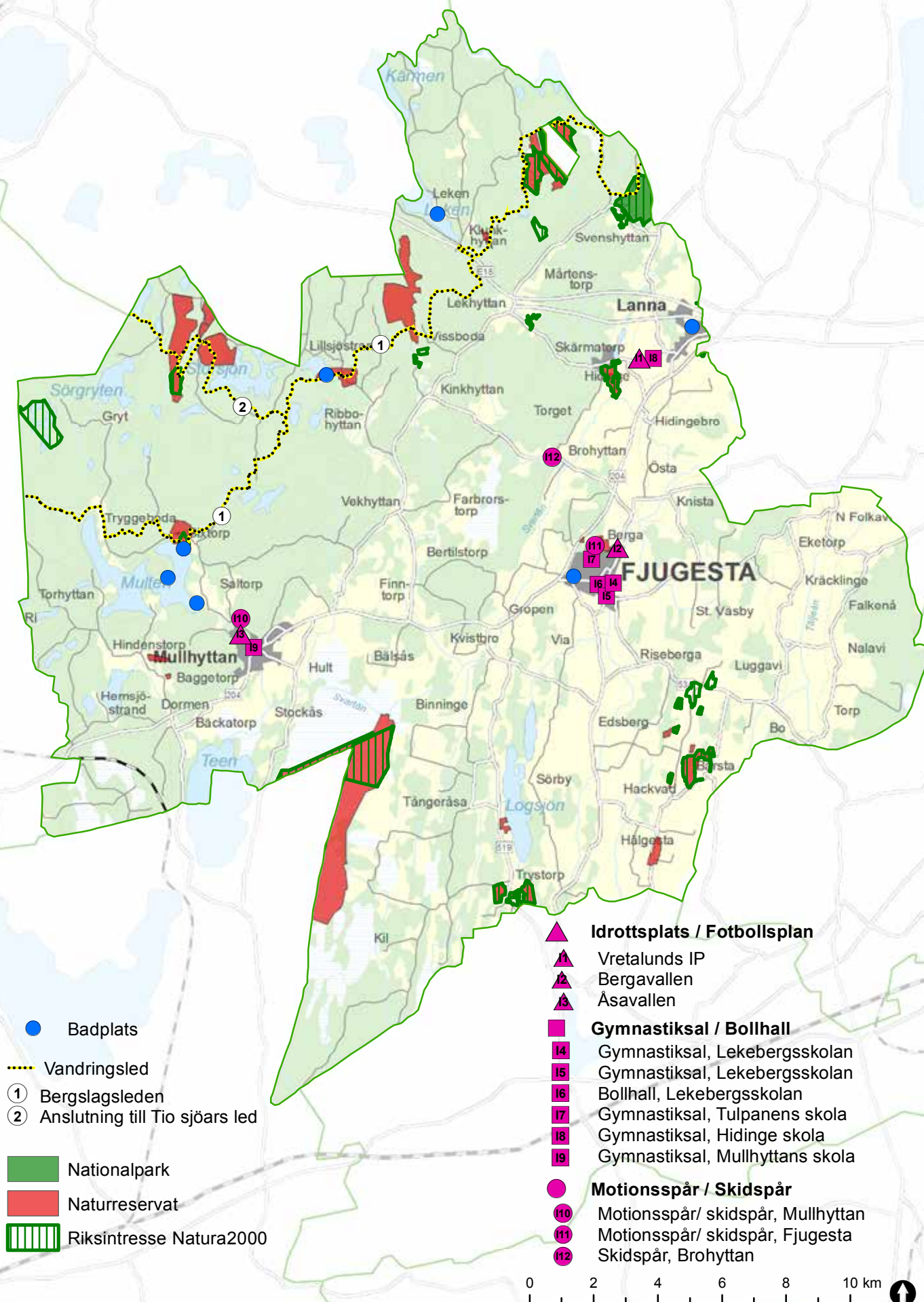
I kommunen finns dessutom två anläggningar för skytte samt en 18-håls och en 6-håls golfbana i Lanna. De flesta spelarna på dessa kommer från kringliggande kommuner. Golfklubben har restaurang, gym, konferensmöjligheter, mm. I Mullhyttan finns en endurobana anpassad till den bullerpåverkan som uppstår vid utövandet.

Det är viktigt att kunna behålla och vid behov utveckla befintliga idrottsanläggningar. Ju större spridning på anläggningarna rent geografiskt desto mindre resor behövs för att man ska kunna utöva sin sport. Detta är särskilt viktigt när det gäller yngre personer som har begränsade möjligheter att ta sig mellan orterna. Ju fler personer som utnyttjar en anläggning och ju större åldersmässig spridning det är bland utövarna desto viktigare är den. De ideella insatserna för drift och underhåll har stor betydelse för den fortsatta verksamheten.

10.3 Badmöjligheter

Större naturliga badplatser finns i Multen, Leken, Lillsjön och Lanna badgruva. Av dessa sköts en del av föreningar med skötselbidrag från kommunen.

Rekreation & friluftsliv

Sannabadet är ett anlagt utomhusbad i Fjugesta som ägs av kommunen men drivs av privat arrendator. Badet är mycket populärt. Det är viktigt att det även i framtiden behåller sin karaktär av familjebad så att besökare i alla åldrar kan nyttja dess faciliteter. Samtidigt behöver anläggningen kontinuerligt utvecklas för att göra den fortsatt attraktiv för besökare.

10.4 Jakt och fiske

Jakt och fiske är en betydande fritidssysselsättning för kommuninvånarna. Det är även en besöksnäring som lockar utövare från ett relativt stort omland. Det finns många möjligheter till fiske i kommunen. Ett stort antal sjöar och vattendrag är upplåtna för allmänheten genom kortfiske. I en del av dessa, framför allt i Kilsbergen, har regnbåge planterats in. Fiskekort kan lösas på flera platser vilket ger stor tillgänglighet.

Jakt inom kommunen bedrivs främst av markägare eller jaktlag som arrenderar mark av markägare. Kommunens skogsmark är till största delen utarrenderad för jakt till olika jaktlag.

10.5 Friluftsområden och leder

Kilsbergen utgör en mycket viktig resurs för friluftslivet. Området präglas av stora skogsområden och relativt få bostäder vilket gör att många besökare upplever Kilsbergen som ett område med vildmarkskaraktär.

Ett riksintresse för friluftsliv är för närvarande på remiss till de kommuner som berörs. I Lekeberg är det delar av Kilsbergen både söder och norr om E 18 som är aktuella, se kap 13.

Det finns även ett flertal naturreservat inom kommunen som utnyttjas för friluftslivet, många av dem välbesökta. Bergaskogen norr om Fjugesta är klassat som naturreservat med anledning av dess betydelse

för Fjugestabornas friluftsliv. Andra välbesökta naturreservat med utbyggda leder är Sixtorp, Lekeberga-Sälven och Trystorps ekäng. Nationalparken Garphyttan och särskilt dess slätterängar besöks av många under vår och försommar.

Inom kommunen finns ett antal olika leder. Bergslagsleden är en vandringsled som går igenom ett flertal kommuner. Vandringsleden används av besökare från en större region och lockar hit turister som vill uppleva naturen i Kilsbergen, d v s lederna utgör en del av besöksnäringen. I anslutning till Kilsbergsleden finns vindskydd och grillplatser. Ytterligare två vandringsleder går på kortare sträckor in i Lekebergs kommun, Tiosjöarsleden i den nordvästra delen av kommunen samt Likvägen och Munkastigen som går över Skagershultsmossen. I Svartån finns en kanotled med markerade lyftplatser och rastplatser.

10.6 Besöksmål för turism och fritidsaktiviteter

Turism betraktas som en fritidssysselsättning men är även en betydelsefull besöksnäring. Denna fråga redovisas därför även i kapitel 8 som behandlar näringsliv.

De platser som Lekeberg främst har att erbjuda och som även spelar stor roll för enskilda fritidsaktiviteter och lokala arrangemang är Garphyttans nationalpark, Riseberga klosterruin och amfiteater, naturreservaten, hembygdsgårdarna, Hallagården, Sannabadet, friluftsbaden, Limstensgruvorna samt kvarnen och hyttbacken i Mullhyttan. Tångeråsa kyrka och sockencentrum bör också nämnas. Även Sparbanksbörsen i Fjugesta är en viktig arena för scenkonst och större publika arrangemang.

Vid Vekhyttan, Stenbäcken och Sixtorp finns friluftsgårdar för lägerverksamhet. Gården vid Sixtorp kan även användas av privatpersoner för övernattnin. I anslutning till Sixtorp finns en naturskola som alla

elever i kommunen har möjlighet att besöka. I Lekeberg finns två fritidsgårdar. En föreningsdriven fritidsgård i Mullhyttan som stöttas av Lekebergs kommun via avtal, och en fritidsgård i Fjugesta som drivs av Lekebergsskolan.

10.7 Grönstruktur och närrekreation

Grönstrukturen är det nätverk av gröna områden som tillsammans med bebyggelse- och infrastruktur bygger ett samhälle. Den omfattar i princip alla markområden där växtlighet är möjlig, d.v.s. skog, parker, naturmark, gräsytor, alléer, betesmarker m.m. All mark som inte är bebyggd eller på annat sätt ianspråktagen och består av ett nätverk av små och stora gröna områden med olika karaktär och funktion. Begreppet innefattar hela spektrat från den lilla parken eller enskilda tomten till de mer avlägset belägna strövmarker utanför tätorterna

Den tätortsnära naturen bidrar med flera ekosystemtjänster, t ex rening av dagvatten, verka bullerdämpande, utjämna lokalklimat, rena luften från partiklar och att hindra läckage av näringsämnen. Att säkerställa att de ”gröna” områden hänger ihop, s k grön infrastruktur, gynnar både naturen och människor.

Vid bebyggelseutveckling bör alltid hänsyn tas till landskapet som helhet, dess kulturmiljö, biologisk mångfald samt rekreation och upplevelsevärden. I samband med planering av nya eller förtätning av befintliga bebyggelseområden ska behovet av gröna korridorer, värdefulla småbiotoper och grönområden beaktas för att gynna den biologiska mångfalden samt ge utrymme för närrekreation.

foto: Lekebergs kommun

Kommunens ställningstagande

Kommunen bör verka för att skapa goda möjligheter till rekreation och en meningsfull fritid i närhet till invånarna.

Kommunen bör verka för god tillgänglighet vid närbesöksmål och rekreationsområden.

Kommunen bör bevaka marktillgången inom kommunen för utveckling och nyetablering av fritidsanläggningar.

Kommunen bör verka för tillskapandet av nya övernattningsmöjligheter i olika former.

Kommunen bör verka för att behålla befintliga samlingslokaler samt är positiv till att nya kan tillkomma.

Kommunen bevarar och tillgängliggör de värdefulla tätortsnära rekreativmiljöer som pekas ut i kommande grönstrukturplan.

Kommunen bör i sin planering alltid tillgodose att områden för friluftsliv och rekreation avsätts.

Påtagliga eller andra noterbara konsekvenser

Att bevara och utveckla områden för friluftsliv och rekreation både runt tätorterna och i sammanhängande skogsområden skapar förutsättningar för att de sociala, kulturella och biologiska värdena stärks. Detta bidrar till ökad folkhälsa och därmed en god livskvalitet.

Bevarande av sammanhängande grönstråk i tätorterna innebär att vissa för bostäder eller andra etableringar intressanta ytor inte är exploaterbara.

foto: Hanna Bäckgren

KAP 11 KOMMUNIKATIONER

Lekebergs kommunikationer med andra regioner är relativt god med europavägarna E 18 och E 20 in på knutarna liksom Örebro flygplats, vilken ligger precis utanför kommungränsen, bara drygt 10 minuter med bil från Fjugesta. Det är inte långt till Hallsberg och Örebro, där det finns tillgång till direkta tågförbindelser, såväl person- som godstrafik, till Stockholm, Göteborg, Oslo, etc. På lång sikt kan ytterligare en tågförbindelse tillkomma, den så kallade Nobelbanan, i ett regionalt perspektiv mellan Örebro och Kristinehamn men egentligen en del av en snabb tågförbindelse mellan Oslo och Stockholm, som i så fall skulle passera genom kommunen.

Ansvar för vägar, järnvägar och flygplatser är spritt på flera huvudmän. För större vägar och järnvägar, t ex E18, väg 204 och Värmlandsbanan är staten genom Trafikverket ansvarig och fattar beslut om vad som ska göras eller inte. För regionala vägar, t ex väg 534, fördelas resurser av Regionförbundet men Trafikverket är ansvarig för drift och underhåll. För gator i t ex Fjugesta är kommunen huvudman och ansvarig för drift, underhåll och ombyggnader. De flesta vägarna på landsbygden, men även i t ex Mullhyttan, har olika samfälligheter (bestående av fastighetsägare som har nytta av och använder vägen) som huvudmän vilka då ansvarar för drift och underhåll. Många samfälliga vägar har dock statliga eller kommunala driftbidrag. I en landsortskommun som Lekeberg är det sistnämnda mycket vanligt. Örebro flygplats ägs gemensamt i ett bolag av Örebro läns landsting samt av Örebro, Karlskoga och Kumla kommuner.

Översiktplanens syfte är att redovisa en samlad bild och inriktning avseende kommunikationer men det bör understrykas att kommunen i många frågor inte har ansvar eller möjlighet till styrning i dessa frågor. Huvuddokument för styrning av de nationella och regionala kommunikationerna är Nationella transportinfrastrukturplanen (NTP) och Länsplanen för transportinfrastruktur (LTP).

11.1 Vägar

Lekeberg har två större vägar. Den mest trafikerade vägen är E18 som ingår i det nationella/internationella vägnätet men där trafiken huvudsakligen passerar genom kommunen. Länsväg 204 ingår i det regionala vägnätet och är på sätt och vis den mest betydelsefulla vägen då den sammanbinder kommunens tre tätorter och ansluter till E18.

Andra viktiga vägar är väg 534, Fjugesta-Kumla och väg 519, Fjugesta-Vretstorp.

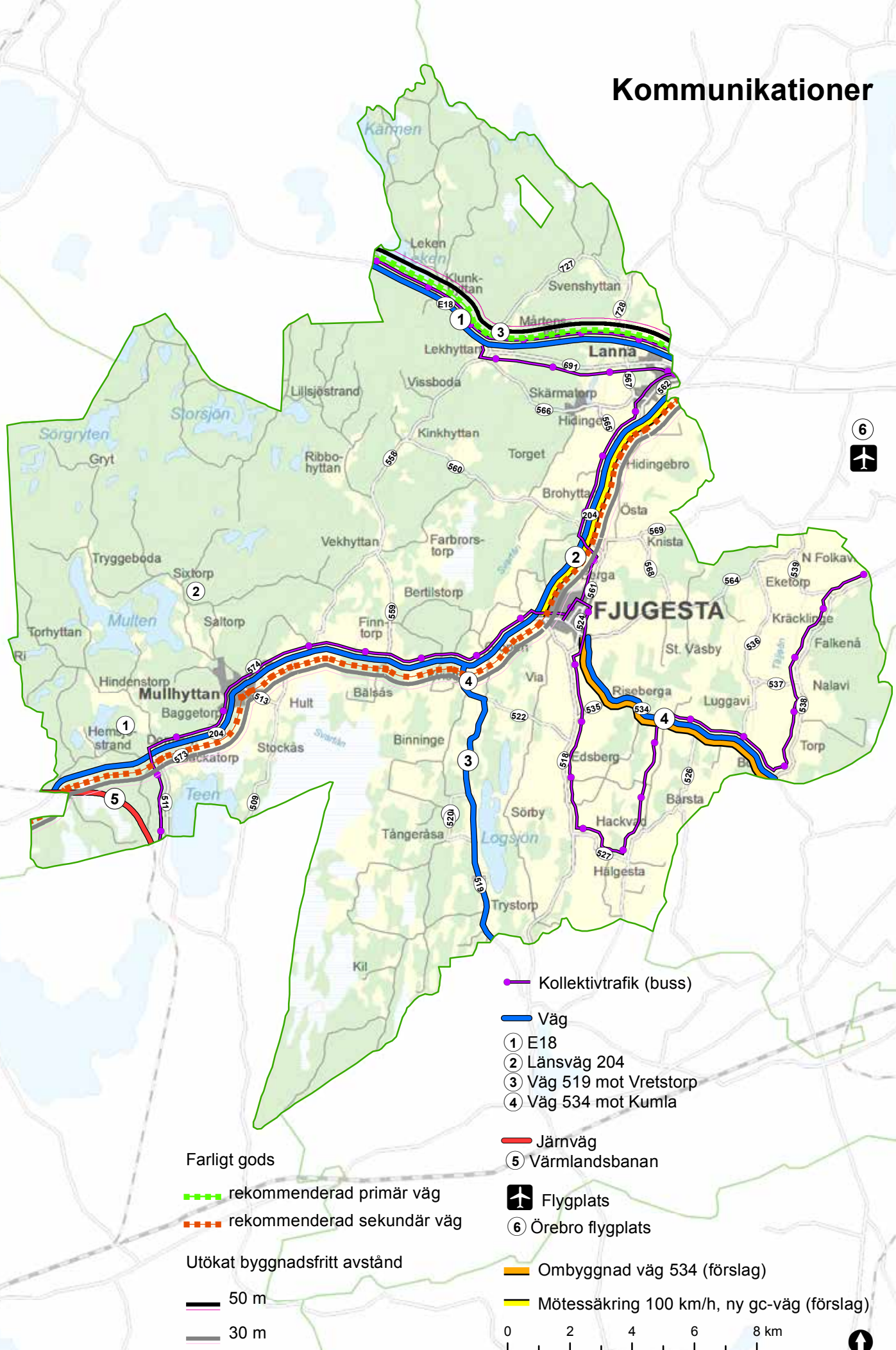
Kommunen är väghållare för ca 2,5 mil väg inom Lekebergs kommun, huvudsakligen allmänna gator i Fjugesta. Trafikverket är väghållare för E18, väg 204 och övriga statliga vägar i kommunen. En stor del av vägnätet i kommunen sköts av vägföreningar eller samfällighetsföreningar. Ett stort ansvar vilar således på kommuninvånarna själva att i dessa områden hålla ”körbara” vägar.

E18 ingår, förutom att det är ett riksintresse (se kap 13) i det av EU utpekade Trans European Transport Network, TEN-T, dvs en väg av särskild internationell betydelse.

De flesta vägarna i kommunen håller generellt en för ändamålet god standard. Några större vägprojekt som kräver att mark reserveras är inte aktuella. Undantaget är väg 534, som på sträckan Fjugesta till Åbytorp där det aviserats behov av åtgärder och som ingår i förslaget till ny länstrafikplan. Hastigheten på väg 204 är idag 80 km/h. Bedömningen är att sträckan Fjugesta-E18 mötessäkras och ges hastigheten 100 km/h. Höjd hastighet kan påverka bullersituationen längs vägsträckan men med något enstaka undantag ligger vägen på den aktuella sträckan långt från bostadsbebyggelse.

Mötessäkringen kräver att gång-/cykeltrafiken ges möjlighet till en alternativ sträckning vilken måste utredas inom ramen för projektet. Framkomlig väg

Kommunikationer

kan bestå av befintlig väg vid sidan av väg 204 och/eller nybyggnad av gång-/cykelväg intill väg 204 samt att utnyttja banvallen efter f d Svartåbanan där det är möjligt.

Utmed det allmänna det allmänna vägnätet gäller ett så kallat byggnadsfritt avstånd på 12 meter från vägområdet. Vid större vägar kan avståndet genom särskilt beslut av länsstyrelsen utökas till 30 eller 50 meter. I de fall bygglov krävs eller detaljplan upprättas behövs inte länsstyrelsens tillstånd för att bygga inom nämnda område.

Inom Lekeberg har beslut fattats om utökat byggnadsfritt avstånd på 50 meter längs E18 samt 30 meter längs väg 204.

E18 är primär transportväg för farligt gods och vägarna 204 och 534 är sekundära transportvägar. I kap 4 redogörs närmare för hur kommunen ska förhålla sig till detta i samband med den fysiska planeringen.

11.2 Gång- och cykeltrafik

Gång- och cykelvägsnätet (gc-nätet) är inte särskilt väl utbyggt i kommunen. I Fjugesta finns stråk anpassade för gång- och cykeltrafik, exempelvis den på den gamla banvallen, men större delen av tätorten har blandad trafik. Det finns också en gång-/cykelvägsträcka i Lanna. Mellan tätorter och byar saknas separata vägar för gång- och cykeltrafik.

I stora delar av Lekebergs kommun finns en vana av bilburenhet, som gör att folk tar bilen även när de ska transportera sig kortare sträckor. Att försöka ändra denna vana är en utmaning som kommunen har framför sig. Framför allt i tätorterna bör ett mer regelbundet utnyttjande av cykeln uppmuntras, både av miljö- och hälsoskäl. Säkra cykelvägar bör finnas för barnens väg till skolorna.

foto: Bosse Björk

Bilarnas hastighet bör begränsas på de gator och vägar som har en blandning av cykel- och biltrafik och där andelen cyklar är stor.

Skulle en utbyggnad bli aktuellt i framtiden utgör dock banvallen från Svartåbanan, där den finns kvar, en resurs då det relativt enkelt kan anläggas en cykelväg på denna.

Kommunen bör verka för ett säkert och ändamålsenligt gång- och cykelnät som genom effektiva dragningar binder samman bostadsområden med skolor, handel och service samt större hållplatser i linjebussnätet.

Prioriterat bör vara gång-/cykelvägar längs trafikera- de gator och vägar och som samtidigt fungerar som skolvägar. Särskilt där väg 204 passerar rakt genom Mullhyttan samt i Lanna längs väg 567 finns skäl att ordna en separerad gång-/cykelväg inklusive säkrare passager över länsvägen.

Om mötessäkringen av väg 204 blir aktuell förut- sätts att gång-/cykeltrafiken ges möjlighet till en al- ternativ sträckning vilken måste utredas inom ramen för projektet (se punkt 11.1 ovan).

11.3 Kollektivtrafik

Busstrafik är för närvarande det enda alternativet för kommuninvånare som vill resa kollektivt. Närheten till järnvägen i Örebro och Hallsberg och till Örebro Airport ger dock goda möjligheter att ta sig utanför regionen.

Idag går två busslinjer genom kommunen, 513 och 524. Båda linjerna utgår från Örebro. Linje 513 är den mest trafikerade och sammanbinder kommunens tre tätorter Lanna, Fjugesta och Mullhyttan medan linje 524 går genom Hackvads Via och Edsberg i de östra delarna av kommunen. Linje 513 har ett 20-tal turer (7-8 per dag under helger) per vardag medan linje 524 har 3 turer per vardag.

Drygt 4000 personer, dvs ca 60% av invånarna, har mindre än 400 m till en hållplats, ett avstånd som räknas som god standard. Många dagpendlar både in och ut ur kommunen till sitt arbete. Andelen resenärer som reser kollektivt är 12%, vilket är nära den nivå som gäller för hela länet.

Hållplatser för kollektivtrafiken mellan Örebro och Karlskoga finns utmed E18. Den mest frekvente- rade hållplatsen som ligger vid avfarten mot Vint- rosa utanför Lekebergs kommun, fyller bättre den funktionen även om den ligger några hundra meter utanför kommungränsen. En ny motorvägshållplats kommer att skapas väster om avfarten vilken kom- mer fungera ändå bättre för pendlare från Lekeberg. Det finns även hållplatser vid Lekhyttan och Leken. Vissa linjer kör gamla E18 och stannar på ytterligare hållplatser.

Kompletteringstrafik är en kommunal service som erbjuds de kommuninvånare som saknar kollektiv- trafik eller har långt till närmsta busshållplats. Kom- pletteringstrafik är tillgänglig för alla som har minst en kilometer till närmaste busshållplats och ger dem möjlighet att åka taxi till samma pris som länsbuss. Resan får inte vara arbetsresa och måste beställas senast dagen före resdagen av planeringsskäl. Tre slingor används inom kompletteringstrafiken.

Avseende tankar om en ny busstation i Fjugesta, se fördjupning för Fjugesta tätort, kap 14.

11.4 Spårtrafik

En mycket kort sträcka av Värmlandsbanan (tidi- gare kallad Nordvästra stambanan) i det nationella stambanejärnvägsnätet går genom sydvästra hörnet av kommunen. Sträckan går mellan Laxå och De- gerfors där det är mycket glest befolkat (och vidare mot Karlstad-Charlottenberg-Oslo). Det finns inga stationer eller hållplatser på Värmlandsbanan inom kommunen och det finns inga skäl till att några skul- le komma tillstånd i framtiden. Värmlandsbanan är även ett riksintresse för kommunikation, se kap 13.

Nobelbanan är den allmänt vedertagna benämningen på en eventuell framtida tågförbindelse mellan Örebro och Kristinehamn. Detta är en felande länk i det nationella stamnätet där såväl person- som godstransporter mellan Stockholm-Oslo idag tvingas ta en omväg via Hallsberg och Laxå. En sådan här tågförbindelse ligger relativt långt fram i tiden (troligen 25-40 år) men det är viktigt att i Lekebergs kommun garantera Nobelbanan kan passera genom kommunen. Örebro kommun har i sin ÖP ett flertal olika alternativa bansträckningar och Karlskoga kommun är oreserverat positiv oavsett vilken sträckning som kommer förordas. Initiativ till ett regionalt planeringssamarbete för Nobelbanan har under 2013 påbörjats på initiativ av Regionförbundet. Syftet är att få en samsyn om Nobelbanan mellan de fem berörda kommunerna, Örebro, Lekeberg, Karlskoga, Degerfors och Kristinehamn samtidigt som utredningsunderlag tas fram för att värdera olika alternativa sträckningar. Örebro har parallellt inlett en egen utredning för att minska antalet reservat som idag låser upp expansionsmöjligheterna för Örebro logistiksatsning, en utredning där Lekeberg som närmaste grannkommun är delaktig.

Utifrån de spårreservat som finns i Örebro kommuns gällande översiktsplan och som sträcker sig ända fram och förbi Vintrosa, bör Lekeberg, även om det inte finns underlag för att peka ut specifika reservat inom ramen för denna översiktsplan, beakta att sträckningen längs E18 är ett realistiskt alternativ för fortsatt utredning. Då E18 redan utgör en barriär och påverkar omgivningen ur t ex bullersynpunkt är samlokalisering åtminstone en av kanske flera potentiella utredningshypoteser.

För Lanna-Hidingeområdet finns en fördjupad översiktsplan (FÖP) som är gemensam med Örebro kommun där FÖP:en även omfattar Vintrosa och Latorp. FÖP:en gäller fullt ut även efter att denna översiktsplan antagits. För ställningstaganden som avser Lanna-området hänvisas således till VINNA-FÖP:en.

Nobelbanans framtida sträckning har inte behandlats alls i FÖP:en. Det är därför inte uteslutet att något eller några av de verksamhetsområden eller andra funktioner som finns i FÖP:en kan komma i konflikt med en framtida Nobelbana. Frågan bör således även ur den aspekten utredas vidare.

11.5 Flygtrafik

Örebro Flygplats är en av landets största regionala fraktflygplatser och belägen 11 km från Fjugesta, i Örebro kommun. Chartertrafiken är under utveckling men för närvarande saknas reguljära linjer för passagerartrafik. Flygplatsen har mycket stor betydelse för varutransporter för näringslivet i regionen och i kommunen. Möjligheten att utveckla flygplatsen med avseende på passagerartransporter bedöms ändå god, främst vad gäller charter men ambitionen är att åter öppna linjetrafik.

En förlängning av landningsbanan är planerad för att flygplatsen ska klara av alla typer av fraktflyg. Flygplatsen samägs av Örebro, Karlskoga och Kumla kommuner tillsammans med Örebro Läns Landsting.

Flygplatsen påverkar Lekebergs kommun med avseende på dess så kallade influensområde där möjligheterna till främst bostadsutveckling begränsas. Influensområdet omfattar hänsyn till flygbuller, elektromagnetiska fält, objekt som kan störa flygplatsens navigations- och kommunikationsutrustning samt hinderfrihet för flygtrafiken inom en 60 km radie från flygplatsen.

Flygplatsen är ett riksintresse för kommunikation, se kap 13.

Kommunens ställningstaganden/ kommentarer

Kommunen bör verka för ett säkert och ändamålsenligt gång- och cykelnät som genom effektiva dragningar binder samman bostadsområden med skolor, handel och service samt större hållplatser i linjebussnätet.

Vid utbyggnad av gång-/cykelvägsnät bör kommunen prioritera gång-/cykelvägar längs trafikerade gator och vägar och som samtidigt fungerar som skolvägar.

Vid planläggning av trafikfunktioner bör alltid frågor kring rörligheten för personer med funktionshinder och barnens perspektiv beaktas. Kommunen bör verka för ett jämställt resande och ta hänsyn till både kvinnor och mäns resemonster och hur detta kan behöva förändras.

Kommunen bör främja en fysisk planering som uppmuntrar ett minskat bilanvändande, dels vid transporter där avstånden är korta men även ökat nyttjande av kollektivtrafik, t ex för arbetsresor.

Kommunen bör verka för att väg 204 – sträckan Lanna-Fjugesta - mötessäkras och ges hastigheten 100 km/h.

Kommunen bör verka för att väg 534 (Fjugesta-Kumla) får höjd standard på sträckan Fjugesta-Åbytorp.

Kommunen bör arbeta aktivt med att påverka de som bedriver kollektivtrafiken att upprätta busslinjer mot Kumla och Hallsberg för att underlätta arbetspendling och samtidigt förbättra tvärförbindelserna i Lekeberg.

Kommunen bör ställa sig positiv till att tillhandahålla mark för att Nobelbanan ska kunna gå genom kommunen samtidigt som ett regionalt tågstopp etableras som kan nyttjas av boende i Lekeberg. Kommunen förordar vidare att Nobelbanan dras via Örebro Flygplats med ett stopp i anslutning (under) terminalbyggnaden.

Kommunen medverkar till att Nobelbanans fram-

tida sträckning utreds för att på sikt lägga fast en eller flera korridorer. Området närmast E18 bör med tanke på banreservat i Örebro kommun redan nu beaktas vid planläggning, bygglovgivning eller motsvarande.

För Lanna-Hidingeområdet, inkluderar även Skärmartorp och Hidingebro, finns en fördjupad översiktsplan (FÖP) som är gemensam med Örebro kommun där FÖP:en även omfattar Vintrosa och Latorp. FÖP:en gäller fullt ut även efter att denna översiktsplan antagits. För ställningstaganden som avser Lanna-området hänvisas således till VINNA-FÖP:en (se avgränsning på karta sid 25). Då den s k Nobelbanan inte har behandlats i FÖP:en finns möjligheter att riktlinjerna i denna kan komma i konflikt med en framtida bansträckning.

Kommunen ser Örebro Airport som mycket viktig för Lekeberg och regionen varför flygplatsen bör ges de resurser och förutsättningar som krävs för att den ska kunna bibehållas och utvecklas.

Påtagliga eller andra noterbara konsekvenser

Då Nobelbanan inte har behandlats i FÖP:en för VINNA-området finns möjligheter att riktlinjerna i denna kan komma i konflikt med en framtida bansträckning.

Pågående verksamhet likväl som utvecklingen av Örebro Flygplats kan innebära begränsningar för bostadsbyggande, mm i Kräcklingeområdet.

KAP 12 TEKNISK FÖRSÖRJNING

12.1 Vattenförsörjning

Kommunens verksamhetsområden för vattenförsörjningen (allmänna vattentjänster som även inkluderar avlopp) är idag uppdelad på områdena Fjugesta tätort, Mullhyttans tätort, Lanna, Hidingebro, Skärmartorp området väster om Svartån samt norra delen av Gropen. Hushåll inom verksamhetsområdena är anslutna till det kommunala vattennätet.

Fjugesta tätort och Gropen försörjs av ett kommunalt grundvattenverk förstärkt med infiltration av ytvatten. För verksamhetsområdena i Lanna, Hidingebro och Skärmartorp köper kommunen in vatten från Örebro kommun via nätet i Vintrosa, och för Mullhyttans tätort köper man sedan 2007 in vatten från Laxå kommun, via en överföringsledning från Hasselfors.

Svartån är råvattentäkt för förstärkning av kommunens grundvatten och försörjer verksamhetsområdena Fjugesta tätort samt Gropen norra. Svartån försörjer nedströms också Örebro stads vattenverk. På grund av dess betydelse som råvattentäkt pågår arbete med att bilda ett vattenskyddsområde längs Svartån. Därmed kommer vissa restriktioner och anmälningsplikter att införas för olika verksamheter.

Större icke-kommunala dricksvattenanläggningar finns vid Götabro kursgård och vid Bergsmansgården i Brohyttan.

En vattenförsörjningsplan är under framtagande i samarbete med Laxå och Askersunds kommun. En sådan plan beskriver vattenförsörjningen till kommunerna och vilka reservskyddsvattentäkter som finns. Den innehåller även riktlinjer för hur man ska gå tillväga om eventuella olyckor inträffar som riskerar att få effekt på dricksvattnet. Vilka framtida möjliga vattentäkter som finns utifall en gammal måste sluta brukas finns också beskrivet i planen.

Långtgående planer finns att ansluta Fjugesta till vatten- och avloppsnätet i Örebro, via Vintrosa. På sikt

kan det bli aktuellt att ta vatten från Vättern i samma nät via Örebro.

I de tre huvudorterna Fjugesta, Mullhyttan och Lanna/Hidinge finns brandpostnät. I små tätorter på landsbygden där det finns kommunalt VA bör brandposter finnas tillgängliga med maximalt 2000 meters avstånd.

Där kommunalt VA inte finns tillämpas brandsläckning via tankbilar och motorsprutor som försörjs av öppna vattendrag. (Riktlinjer från Nerikes brandkår, grundade på gällande föreskrifter).

12.2 Hushåll med egen brunn

I Lekebergs kommun tar ca 2000 hushåll vatten ur egen brunn, s k enskilda vattentäkter. Det finns två områden i kommunen där risk finns för kvalitetsproblem med vattnet, dels i Kilsbergen där det råder viss försurningsrisk och dels öster om Fjugesta i det område med alunskiffer där luktproblem på grund av svavelväte kan uppstå. I alunskifferområdet finns också förhöjd risk för radonavgång till dricksvattnet. Utökat verksamhetsområde är nära förestående för området vid bl a Bäcklunda/Bäckatorp väster om Mullhyttan.

12.3 Grundvatten

Grundvattentillgången är relativt god i kommunen. På vissa håll finns dock problem med vattenkvaliteten. Radon, järn och mangan samt alunskiffer kan lokalt medföra en försämrad kvalitet. Skyddsvärda grundvattentillgångar utgörs i övrigt av de rullstensåsar som finns i kommunen. På och omkring dessa bör bebyggelseexploatering ske med största omsorg för att undvika en negativ påverkan på grundvattnet. Vid exploatering av eller byggande på grusåsar ska särskilt beaktas grundvattnets betydelse.

Teknisk försörjning

Fjärrvärme

- ▲ Fjärrvärmeverk

Avfallshantering

- återvinningscentral
- återvinningsstation

Kraftledning

- Kraftledning, region
- +++ Kraftledning, stam

Vattenförsörjning

- Vattenverk
- Avloppsreningsverk
- VA-verksamhetsområde (illustration)
- 1 Lanna
- 2 Skärmarorp området väster om Svartån
- 3 Hidingebro
- 4 Fjugesta tätort
- 5 Gropen norra delen
- 6 Mullhyttans tätort
- Dricksvatten överföringledning
- Dricksvatten överföringsledning, planerad
- Spillvatten överföringsledning
- ▨ Vattenskyddsområden (primär zon)
- ▨ Vattenskyddsområden (sekundär zon)

0 2 4 6 8 10 km

Exploatering eller byggande inom vattenskyddsområde ska ske utifrån gällande skyddsbestämmelser för områdena.

12.4 Spillvatten

Fjugesta avloppsreningsverk behandlar vatten från hushåll i verksamhetsområdena Fjugesta tätort och Gropen norra. Vattnet från Gropen tas in i nätet med pumpstation men i övrigt transporteras avloppsvattnet med självfall. Reningsverket tar också emot slam från enskilda anläggningar över hela kommunen. Avloppsreningsverket i Fjugesta behandlar vattnet mekaniskt med avskiljning av grovrens, biologiskt genom aktivt slam och kemiskt med fällning innan det släpps ut. Recipient för vattnet är Lillån vilken står i förbindelse med Svartån. I juni 2012 invigdes Vattenpark Lillån i Fjugesta där renat avloppsvatten tas om hand i tre dammar förutom den ursprungliga biodammen. Även dagvatten behandlas i den nyanlagda våtmarken vilket ger en ökad rening av dagvattnet. Våtmarken utgör också ett flödesutjämnningssystem för dagvatten vilket minskar risker för översvämningar.

För verksamhetsområdena Skärmartorp, Lanna och Hidingebro transporteras avloppsvattnet via tryck- och självfallsledningar till Örebro kommuns avloppsreningsverk. Laxå kommun tar via en överföringsledning hand om avloppsvattnet från Mullhyttan. Utbyggnad av vatten och avlopp pågår i Gropen och Kvistbro.

12.5 Enskilda avlopp

Omkring 2000 fastigheter i kommunen har enskilda avloppsanläggningar. Ungefär hälften av dessa har endast trekammarbrunn, vilket idag inte betraktas som tillräckligt bra rening. Enskilda avloppsanläggningar står därför för en betydande del av utsläppen av närsalter i kommunen. Infiltration eller markbädd är de förespråkade lösningarna.

Ca 300 avlopp inventeras varje år och syftet är att ej godkända avlopp åtgärdas för att minimera belastningen på miljön. Med anledning av kommunens struktur som landsbygdskommun kommer en stor del av hushållen inom överskådlig tid att fortsätta ha enskilda avlopp. Utökade verksamhetsområden kan

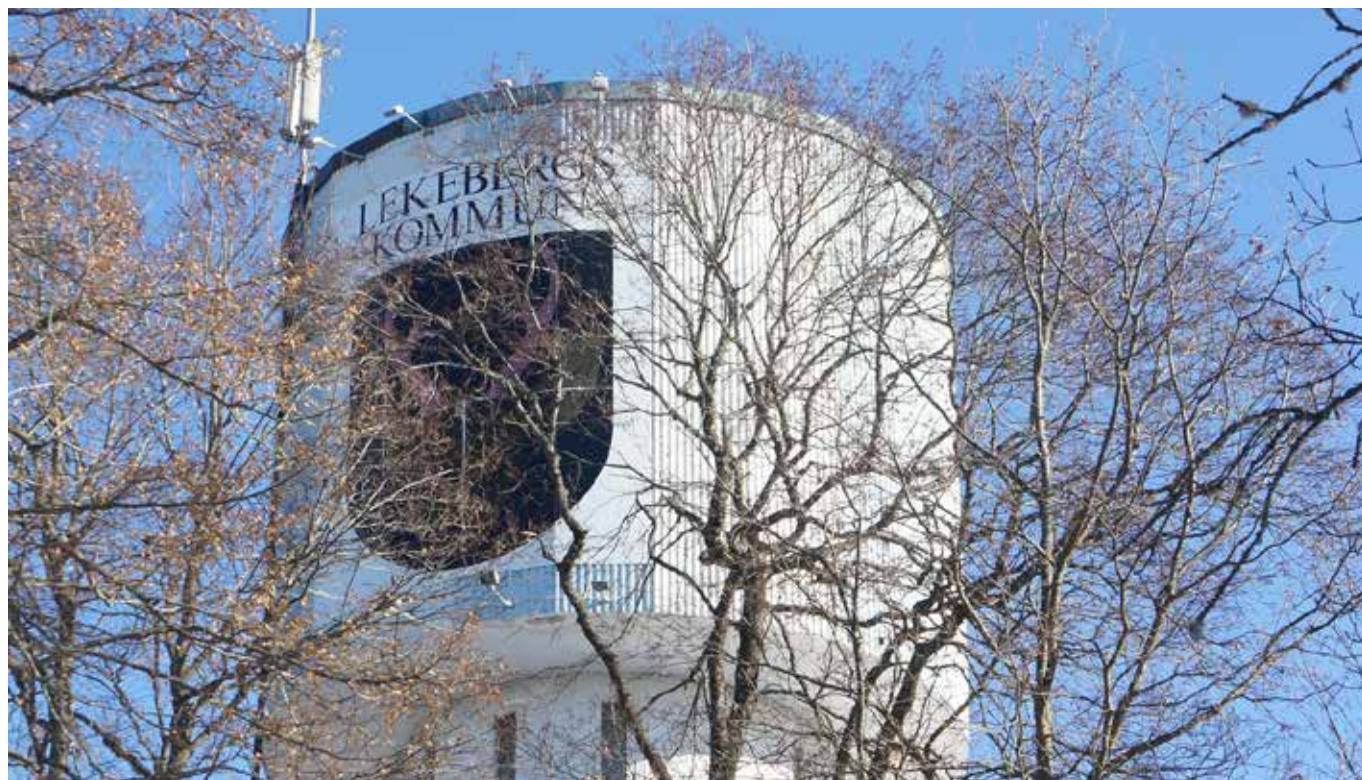

foto: Hanna Bäckgren

bli aktuella inom några geografiska områden, t ex Bäcklunda/Bäckatorp väster om Mullhyttan.

12.6 Lokalt omhändertagande av dagvatten

Lokalt omhändertagande av dagvatten, förkortat LOD, är en metod att minska föroreningar från dagvatten genom att infiltrera eller på annat sätt rena det direkt istället för att leda bort det till reningsverk eller till recipient (sjöar eller vattendrag). LOD är önskvärt eftersom det håller mängden ovidkommande vatten till avloppsreningsverk nere samtidigt som det minskar mängden utsläpp i recipient.

12.7 IT-infrastruktur

Den explosionsartade utvecklingen av informationsteknik, IT, har lett till stora förändringar i hur kommuner arbetar, och utvecklingen visar inga tecken på att avstanna. Det är därför rimligt att anta att IT kommer att ha en ännu större betydelse för hur morgondagens kommun kommer att arbeta.

IT gör att företag och verksamheter inte längre är lika beroende av lokalisering, vilket innebär både faror och möjligheter för en liten kommun som Lekeberg. Risken är att lokala servicefunktioner på sikt läggs ner och centraliseras, men samtidigt kan den nya tekniken innebära större möjligheter för landsbygdsbefolkningen att ta del av samhällets gemensamma resurser och service.

En del studier på högskolor, gymnasier och annan vuxenutbildning kan också bedrivas på distans. Allt detta gör att personer som annars skulle tvingas flytta från kommunen har möjlighet att bo kvar.

IT kan också ha positiva effekter på miljön genom ett minskat transportbehov. Tjänsteresor för möten och sammanträden kan delvis ersättas genom användning av den moderna informationstekniken, och

möjligheten att beställa varor över Internet gör att vissa inköpsresor kan elimineras. Arbetstagare kan distansarbeta i hemmen en eller flera dagar i veckan och därmed minskar antalet transportrörelser vid pendling.

Den inre effektiviteten i den offentliga verksamheten kan förbättras genom att utveckla sätten att leda, styra, producera, administrera och samverka inom enheterna, och IT spelar en viktig roll för detta.

En viktig uppgift är att förbättra näringslivsklimatet och därmed förutsättningar för nyetableringar och för fler jobb i företagen. Den tekniska infrastrukturen inom IT-området är en viktig komponent för etablering av nya företag i kommunen.

Lekebergs kommun har varit med i en den länsgemensamma utbyggnad av IT som gjordes i början på 2000-talet, och bredband är därmed relativt väl utbyggt i kommunen. Fiberkablar är dragna till alla telestationer i kommunen. Förutsättningarna för vidareutbyggnad i Fjugesta är goda då det i samband med utbyggnaden av fjärrvärme också dragits tomrör som kan utnyttjas för ledningsdragning.

12.8 Elförsörjning

Två energibolag äger elnätet inom Lekebergs kommun; E-ON och Fortum. Avregleringen av elmarknaden har medfört att kommunens medborgare fritt kan välja elleverantör.

Förfrågningar om att förstärka elnätet finns, främst kopplat till den pågående vindkraftutbyggnaden. I övrigt bedöms elförsörjningen vara tillfredställande. Det finns ett antal mindre vattenkraftverk i kommunen. För vindkraft, bioenergi och solenergi, se egna stycken.

12.9 Fjärrvärme

Fjärrvärme förser alla offentliga byggnader i Fjugesta med värme. Praktiskt taget alla hyreshus, affärsfastigheter och andra större byggnader med

vattenburna värmesystem är också anslutna till fjärrvärmenätet, liksom ett hundratal villor. Fjärrvärmen produceras i en privat anläggning och nästan uteslutande av skogsbiprodukter från närområdet, som ägs och sköts av företaget Lekebergs Bioenergi vilket ägs av en sammanslutning lokala lantbrukare. Kommunen ser gärna ytterligare utbyggnad av nätet, vilket väntas ske när de kvarter som har direktverkande el upplever att elen är för dyr att använda till uppvärmning och börjar konvertera till vattenburna värmesystem i villorna.

12.10 Vindkraft

Lekebergs kommun har tagit fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen gällande vindkraft (TÖP). Detta tematiska tillägg till översiktsplanen syftar till att skapa ett långsiktigt och konsekvent förhållnings-sätt till vindkraftetableringar i kommunen, för att undvika att behandla varje enskilt ärende för sig utan att vara medveten om vad det sammanvägda resultatet av alla verk kan komma att komma att bli. Alla typer av vindkraftverk behandlas i det tematiska tillägget men framför allt avses stora verk och anläggningar eftersom dessa har en större miljöpåverkan. I det tematiska tillägget identifieras de områden som är mindre lämpliga för vindkraft eller att konkurrerande intressen finns vilket ger eventuella exploater större möjlighet att bedöma hur framgångsrik en eventuell ansökan kan komma att bli. I TÖP:en finns även vissa riktlinjer för vindkraftetableringar formulerade.

Lekebergs kommun har under 2012 antagit det tematiska tillägget för vindbruk. Antagandet har överklagats, en process som fortfarande pågår, varför planen ännu inte vunnit laga kraft, formellt finns inte vindkraftplanen ännu. Oaktat detta behandlas inte vindkraft i denna översiktsplan, det är alltså inte aktuellt med någon ny inriktning eller nya ställningstaganden i denna fråga. Undantaget gäller vindbruk som riksintresse där kommunen måste redovisa hur riksintresset ska skyddas och beaktas (se kap 13).

12.11 Solenergi

Solenergitekniken bedöms kunna utvecklas till att bli en allt viktigare lokal energikälla. Än så länge finns ingen bra metod att lagra energin men teknikutvecklingen förväntas fortsätta och på sikt göra solenergi fullt konkurrenskraftig. För att främja utvecklingen bör solpaneler tillåtas även i homogena bebyggelsemiljöer.

12.12 Avfallshantering

Avfallshanteringen i Lekeberg bedrivs idag med hjälp av entreprenörer. Det är ett förfaringssätt som passar Lekebergs kommun och är att föredra även i framtiden. Avfallet körs för närvarande till Karlskoga Kraftvärmeverk för förbränning och genom den processen bildas energi som sedan används till el och fjärrvärme.

Lekebergs kommun har nyligen antagit en ny renhållningsordning med både avfallsplan och renhållningsföreskrifter. I avfallsplanen ligger fokus på ökad resurshushållning med bl a utsortering av matavfall, minska avfallets farlighet, att se avfallet som en resurs, t ex genom att införa återbruk, och att ha en användarvänlig och miljöriktig avfallshantering. Kommunen deltar även i ett projekt för ökat samarbete på avfallsområdet med flera andra kommuner i Sydnärke.

Icke brännbart avfall tas för närvarande omhand vid Mosserudsanläggningen i Karlskoga där det sorteras eller deponeras. Det finns ingen avfallsdeponi i Lekeberg.

Kommunens återvinningscentral finns på Tegelslagargatan i Fjugesta. Här finns också en av kommunens tre återvinningsstationer, de övriga två finns i Mullhyttan (vid f d bensinstationen) och i Lanna (vid f d livsmedelsbutiken). Förpacknings- och tidningsinsamlingen, FTI, är den organisation som förpackning industrin skapat för insamling och borttransport av uttjänta förpackningar och som ansvarar för återvinningsstationerna.

Kommunens långsiktiga vision med avfallshantering är att avfallshanteringen i kommunen ska ha bästa tänkbara resurshushållning och minsta möjliga miljöpåverkan och därmed vara en viktig del i ett hållbart samhälle där både människa och miljö står i centrum. Kommunen ska vara ett föredöme i den egna avfallshanteringen och uppmuntrar och underlättar för invånarna att uppnå en god resurshushållning i kommunens hushåll. Alla hushåll och verksamheter inom kommunen har ett aktivt synsätt på att minska avfallsets mängd och farlighet samt sorterar ut det avfall som uppstår så att det kan återvinnas på ett så bra sätt som möjligt, både ur ett miljö- och samhällsekonomiskt perspektiv.

Kommunens ställningstagande

Kommunen ska säkerställa framtida vattenförsörjning genom samarbetet med Laxå och Örebro kommuner kring en vattenförsörjningsplan.

På och omkring rullstensåsar bör bebyggelseexploatering ske med stor omsorg för att undvika en negativ påverkan på grundvattnet. Vid exploatering av eller byggande på grusåsar ska särskilt beaktas grundvattnets betydelse.

Exploatering eller byggande inom vattenskyddsområde ska ske utifrån gällande skyddsbestämmelser för områdena.

Den fysiska planeringen ska möjliggöra för utökad användning av metoder för LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten).

Kommunen ska verka för en minskning av antalet enskilda avlopp i kommunen genom utvidgade verksamhetsområden där så är möjligt.

Kommunen ska uppmuntra en fortsatt utbyggnad av fjärrvärmenätet.

Det är viktigt att möjligheterna och förutsättningarna för utbyggnad av IT-infrastruktur tas i beaktande vid all fysisk planering i kommunen, särskilt för områden menade för bostäder eller kontors- och

industrilokaler. En fungerande IT-infrastruktur är avgörande för framtida boende på landsbygden.

Kommunen ska se positivt på initiativ som syftar till att utveckla förnyelsebar energi, t ex solenergi.

Kommunen ska verka för att minska avfallsets mängd och farlighet samt att det avfall som uppstår ska återvinnas på ett så bra sätt som möjligt, både ur ett miljö- och samhällsekonomiskt perspektiv.

Riktlinjerna i det tematiska tillägget för vindkraft (TÖP) ska fortsätta gälla oförändrat.

Påtagliga eller andra noterbara konsekvenser

Utvidgningen av verksamhetsområden för allmänna vattentjänster, i syfte att minska andelen enskilda avlopp, innebär ökade kostnader för kommunen och/eller va-kollektivet (de hushåll i kommunen som betalar för vatten och avlopp via fastställd taxa). För den enskilde kan kostnaden på kort sikt bli både högre och lägre jämfört med enskilt avlopp, beroende på de lokala förutsättningarna. På lång sikt torde kostnaderna bli lägre för den enskilde som då denne slipper driftkostnader och att förnya anläggningen för avsedd funktion.

Miljöbelastningen bedöms över tid alltid bli lägre med kommunalt avlopp jämfört med enskilt.

KAP 13 RIKSINTRESSEN

Geografiska områden som är av grundläggande nationell betydelse kan pekas ut som områden av riksintresse enligt 3 kap i Miljöbalken. Det finns en rad olika samhällsintressen som kan utgöra skäl för utpekandet. Exempelvis områden som innehåller höga naturvärden eller kulturvärden som samtidigt är så ovanliga att de är viktiga för hela landet. Men det kan också vara så att områdena är viktiga för nationella kommunikationer som vägar och järnvägar, för energianläggningar, t ex vindbruk, för någon nationellt unik näring, t ex industriell produktion, eller för totalförsvaret, t ex skjutfält och andra försvarsanläggningar.

Ett riksintresse är ett anspråk. I översiktsplanen ska redovisas hur riksintressen inom kommunen ska tillgodoses. Det är inte möjligt att förutse alla typer av företeelser som kan uppstå som påverkar ett riksintresse och det går därför inte att ange specifika och relevanta åtgärder som kan tillgodose det enskilda riksintresset. Utgångspunkten är därför att ange ett generellt ställningstagande och synsätt som ska råda vid handläggning och åtgärder som uppkommer i framtiden. Lekebergs kommun berörs av ett flertal riksintressen.

Översyn pågår av riksintressen för friluftsliv enligt 3 kap Miljöbalken. Idag finns inga sådana områden i Lekebergs kommun men förslag finns.

Det finns även särskilda namngivna nationella riksintresseområden utpekade i 4 kap i Miljöbalken men inga sådana områden berör Lekebergs kommun.

Natura 2000-områden räknas också som riksintresseområden vilket regleras i 7 kapitlet miljöbalken.

13.1 Kulturmiljövård

Det finns två riksintresseområden för kulturmiljövård enligt 3 kap 6§ miljöbalken i Lekebergs kommun.

13.1.1 Drumlinområdet (Hackvads, Edsbergs och Knista socken) (T10)

Riksintresset Drumlinområdet är beläget på västra Närkesslätten och är uppdelat på Lekebergs, Kumla och Hallsbergs kommuner. Det är ett odlingslandskap med lång hävd och rika spår efter skilda tiders markutnyttjande samt bebyggelsebild som anpassats efter områdets specifika topografi med drumlinåsar. Utöver motiveringen nedan finns en fördjupad riksintressebeskrivning från 2010 som även omfattar de aspekter för drumlinområdet som är riksintresse för naturvård.

Riksintresseområdet tangerar sydöstra delen av Fjugesta tätort. Kommunen bedömer att exploatering i tätorten kan avgränsas mot riksintresset på ett ansvarsfullt sätt.

Motivering

Odlingslandskap med lång hävd och rika spår efter skilda tiders markutnyttjande samt bebyggelsebild som anpassats efter områdets specifika topografi med drumlinåsar. (Fornlämningsmiljö, Bymiljö, Herrgårdsmiljö).

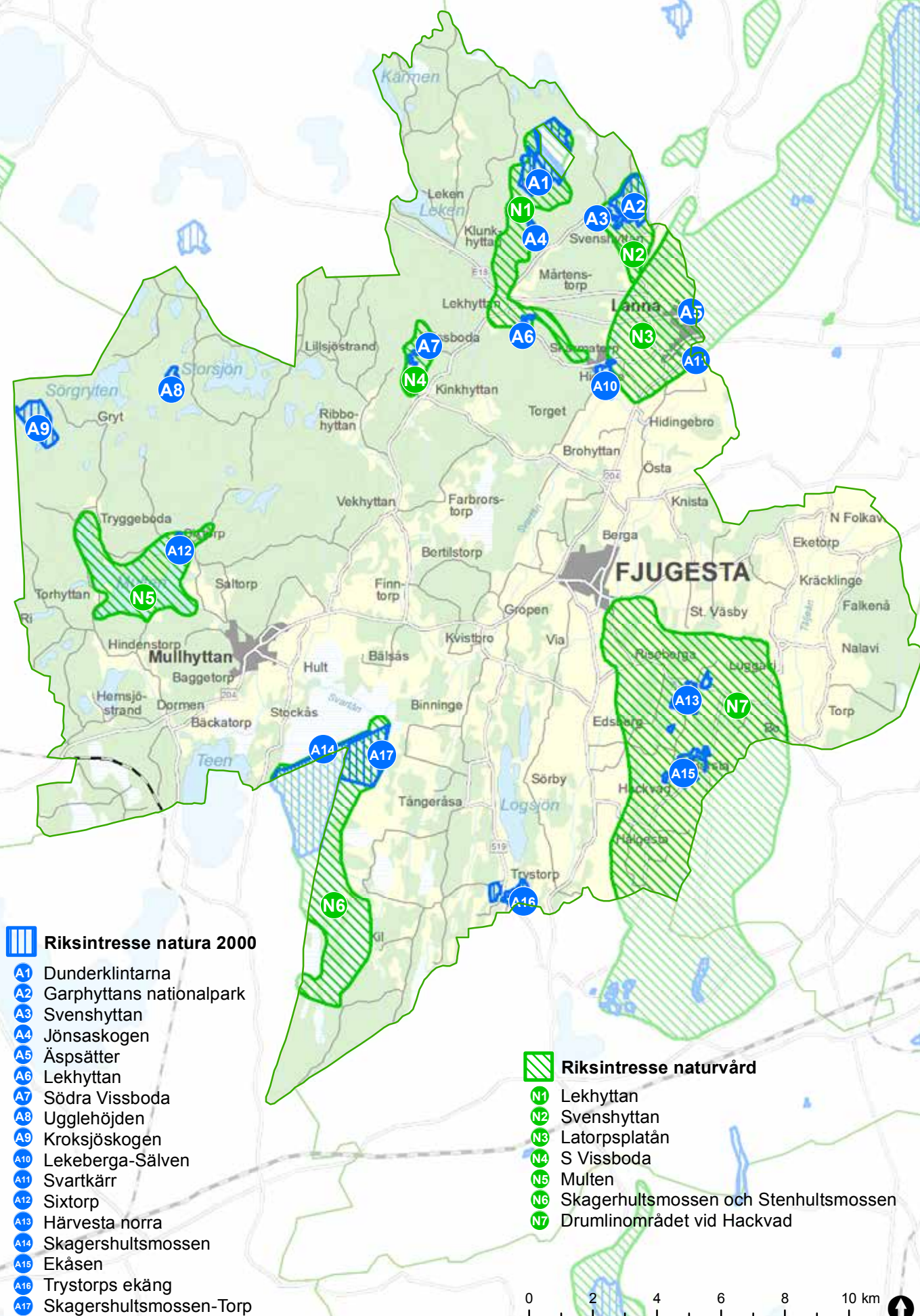
Uttryck för riksintresset

”Eternärke” har lång bebyggelsekontinuitet med rikt inslag av fornlämningar och är en agrarbygd med fossila odlingsspår, herrgårdar och torpbebyggelse, radbyar samt byar med utskiftad bebyggelse. Miljön berör till största delen Hallsbergs och Lekebergs kommuner och till en mindre del Kumla kommun. En fördjupad beskrivning av riksintesseområdet genomfördes år 2010.

Säkerställande: Nya och förändrade byggnader och anläggningar anpassas till bebyggelsebild, topografi och andra aspekter så att det inte påtagligt påverkar riksintresset negativt.

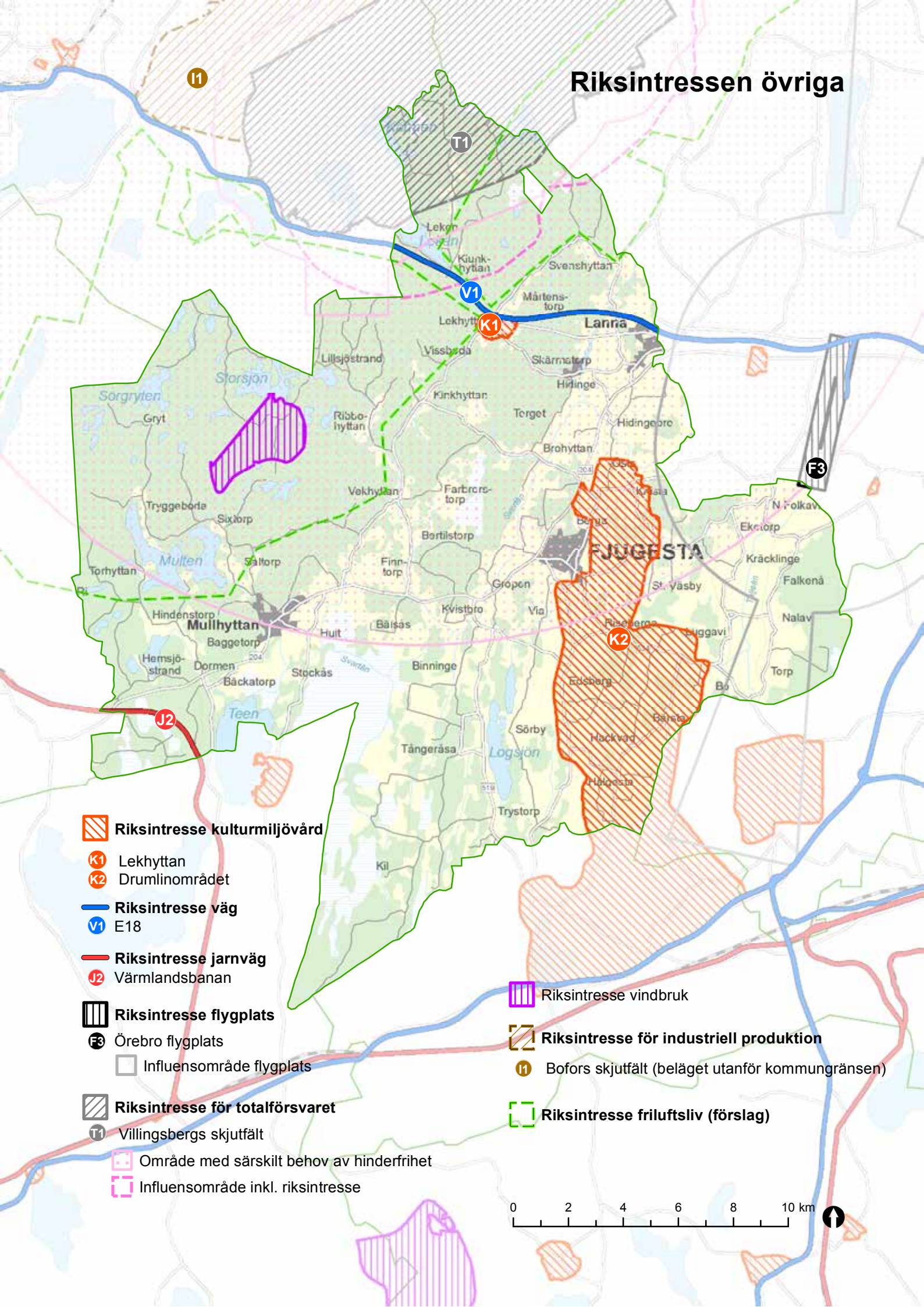
Kommunens ställningstagande/kommentar

Riksintresse naturvård & natura 2000

Riksintressen övriga

Riksintresse kulturmiljövård

Lekhyttan

Drumlinområdet

Riksintresse väg

E18

Riksintresse järnväg

Värmlandsbanan

Riksintresse flygplats

Örebro flygplats

Influenzområde flygplats

Riksintresse för totalförsvaret

Villingbergs skjutfält

Område med särskilt behov av hinderfrihet

Influenzområde inkl. riksintresse

Riksintresse vindbruk

Riksintresse för industriell produktion

Bofors skjutfält (beläget utanför kommungränsen)

Riksintresse friluftsliv (förslag)

0 2 4 6 8 10 km

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning men upprättande av områdesbestämmelser kan övervägas.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Riksintresset för Drumlinområdet påverkar möjligheterna att fritt utveckla bebyggelse och verksamheter i Hackvad-Kräcklingeområdet. Områdesbestämmelser bedöms förenkla handläggning.

13.1.2 Lekhyttan (Hidinge socken) (T18)

Lekhyttan är beläget vid Kilsbergens fot omedelbart söder om E18 och har en välbevarad bymiljö.

Motivering

Bymiljö, bergsmansby med bebyggelse från 1700- och 1800-talen.

Uttryck för riksintresset

Välbevarad bebyggelse och småskaligt odlingslandskap. Lämningar av hyttan, som togs ur bruk år 1776.

Säkerställande: Nya och förändrade byggnader och anläggningar anpassas till bymiljön och andra aspekter så att det inte påtagligt påverkar riksintresset negativt.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande och bör på sikt regleras genom områdesbestämmelser.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Riksintresset för Lekhyttan påverkar möjligheterna att fritt utveckla bebyggelse och verksamheter i Lekhyttans by.

Även om Lekhyttan betraktas som ett område för landsbygdsutveckling bedöms det inte bli aktuellt med

ett bebyggelsetryck som utgör ett hot mot riksintresset. Riksintresset utgör dessutom bara en mindre del av landsbygdsutvecklingsområdet. Eventuell ny bebyggelse kan anpassas till läge och utformning. Framtida utveckling av ett annat riksintresse – E18 – samt en eventuell ny järnvägsförbindelse – Nobelbanan – (som om den tillkommer också skulle bli ett riksintresse) kan komma att påverka rubricerade riksintresse. Kommunen har inte rådighet över de båda sistnämnda objekten.

13.2 Naturvård

Det finns sju riksintresseområden för naturvård enligt 3 kap 6§ miljöbalken i Lekebergs kommun.

13.2.1 Svenshyttan

Detta kulturlandskap, som i söder gränsar till Latorpsplatåns riksintresse för naturvård är ett odlingslandskap med artrika välhävdade betes- och slåttermarker som har lång kontinuitet.

Värdeomdöme

Området ger en god bild av såväl det gamla som det nyare kultur- och odlingslandskapet.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar.

Säkerställande: Del av området utgörs av Garphyttans nationalpark (108 ha). Del av området utgör även Natura 2000-område.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom

gällande lagstiftning.

13.2.2 Latorpsplatån

Latorpsplatån som är Närkes enda platåberg sträcker sig i sin sydvästra utbredning in över Lekebergs kommun. Regionens enda förekomst av paleozoiska sedimentbergarter med ytnära kalk förekommer här. Här finns stora ädellövskogar med biologiskt intressant flora på grund av kalkrikedomen. Flera stora askskogar och hagmarker finns kvar av tidigare mycket utbredda hag- och slättermarker.

Värdeomdöme

Representativt odlingslandskap med lång kontinuitet och inslag av naturbetesmarker.

Förutsättningar för bevarande:

Återstående ädellövbestånd måste skyddas från omföring till barrskog och markexploatering för bebyggelse. Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Säkerställande: En del utgör naturreservat (Latorpsängarna). Inom området finns två Natura 2000-områden. Naturreservatet Lekeberga-Sälven som även utgör Natura 2000-område återfinns i en mindre del i riksintresseområdet.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset för naturvård, Latorpsplatån innefattar tätorten Lanna där kommunens vilja är att orten ska kunna växa och utvecklas. Vidare exploatering av Lanna ska bygga på den fördjupade översiktsplanen för området. Den fördjupade översiktsplanen är utformad så att all exploatering

av området ska göras så att inte de värden som ligger till grund för riksintresset skadas påtagligt. Parallellt med utbyggnaden av Lanna pågår ett arbete med att skydda de värdefullaste naturområdena inom Latorpsplatån som naturreservat och inom ramen för Sveaskogs ekopark.

Utvecklingen i Lanna-Hidingeområdet ska ske på ett sätt så att de värden som riksintresset för naturvård vill värna stärks samtidigt som FÖP VINNA följs.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Riksintresset för Latorpsplatån kan inverka på möjligheterna att expandera och utveckla Lanna-Hidingeområdet.

13.2.3 Drumlinområdet vid Hackvad

Detta är ett av de två främsta drumlinområden i landet med stor formrikedom. Drumlinerna ligger utsträckta som flackt välvda kullar i isrörelsens riktning. Materialet i drumlinerna är bottenmorän bestående till 60 % av sandsten, alunskiffer och kalksten. Kalkförekomsten har en gynnande effekt på florans i området och därmed också insektslivet. I de områden som hävdas genom slätter eller bete kan man hitta darrgräs, kattfot och stagg. Sänkorna mellan drumlinerna utgörs av lera och torvavlagringar. Området präglas av ett varierat kulturlandskap med bl.a. ekhagar men även myrmarker och barrskogar. Utöver motiveringen nedan finns en fördjupad riskintressebeskrivning från 2010 som även omfattar de aspekter för drumlinområdet som är riskintresse för kulturmiljövård.

Riksintresseområdet tangerar sydöstra delen av Fjögesta tätort. Kommunen bedömer att exploatering i tätorten kan avgränsas mot riksintresset på ett ansvarsfullt sätt.

Värdeomdöme

Representativt odlingslandskap med lång kontinuitet

och stort inslag av naturbetesmarker, bland annat strax norr om Härvesta. Bitvis art- och individrika växtsamhällen i naturbetesmarkerna med arter som backsmultron, kattfot, ormrot, svinrot och revfibbla.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Riksstyrelsen ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksstyrelsen bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning men upprättande av områdesbestämmelser kan övervägas.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Riksstyrelsen för Drumlinoområdet påverkar möjligheterna att fritt utveckla bebyggelse och verksamheter i Hackvad-Kräcklingeområdet. Områdesbestämmelser bedöms förenkla handläggning av bygglov, mm.

13.2.4 Lekhyttan

Lekhyttan är en by med välbevarade byggnader och en för länet rik förekomst av hamlade träd. Många av träden är grova askar, flera med håligheter. Här finns naturliga betesmarker med en artrik flora och betade f d åkrar, lövhagar och öppen hagmark. Genom området rinner Lekhytteån som hyser bestånd av öring och flodpärlmussla. Ån är längs hela sträckan omgiven av framför allt klibbal men även hamlade askar. Öster om byn är ån utträdad på grund av tidigare hyttverksamhet. Den norra delen utgörs till större delen av barrdominerad skog av naturskogskaraktär. Här ligger också de skyddsvärda Dunderklintarna och

Jönsaskogen, som båda delvis är Natura 2000-områden. Här finns också flera nyckelbiotoper.

Värdeomdöme

Stort sammanhängande skogsområde med bergsbranter med mycket död ved och därav gynnad flora. Klapperfält och kalkpåverkade skogssluttning med ovanligt rik flora. Välbevarat gammalt odlingslandskap med betade hagar och bygata med stora alléträd. Å med reproducerande flodpärlmusslor.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar. Vidare hot mot objektet är skogsavverkning, torvtäkt, markavvattning, dikning.

Säkerställande: Inom området återfinns tre Natura 2000-områden varav ett även utgör naturreservatet Dunderklintarna (bildat 2006). Två intilliggande markområden söder om Lunnasjön om sammanlagt nära 7 ha omfattas av biotopskydd enligt Skogsstyrelsens beslut.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Riksstyrelsen ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande och bör på sikt regleras genom områdesbestämmelser.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Även om Lekhyttan betraktas som ett område för landsbygdsutveckling bedöms det inte bli aktuellt med ett bebyggelsetryck som utgör ett hot mot riksstyrelsen vars värden i här aktuella delar består av stora alléträd, gammalt odlingslandskap med betade hagar och å med reproducerande flod-

pärlemusslor. Eventuell ny bebyggelse kan och ska anpassas avseende placering och utförande så att riksintresset inte påtagligt skadas.

13.2.5 Södra Vissboda

Naturliga fodermarker uppdelat på fem områden i ett småskaligt jordbrukslandskap som omges av barr- och blandskog. Ligger i kanten av Kilsbergen. Områdena varierar från öppet till mer trädbärande, från friskäng till torräng med ett flertal hävdgynnade växter. Trädsiktet består av ask, varav en del är hamlade, asp, björk, lind, alm och hassel. Ett litet område slogs förr årligen med lie, i övrigt sköttes betet av nötkreatur. Vidare finns kulturspår i form av odlingsrösen och stengärdesgårdar. Delar av området är Natura 2000-områden.

Värdeomdöme

Värdefullt, småskaligt jordbruk i kuperat område med omgivande hagmarker med rik, hävdgynnad flora. Kalkpåverkade bergsbranter med rik flora.

Förutsättningar för bevarande: Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledningar, vägdragningar.

Områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning. Anpassat skogsbruk.

Säkerställande: Natura-2000-område om 6 ha.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning.

13.2.6 Skagershultsmossen och Stenhultsmossen

Området är en gölrik, välutbildad högmosse med ett rikt fågelliv. Ett fågeltorn finns på västra sidan av mossen. På 1600-talet gick församlingsborna från Skagershult längs Likvägen och Prästastigen över mossen via Björkön för att begrava sina avlidna på kyrkogården i Tångeråsa. Prästastigen över mossen är iordninggjord för vandring.

Skagershultsmossen delas av Lekebergs och Laxå kommun. En stor del av mossen är skyddad som naturreservat och Natura 2000-område.

Värdeomdöme

Myrkomplexet innehåller förutom en rik fauna flera myrtyper representativa för regionen, en excentrisk mosse, en koncentrisk mosse, ett topogent kärr och en svagt välvd mosse.

Förutsättningar för bevarande: Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning, torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzonen bör ej utföras.

Säkerställande: Den viktigaste gölriska delen (458 ha) utgör naturreservat. Natura 2000-område inom samma avgränsning.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning.

13.2.7 Multen

Multen är en sjö omgiven av odlingslandskap med naturbetesmarker. Sjön är oligotrof (näringsfattig) med mycket rent och klart vatten. I sjön finns våra vanliga insjöfiskar. Den hyser också några relikta kräftdjur, bl.a. Mysis relicta.

Marken är bitvis kalkpåverkad och landskapet runt omkring består av ett gammeldags omväxlande kulturlandskap med rik flora och äldre naturskogsartade skogar. Spår av hyttverksamhet finns på flera ställen. Bebyggelse av fritidshus och permanentboende finns glest runt sjön och den påverkas av dämning och jordbruk. Området är viktigt för den biologiska mångfalden, landskapsbilden och för friluftslivet. Sjön är lättillgänglig och här finns badplatser, vandringsstigar och möjlighet till fiske, vilket gör att området utnyttjas flitigt för rekreation. Sjön har kalkats vilket har gjort att goda vattenkemiska förhållanden har kunnat upprätthållas i sjön. I området finns naturreservatet Sixtorp, som också är ett Natura 2000-område.

Värdeomdöme

Klarvattensjö med bl a siklöja, nors, öring och röding samt relikta kräftdjur. Omgivningen består till stor del av gammalt odlingslandskap med rösen och hamlade lövträd. Ställvis urkalksten som ger upphov till mycket rik flora av såväl kärlväxter som kryptogamer.

Förutsättningar för bevarande:

Bevarandet av våtmarkernas värde kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning, torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras. Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av: Minskad eller upphörd jordbruks-/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark, energiskogsodling, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikningar, täkt, luftledning, vägdragningar.

Säkerställande: Delar av (ca 20 ha) naturreservatet Sixtorp (bildat 2005) återfinns i området liksom ett Natura 2000-område om 10 ha.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Flera områden runt Multen är viktiga bebyggelseområden som utgör underlag för service i Mullhyttan, främst dagligvaruhandel, skola och förskola och har därmed utpekats som landsbygdsutvecklingsområde i översiktsplanen. Tre områden, Torhyttan, Öna och Långvassen utreds dessutom som LIS-områden (fastställs inte i denna översiktsplan). Kommunen bedömer att riksintressets värden, som främst avser själva sjön men även omgivande odlingsmark och rik flora kopplad till kalksten, kan samordnas med en anpassad bebyggelseutveckling, vilken bedöms avgörande för hela den västra delen av kommunen ska ges tillräcklig livskraft. Det är inte rimligt att riksintresset innebär ett bebyggelse- och utvecklingsstopp runt sjön Multen, något som bedöms ge betydande negativa konsekvenser för den västra delen av kommunen. Det förekommer inte och bedöms inte uppstå ett bebyggelsetryck runt sjön Multen som skulle riskera att påtagligt skada riksintresset.

13.3 Natura 2000-områden

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att värna om naturtyper, fåglar och andra arter som medlemsländerna kommit överens om att skydda. Varje medlemsland ansvarar för att skydda och vårda sina områden så att dess naturvärden bevaras. Natura 2000-områden är med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena i sin helhet riksintressen vilket regleras i 7 kap 28 § miljöbalken.

I Lekebergs kommun finns 17 Natura 2000-områden utpekade, samtliga utifrån habitat direktivet samt 3 dessutom utifrån fågeldirektivet*:

Dunderklintarna
Ekåsen
Garphyttans nationalpark
Härvesta norra
Jönsaskogen
Kroksjöskogen
Lekeberga Sälven
Lekhyttan
Sixtorp
Skagershultsmossen*
Skagershultsmossen Torp*
Svartkärr
Svenshyttan
Södra Vissboda
Trystorps ekäng
Ugglehöjden*
Äpsätter

Värdebeskrivningarna av de respektive område är omfattande och redovisas inte i översiktsplanen.

Säkerställande: Nya och förändrade byggnader och anläggningar samt andra aspekter som kommunen har rådighet över anpassas så att det inte påtagligt påverkar Natura 2000-områdets negativt.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Natura 2000-områdena ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Samtliga områden bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

För områdena Lekhyttan och Sixtorp, se konsekvenstexter under respektive riksintresse ovan.

foto: Hanna Bäckgren

13.4 Kommunikation

Det finns tre riksintressen för kommunikation enligt 3 kap 8§ miljöbalken som berör kommunen.

13.4.1 E18 (Europaväg 18)

E18 går genom norra delen av kommunen och berör många andra kommuner och län och fortsätter in i Norge. Väg E18 ingår i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T. E18 utgör även det norra benet i vad som kallas den ”Nordiska triangeln” (sträckorna Oslo-Stockholm-Köpenhamn-Oslo).

Den del av E18 som går genom Lekebergs kommun byggdes 2008 delvis om till motorväg och fick en ny sträckning, övrig del har mötessäkrats. Ytterligare ombyggnad är inte sannolik inom den närmast 15-årsperioden och någon ny sträckning bedöms inte vara aktuell över huvudtaget.

Generell funktionsbeskrivning

Väg E18 ingår i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T. Vägar som ingår i TEN-T är av särskild internationell betydelse. E18 är en väst-östlig förbindelse som förbinder Stockholm med Oslo, via Västerås, Örebro och Karlstad.

Specifik funktionsbeskrivning – sträckan S-länsgräns - AB-länsgräns

Väg E18 är en del av det utpekade kollektivtrafiknätet (sträckorna S-länsgräns – Örebro – Hallstahammar – Enköping) och hela sträckan ingår i det utpekade arbetspendlingsnätet. Väg E18 är även utpekad som betydelsefull för dagens godstransporter. E18 är betydelsefull för godstransporter längs axeln St Petersburg – Stockholm – Oslo.

Säkerställande: Nya och förändrade byggnader och anläggningar samt andra aspekter som kommunen har rådighet över anpassas så att det inte påtagligt påverkar riksintresset negativt.

Kommunens ställningstagande/kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande och bör, i den del som avser Lekhyttan, på sikt regleras genom områdesbestämmelser.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Även om Lekhyttan betraktas som ett område för landsbygdsutveckling bedöms det inte bli aktuellt med ett bebyggelsetryck som utgör ett hot mot riksintresset. Eventuell ny bebyggelse kan och ska anpassas avseende placering och utförande så att riksintresset inte påtagligt skadas, såväl utifrån nuvarande förhållande som eventuell framtida ombyggnad till högre standard.

13.4.2 Järnväg - Värmlandsbanan

En mycket kort sträcka av Värmlandsbanan (tidigare kallad nordvästra stambanan) i det nationella stambanjärnvägsnätet går genom sydvästra hörnet av kommunen. Sträckan ligger mellan Laxå och Degerfors och det finns inga stationer eller hållplatser inom kommunen. Det finns inga befintliga eller planerade aktiviteter i närheten av sträckningen. Hela bansträckningen är Laxå-Charlottenberg (med fortsättning till Oslo).

Generell funktionsbeskrivning

Värmlandsbanan är av internationell betydelse och ingår i det utpekade TEN-T nätet. Banan sträcker sig från Laxå till Charlottenberg och är mycket viktig för person- och godstransporter. Den ansluter till Västra stambanan vid Laxå och är en viktig länk i förbindelsen Stockholm-Oslo.

Specifik funktionsbeskrivning

Laxå-Karlstad är elektrifierad och enkelspårig. Det finns behov av kapacitetshöjande åtgärder på hela sträckan och möjlig framtida utveckling innefattar exempelvis utbyggnad av mötesstationer. I Karlstad finns planer på nytt resecentrum och ombyggnation av bangården, här finns även anslutning

till hamnen och Skoghallsbanan. I Kristinehamn finns anslutning till Inlandsbanan och hamnen. Vid Laxå ansluter banan via triangelspår till Västra stambanan.

I Karlstad och Kristinehamn finns allmänna hamnar som är utpekade som riksintressen och därmed är även järnvägsanslutningarna till dessa hamnar av riksintresse.

Säkerställande: Nya och förändrade byggnader och anläggningar samt andra aspekter som kommunen har rådighet över anpassas så att det inte påtagligt påverkar riksintresset negativt.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning.

13.4.3 Örebro Läns Flygplats

Örebro läns flygplats (i övriga dokumentet kallad Örebro flygplats) är belägen i Örebro kommun men delar av det sk influensområdet som berörs av buller, mm, sträcker sig in i Lekebergs kommun. Flygplatsen med tillhörande bullermatta, inklusive ”hindersfrihetszon” och höjdbegränsning, det sk influensområdet, är av riksintresse.

Förutom civil passagerartrafik är flygplatsen mycket betydelsefull för fraktflyget.

Generell funktionsbeskrivning

Flygplatsen är av fundamental regional betydelse.

Specifik funktionsbeskrivning

Civil passagerartrafik.

Säkerställande: Eftersom flygplatsen är belägen i Örebro kommun har Lekebergs kommun begränsad rådighet över hur riksintresset påverkas. Nya och

förändrade byggnader och anläggningar samt andra aspekter som kommunen har rådighet över anpassas så att det inte påtagligt påverkar riksintresset negativt.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Riksintresset för flygplatsen påverkar möjligheterna att fritt utveckla bostadsbebyggelsen i Kräcklingeområdet.

13.5 Totalförsvaret

Det finns ett riksintresse enligt 3 kap 9 § miljöbalken som berör Lekebergs kommun.

Därutöver finns intressen för totalförsvarets militära del som av sekretessskäl inte kan redovisas öppet i t ex en översiktsplan.

Hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 m utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 m inom tätort sammanhållen bebyggelse.

13.5.1 Försvarsmaktens riksintresse som omfattas av sekretess

Försvarsmakten har via länsstyrelsen delgett kommunen en anvisning om hur riksintressen för totalförsvaret ska hanteras i översiktsplanen. Följande tillägg måste göras för kommuner som har öppna riksintresseområden som redovisas i översiktsplanen:

Utöver den redovisning som skett i översiktsplanen av riksintresset för totalförsvaret kan det finnas intresseområden som av sekretessskäl inte kan redovisas. I de fall Försvarsmaktens intressen berörs i plan- eller lovärenden eller ärenden om förhandsbesked, inhämtas yttranden från Försvarsmakten och en särskild prövning görs i byggnadsnämnden.

Om byggnadsnämnden fattar beslut som går emot Försvarmaktens intressen kan beslutet komma att överprövas av länsstyrelsen eller om beslut om sådan överprövning inte fattats, överklagas av Försvarmakten.

Säkerställande: Nya och förändrade byggnader och anläggningar och andra aspekter förutsätts beaktas genom avstämning med Försvarmakten så riksintresset inte påverkas negativt.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

*Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering,
bygglovgivning och annat tillståndsförfarande.*

*Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom
gällande lagstiftning.*

13.5.2 Villingsbergs skjutfält

I kommunens norra del finns Villingsbergs skjutfält som utgör ett riskintresse för totalförsvaret. Aktiviteter på fältet orsakar periodvis bullerstörningar i kommunens norra delar, framförallt i området runt sjön Leken.

Riksintressets påverkansområde sträcker sig mot söder utanför själva skjutfältsområdet.

Värdebeskrivning

Villingsbergs skjutfält är beläget cirka 10 km öster om Karlskoga i Karlskoga kommun. Fältet berör Örebro-, Lekebergs-, Nora-, samt Karlskoga kommuner och har en areal av cirka 10 000 ha. Skjutfältet gränsar till Bofors skjutfält. De båda fälten samutnyttjas som riskområde vid vissa skjutningar. Kring Villingsbergs skjutfält finns samlad bebyggelse och samhällen som kan beröras av buller från verksamhet på fältet. Riksdagen beslöt 1943 att upplåta 10 000 ha av kronoparkerna Villingsberg, Garphyttan och Tysslinge till skjutfält för Kunglig Bergslagens artilleriregemente. Riksintresseområdet utgörs av skjutfältet samt de batteriplatser utanför

fältet som angetts i miljötillståndet. Den verksamhet som konstituerar riksintresset innebär påverkan på omgivningen genom skottbullen som kan uppfattas som störande och i vissa fall även annan påverkan. Länsstyrelsen meddelade beslut om tillstånd enligt Miljöbalken 2003-12-11. Efter överklagande fastställde regeringen 2006-11-02 villkor för verksamheten vid Villingsbergs skjutfält. Den prövade verksamheten omfattar bl. a. skjutning med fin- och grovkalibrig ammunition samt sprängningar, som påverkar omgivningen utanför skjutfältets gräns genom buller under dygnets alla timmar samt under helger. Vid en framtida omprövning av miljötillståndet för fältet är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att det uppstår risk för begränsningar av verksamheten, dvs påtaglig skada på riksintresset. Försvarmakten anser därför att sådan bebyggelse inte skall tillåtas inom det angivna området för omgivningspåverkan. Karlskoga, Örebro, Lekeberg och Nora kommuner berörs.

Efter riksdagens försvarsbeslut år 2000 har Försvarmakten genomfört en mycket omfattande omställning av sin inriktning från invasionsförsvaret till insatsförsvaret med förmåga att med kort varsel sätta in förband enligt direktiv från regeringen. Omställningen har medfört nedläggning av ett antal förband och koncentration till ett färre antal förbandsorter. Övergången till insatsförsvaret innebär dock att de kvarvarande förbanden har större behov än tidigare av att genomföra tillämplade övningar med bl. a. skarp ammunition. Belastningen på befintliga övnings- och skjutfält har därmed bibehållits och i vissa fall ökat, trots det minskade antalet förbandsorter. Övningar måste även framtida kunna genomföras med skarp ammunition till förekommande vapensystem med hög skjutsäkerhet utan risk för tredje man.

Försvarmaktens huvuduppgift enligt riksdagens beslut 2009-06-16 är förmågan till väpnad strid (prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292). Övnings- och skjutfält som utgör nödvändiga produktionsresurser för Försvarmaktens övningar med

förekommande utrustning och vapensystem är därför områden av riksintresse. Villingsbergs skjutfält är ett sådant område, som nyttjas av olika förband inom Försvarmakten.

Funktionsbeskrivning

Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera skjutområden samtidigt med riskområdena belägna inom fältets egna gränser. Samövning med flygförband kan också genomföras. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som fritt kan disponeras av Försvarmakten.

Det är väsentligt att denna funktion kan skyddas och bibehållas. Den nya inriktningen för Försvarmakten att med kort varsel kunna skicka färdigutbildade förband till insatser, bl a utomlands enligt landets internationella förpliktelser, innebär att omfattande övningar som förberedelse i direkt anslutning till avtransport måste kunna genomföras vid alla tider på året.

Övriga värden

Fältet innehar så som många andra skjutfält stora naturvärden. Inom Villingsbergs skjutfält finns ett Natura 2000-område som också är naturreservat. Angränsande till fältet är två Natura 2000 områden belägna. Vidare finns en naturmiljö av riksintresse som är beläget inom skjutfältet. Inom fältet finns även identifierade värdefulla våtmarker av klass 1. De skyddsvärda naturvärdena har dock i allt väsentligt uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt ett ur Försvarmaktens perspektiv rationellt skogsbruk. Fortsatt övningsverksamhet och krav på skogsbruket är i viss mån väsentlig förutsättning för bibehållande av de unika naturvärdena som gynnas av Försvarmaktens verksamhet på fältet. Försvarmakten ser i inga påtagliga konflikter med bevarandeintresset på fältet.

Säkerställande: Nya och förändrade byggnader och anläggningar och andra aspekter anpassa så att det inte påtagligt påverkar riksintresset negativt.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning.

Kommunens önskan är att Villingsbergs skjutfält som riksintresse, i den mån som är möjligt, samordnas på ett bra sätt med friluftslivets intressen.

Kommunen bedömer att en begränsad och anpassad utveckling av befintlig bebyggelse runt Leken, och som inte påtagligt skadar riksintresset, kan ske trots närheten till skjutfältet.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Riksintresset begränsar möjligheten till bebyggelseutveckling kring sjön Leken samt tillgängligheten till själva skjutfältsområdet. Naturen är å andra sidan mera orörd p g a begränsad tillgång i området.

13.6 Vindbruk

Det finns ett (1) riksintresseområde för vindbruk enligt 3 kap 8 § miljöbalken i Lekebergs kommun, vilket är beläget i Kilsbergen i västra delen av kommunen. Vid uppdateringen 2013 av riksintresseområden för vindbruk minskade ytan för området i Lekeberg jämfört med 2008 års beslut.

Det Tematiska tillägget för vindbruk (TÖP) som kommunen tagit fram omprövas inte inom ramen för denna översiktsplan.

Riksintresse för vindbruk

Riksintressen för vindbruk är ett planeringsunderlag som möjliggör att de områden som har bäst förutsättningar för vindbruk och bästa vindresurserna kan användas till framtida vindkraftsetableringar och en effektiv markanvändning. Dessa anspråk på mark- och vattenområden har hög status vid en framtida prövning och kan vägas mot andra intressen med ett

nationellt perspektiv. Utpekade riksintresseområden baseras på en god årsmedelvind, enhetliga kriterier och tar hänsyn till flertalet andra intressen enligt den metod som används. Att ett område anges som riksintresse för vindbruk innebär att det ska vara särskilt lämpligt för utvinning av elproduktion från vinden-ergi ur ett nationellt perspektiv.

Riksintressen för vindbruk ska vara av nationell betydelse, behövas för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller behövas för landets eller landsdels behov av viss produktion. Enligt 3 kap. 8 § miljöbalken ska mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för energiproduktion så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Områden som är av riksintresse för anläggningar ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Riksintressens förhållande till kommunal planering

Utpekade riksintressen ska enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900) redovisas och behandlas i den kommunala översiktsplaneringen. Länsstyrelsen har i detta steg ansvar som tillsynsmyndighet att bevaka hur utpekade riksintressen hanteras av kommunerna i den fysiska planeringen, vilket framgår av bestämmelser i plan- och bygglagen (PBL). Översiktsplanen för vindkraft är vägledande vid prövning. Det är alltså först i samband med att ett beslut fattas (enligt PBL, miljöbalken eller andra lagar) som det slutligt avgörs om det är ett riksintresse eller inte, innan dess handlar det om ett statligt anspråk på mark- och vattenresursen.

Riktlinjer för vindbruk i Lekebergs kommun behandlas i ett särskilt tematiskt tillägg till gällande översiktsplan och någon omprövning sker inte inom ramen för denna översiktsplan. Det tematiska tillägget för vindbruk har inte vunnit laga kraft i skrivande stund.

2013 års riksintresseområden

De riksintresseområden för vindbruk som utpekats 2013 baseras på enhetliga kriterier och undantag för hela landet med ett energisystemperspektiv. Större hänsyn har tagits till känsliga natur- och kulturvärden. I beslutet om uppdaterade riksintressen för vindbruk kvarstår riksintresseområdet från 2008 i Lekebergs kommun men har minskad omfattning. ***Kriterier för utpekade riksintresseområden på land***

- Vindförutsättningar – I vindområdet ska det blåsa mer än 7,2 m/s i årsmedelvind 100 meter ovan mark (MIUU 2011)
- Området ska vara större än 5 kvadratkilometer (undantaget elområde 4)
- Avstånd till bebyggelse (hus och kyrkor) – Avståndet mellan vindkraftverk och bebyggelse ska vara mer än 800 meter (Undantag för de områden som kvarstår sedan 2008 där 400 meter är gällande)

Säkerställande: Nya och förändrade byggnader och anläggningar och andra aspekter anpassa så att det inte påtagligt påverkar riksintresset negativt.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Riksintresset ska beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Riksintresset bedöms påverka det rörliga friluftslivet.

13.7 Industriell produktion

Det finns ett riksintresse för industriell produktion enligt 3 kap 8 § miljöbalken som möjligen berör Lekebergs kommun.

13.7.1 Bofors skjutfält

Själva skjutfältet beläget utanför kommunen men

påverkar eventuellt Lekeberg. Riksintresset omfattning är inte klart definierat, översyn pågår.

Säkerställande: Nya och förändrade byggnader och anläggningar och andra aspekter anpassa så att det inte påtagligt påverkar riksintresset negativt.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Riksintresset ska om det är relevant beaktas vid fysisk planering, bygglovgivning och annat tillståndsförfarande. Riksintresset bedöms ha erforderligt skydd genom gällande lagstiftning. Kommunen vill verka för att en anpassad utveckling av bebyggelsen runt Leken, som inte skadar riksintresset, kan ske trots närheten till skjutfältet.

Kommunen vill verka för att en utveckling av bebyggelsen runt Leken kan ske trots närheten till skjutfältet.

13.8 Borttaget riksintresse

13.8.1 Energiproduktion – gasledning

Swedegas utarbetade 1988, i samarbete med bl a Länsstyrelsen, ett förslag till stamledning för tillförsel av naturgas från Västkusten till Mellansverige.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Kommunen har inget skäl att behålla en stamledningskorridor för gasledning som ett kommunalt utpekad intresse.

13.9 Föreslagna riksintresseområden

13.9.1 Friluftsliv

Ett förslag till riksintresseområden för friluftsliv enligt 3 kap 6§ miljöbalken har under hösten 2013 varit ute på remiss. De ytor som föreslås avser i princip Kilsbergen och är ytmässigt omfattande.

Delar av dem står i konflikt med landsbygdsutvecklingsområden, inkl områden runt Multen där LIS-utredningar pågår. Då dessa områden i skrivande stund är preliminära och inga beslut är tagna om de ska fastställas eller vilken omfattning de då skulle få redovisas dessa inte på kartan.

Ett riksintresse för friluftsliv är i grunden en tillgång för kommunen och kan stärka en utveckling i området. Det kan innebära att statusen på området höjs och möjligheten att utveckla området för ökad turism stärks. Bildandet av riksintresseområde för friluftsliv bör ske så att det även möjliggör en balanserad utveckling av andra intressen i området. De eventuella intressekonflikter som kan uppstå hanteras i samverkan mellan olika aktörer.

Kommunens ställningstagande/ kommentar

Då det i skrivande stund inte finns några beslut om riksintresseområden för friluftslivet går det inte heller att göra något ställningstagande.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Ett riksintresseområde med den omfattning som föreslås skulle å ena sidan innebära vissa inskränkningar i bostadsutvecklingen, främst runt Multen, men det bedöms också genom att friluftshintressenas status stärks kunna öka utveckling inom bl a besöksnäringen.

KAP 14 FÖRDJUPNING FÖR FJUGESTA TÄTORT

I detta kapitel redovisas ett antal fördjupade riktlinjer för Fjugesta tätort, delvis som ett komplement till övriga ställningstaganden i den övriga översiktsplanen, delvis som ersättning för den tidigare fördjupade översiktsplanen (FÖP) för Fjugesta tätort.

14.1 Fördjupad översiktsplan för Fjugesta tätort (2003)

Den fördjupade översiktsplanen från 2003 upphävs i sin helhet i och med att den nya översiktsplanen antas. Innehållet i FÖP-en utgör dock stommen i den förenklade fördjupning för Fjugesta tätort som redovisas nedan.

Syftet med den fördjupade översiktsplanen var att utgöra ett bedömningsunderlag som främjade ett bevarande av Fjugestas karaktär samtidigt som utveckling både i ett nära och långsiktigt perspektiv uppmuntras. FÖP:en har under de gångna åren fyllt sitt syfte men har nu i vissa delar blivit inaktuell.

14.2 Bostadsbyggande i Fjugesta

14.2.1 Utdrag om Fjugesta från kapitel 7 i denna ÖP

Fjugesta är med sina drygt 2000 invånare centralorten i Lekeberg och har karaktären av ”trädgårdsstad” uppbyggt med klassiska rutnätskvarter där villabebyggelse dominerar med stora trädgårdar och mycket grönska. Fjugesta uppstod ursprungligen som ett järnvägssamhälle som utvecklades runt stationsområdet. Efter att järnvägen avvecklats har centrumkärnan förtätats och fått en mer ”stadsmässig” karaktär med bl a en nyskapad torgbildning. Fortfarande finns en del verksamhetsytor kvar i mycket centrala lägen vilket ger utrymme för ytterligare förtätning av bebyggelsen, främst i ett stråk som löper i riktning norr och söder om torget. Inom detta område

bör flerfamiljshus kombinerat med publika funktioner vara inriktningen. Det är idag brist på lägenheter, främst med inriktning på äldre som önskar flytta från villaboende.

Områden förberedda för villabebyggelse och marklägenheter finns främst i Fjugestas norra och västra delar men det är rimligt att skapa alternativ även i ortens södra och östra delar.

14.2.2 Inriktning för bostäder från den tidigare FÖP:en för Fjugesta tätort som behålls

För bostäder i form av friliggande villor eller bostäder med radhuskaraktär bör fortsatt utveckling ske i följande områden:

Norr om centrum mot Berga

Utbyggnaden av bostäder utgår från centrum med en bebyggelse typ av sammanhållen och centrumanknuten karaktär, primärt norrut parallellt med f d banvallen. Friliggande villor föreslås i direkt anslutning till befintliga tomter eller som friliggande förankring i höjdformationer eller vegetation. Ett utbyggnadsområde som bygger på detta ligger öster om Kyrkvägen i anslutning till en kulle med tomter placerade i sydöstra läge.

Kompletteringar mot Bergsskogen som avslutar befintligt villaområde

Kompletteringar med tomter föreslås i anslutning till befintligt villaområde. Villakvarteren avslutas mot Berga-skogen och den gamla banvallen.

Söder om tätorten

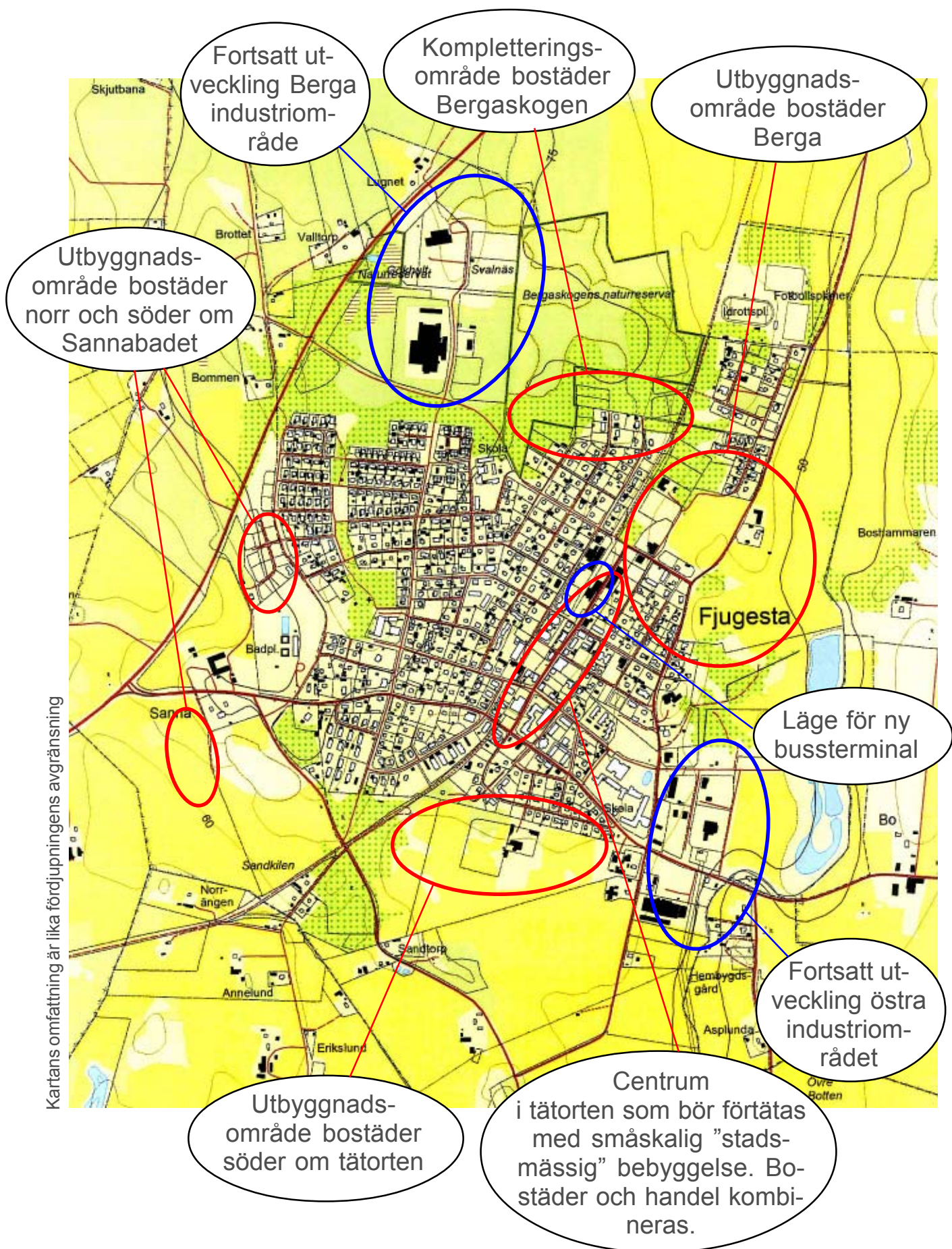
Bostadskvarter föreslås söderut längs f d banvallen och i området söder om Södra Promenaden. Fortsatt utbyggnad torde förutsätta kompletteringar av det allmänna gatunätet.

Västerlägen i sluttande terräng vid Sanna

Ett utbyggnadsområde föreslås i sydvästra läge vid

Fjugesta tätort - fördjupning

Kartans omfattning är lika fördjupningens avgränsning

Sanna i anslutning till avslutad grustäkt. En bebyggelsetyp med rad- och kedjehus av sutterängstyp som kan ta upp höjdskillnaderna rekommenderas. Ett annat bebyggelseområde föreslås i sluttningen i västerläge norr om Sannabadet.

14.3 Grönområden

Fjugesta är småskaligt med gång- och cykelavstånd till de flesta aktiviteter. Landsbygden ligger bara ”ett stenkast” från bebyggelsen.

Att ha tillgång till natur nära boendet spelar ofta en nyckelroll när det gäller människors behov av att motionera, utöva någon sport eller bara söka stillhet. Dessutom blir dessa värden allt viktigare ju mer urbaniserat samhället blir. Förutom att behovet av rekreation möjliggörs i den tätortsnära naturen, främjar vistelse i närmaturen även folkhälsan. Olika studier har visat att avståndet till närmatur inte bör överstiga 200 meter.

Grönstrukturen är det nätverk av gröna områden som tillsammans med bebyggelse- och infrastruktur bygger upp ett samhälle. Den biologiska nyttan med tätortsnära natur är ofta knuten till kantzonen mellan öppen mark, gräsytor eller betesmark och den intilliggande skogen. Dessutom hyser många enskilda träd och olika vattenmiljöer stora biologiska värden. Att säkerställa att de ”gröna” områden hänger ihop, s k grön infrastruktur, gynnar både naturen och människor.

Fjugesta bör slå vakt om sin karaktär, där närhet till centrumfunktioner och service kan kombineras med närheten till naturen och bevarande och utveckling av grönområden inom tätbebyggelsen

De grönområden som idag finns i och runt Fjugesta är värdefulla att bevara och det bör tas stor hänsyn till det vid framtida utvidgning av samhället.

För att knyta samman grönområden och samtidigt ge tydliga ”gröna korridorer” föreslås en utveckling av grönstråk som sammanbinder centrala stråk

med målpunkter utanför samhället

Den gröna skärm av skog som skiljer villaområdena från industriområdet är mycket värdefullt. Skogen bör skyddas och ingå som en del av det grönstråk som sammanbinder naturområden med andra målpunkter inom tätorten.

Dagvattnet föreslås bli samlat i dammar för rening genom sedimentering och näringstagande växtlighet innan det når Lillån och vidare mot Svartån. Intill dammar för dagvatten kan med fördel nya grönområden anläggas.

14.4 Kommunikationer

14.4.1 Kollektivtrafik och pendling

Idag utgör bilpendlingen den största andelen när det gäller transporter till och från arbete. Det finns ingenting som säger att den andelen drastiskt kommer att minska men det är rimligt att anta att en viss andelsförskjutning kan ske mot kollektivtrafiken ifall servicen och komforten blir attraktiv och sådan att det känns relevant att lämna bilen till förmån mot bussen.

För att kunna åstadkomma en fungerande och attraktiv kollektivtrafik behövs en naturlig knutpunkt i Fjugesta. Då det inte finns förutsättningar för spårbunden trafik så är det bussförbindelserna som utgör kärnan i kollektiv trafiken och således den som behöver utvecklas och kompletteras.

Det finns ett stort behov att knyta samman Fjugesta med andra orter än Örebro, såsom Kumla och Vretstorp/Hallsberg för att göra kommunen attraktiv ur boende- och arbetshänseende. Det är även viktigt för nöjes- och fritidsresor eftersom det ger nya och större möjligheter att snabbt och smidigt ta sig österut och söderut, inte minst via Hallsberg och den järnvägsknutpunkt som den är.

Idag trafikerar bussarna bland andra Storgatan, med hållplatser utefter den, för vidare färd. Detta är

en fungerande lösning i dagsläget men innebär en belastning när det handlar om att skapa förutsättningar för ett utökat antal linjer samt turer till och från Fjugesta. Fler bussar, vid flera tillfällen under dagen gör att logistiken blir svårlöst längs Storgatan och medför dessutom miljöproblem i form av buller, vibrationer och utsläpp.

14.4.2 Ny bussterminal i Fjugesta.

Fjugesta behöver planera för och tillskapa en bussterminal vilken ska fungera som en trafiksäker och smidig plats för övergång mellan bussar och andra trafikslag. Kopplat till bussterminalen behöver pendlarparkeringar finnas för att fler ska vilja och kunna nyttja kollektivtrafiken. Det finns möjligheter idag men det behöver tillskapas fler platser, både för bilar och för cyklar. Genom att anlägga en ny bussterminal ges fler möjligheter till parkering längs Storgatan, vilket gynnar butiker och verksamheter längs densamma.

Platsen för bussterminalen bör ligga i anslutning till Storgatan/Bangatan varför fastigheterna, där de två verksamheterna norr om butiken finns, är lämpliga. Troligen är den förstnämnda att föredra, i och med det gångstråk som finns mitt i området vilket skulle anknyta till terminalen på ett bra sätt. Ny pendlarparkering för bil och cykel kan då anläggas på delar av den andra fastigheten. Resterande yta kan användas för att bygga ett eller två flerbostadshus.

Dessutom bör det finnas förutsättningar för att anlägga en bussdepå i Fjugesta, för att göra Fjugesta till en kollektivtrafiknod men även för service och underhåll av bussar samt möjlighet till övernattning för förare och personal, ifall behov av det kan uppstå. Depån bör placeras i nära anslutning till väg 204, i nordvästra delen av Fjugesta, vid Berga.

Befintliga verksamheter på de två aktuella fastigheterna behöver därför flyttas till annan plats för att möjliggöra anläggandet av Fjugesta bussterminal. Kommunen ska därför verka för att nya attraktiva tomter för dessa verksamheter kan erbjudas då det är oerhört viktigt att behålla näringsidkarna.

14.5 Näringsliv

Avseende utbyggnadsområden för industriverksamhet och motsvarande bedöms nuvarande områden vid Berga och i öster täcka behovet kort och mellanlång sikt. Utvecklingsområden på längre sikt bör utredas vidare.

Mindre verksamheter kan ofta med fördel kombineras med boende men detta måste med tanke på omgivningspåverkan bedömas från fall till fall.

Avseende handel bör all sådan verksamhet hållas så samlad som möjligt i tätortens centrala delar, för att bevara och om möjligt öka utbudet.

Kommunens ställningstaganden:

Följande områden i Fjugesta tätort är prioriterade för bostadsutveckling:

-Norr om centrum mot Berga

-Kompletteringar mot Bergsskogen som avslutar befintligt villaområde

-Söder om tätorten

-Västerlägen i sluttande terräng vid Sanna

I de allra mest centrala delarna av Fjugesta bör bebyggelsen vara stadsmässig avseende volym och gestaltning.

En busstation bör tillskapas i de centrala delarna av Fjugesta.

Påtagliga och andra noterbara konsekvenser

Tillskapandet av en busstation kan innebära att någon befintlig verksamhet måste omlokaliseras.

KAP 15 FÖRDJUPNING FÖR MULLHYTTANS TÄTORT

I detta kapitel redovisas ett antal fördjupade riktlinjer för Mullhyttans tätort, som ett komplement till övriga ställningstaganden i översiktsplanen.

15.1 Bostadsbyggande i Mullhyttan

15.1.1 Utdrag om Mullhyttan från kapitel 7 i denna ÖP

Mullhyttan är en gammal hyttby belägen i västra delen av kommunen. Antalet invånare har under de senaste 10-15 åren legat ganska stabilt strax under 500. Det bör dock beaktas att det runt Mullhyttan finns ett stort antal mindre byar och en tätbefolkad landsbygd som utgör underlag för ortens förutsättningar.

Det finns ingen stor efterfrågan på bostäder men heller inga lediga lägenheter och det är inga större problem att sälja villor på orten. Runt orten finns även en stor mängd fritidshus. Det finns dag viss brist på och viss efterfrågan på lägenheter, särskilt med inriktning på äldre som önskar flytta från villaboende men bo kvar på orten. Lämpliga ytor för marklägenheter finns helt centralt i Mullhyttan. Det bedöms dock svårt att på rent marknadsmässiga villkor finansiera flerfamiljshus i Mullhyttan under nuvarande förutsättningar.

Idag finns endast 3-4 planlagda villatomter i ett något avsidat läge. Ytterligare alternativa villatomtslägen bör tas fram för att inte hämma ortens utvecklingsmöjligheter.

15.1.2 Utvecklingsområden för bostäder i Mullhyttans tätort

Centrala Mullhyttan

Centralt i Mullhyttan, strax söder om väg 204 längs båda sidor av Skogsstigen finns ytor som genom åren varit aktuella för planeringsinsatser. Ytorna är till större delen privatägda men lämpliga för en

förtätning av bostadsbebyggelsen och då främst flerfamiljshus i form av s k marklägenheter. Det skulle även vara aktuellt som läge för ett gruppboende som då kan kombineras med ett antal ”vanliga” lägenheter”. Även längs västra sidan av Stationsvägen finns möjliga ytor för bostadsbebyggelse. Kommunen bör förbereda för markköp och planläggning för att få en snabb och effektiv byggprocess om och när en byggnation blir aktuell.

Tryggebodavägen norr om skolan

Norr om skolan är västra sidan av Tryggebodavägen idag obebyggd medan det ligger villatomter på den östra sidan. För att utnyttja befintlig infrastruktur bör det prövas om bygggrätter för ett antal villatomter, eventuellt även marklägenheter, kan förläggas här. Marken ägs inte av kommunen.

Bergbacken

Längs norra sidan av gatan Bergbacken finns utrymme för 2-3 villatomter. Även här kan befintlig infrastruktur utnyttjas och platsen bör prövas genom planläggning. Kommunen äger marken.

Höglundavägen

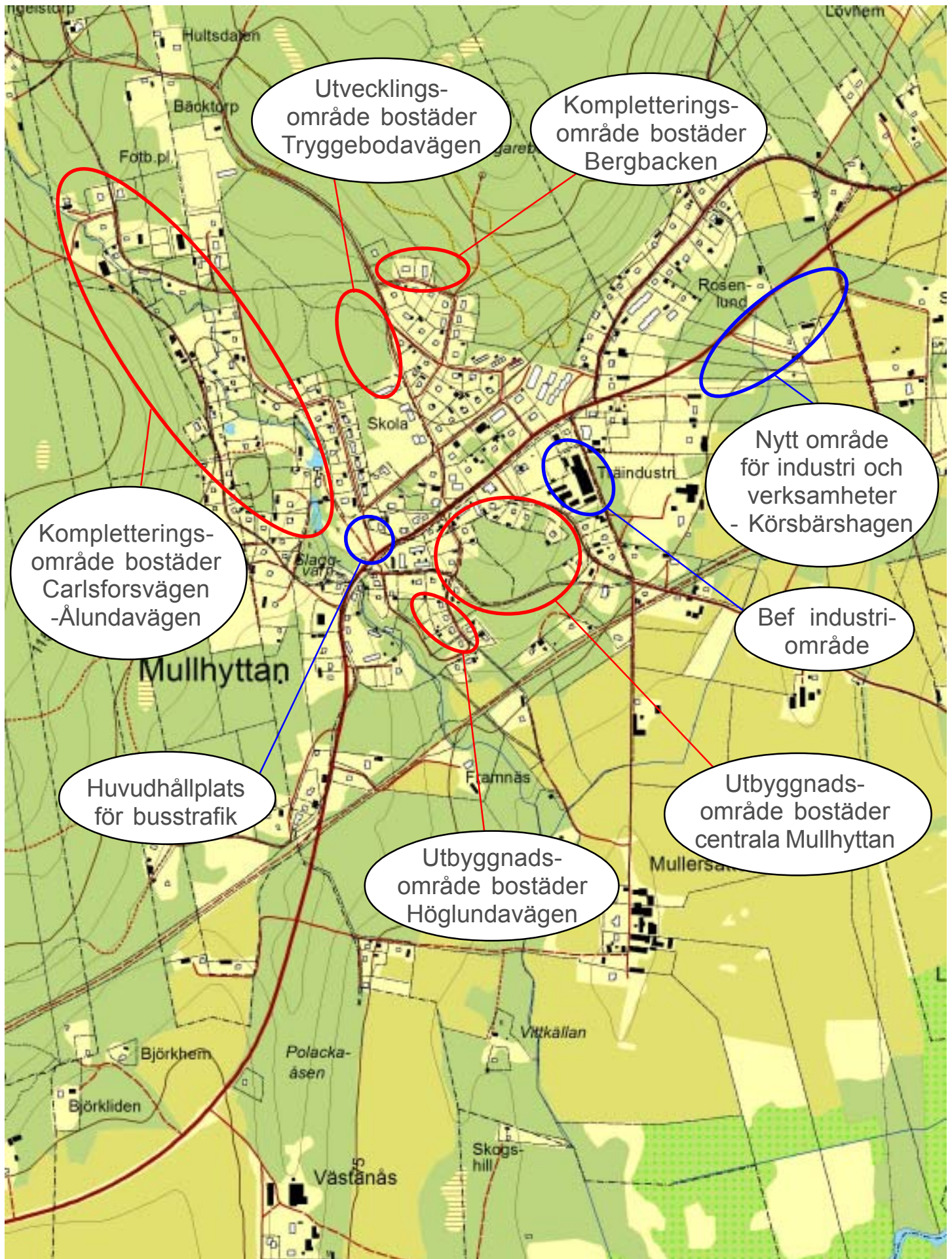
Längst i söder där Höglundavägen möter Skogsstigen finns bygggrätter för 3-4 villatomter. Platsen ligger lite undanskymt i förhållande till övrig bebyggelse och gatan är här mycket smal och inte asfalterad, d v s platsen är idag inte helt optimal för byggande. Detta alternativ för byggande, där kommunen äger marken, kan behållas men bör kompletteras med flera.

Carlsforsvägen och Ålundavägen

Längs dessa gatusträckningar som går på båda sidor om Mullån finns små obebyggda partier som skulle kunna vara aktuella för enstaka villatomter. Det bör prövas om det går att skapa bygggrätter för storleksordningen 3-5 villatomter spridda på 2-3 olika lägen. Hela sträckan längs Mullån utreds som s k LIS-område (landsbygdsutveckling inom strandnära områden)

Fördjupning - Mullhyttans tätort

Kartans omfattning är lika fördjupningens avgränsning

i en separat och gemensam planläggning med Askersund, Laxå och Lekebergs kommuner.

Mullhyttans omland

I övrigt är utveckling av Mullhyttans omland mycket viktigt för underlaget befintlig service, främst dagligvarubutik och skola, t ex genom möjligheten att bygga strandnära eller konvertera från fritidsboende till åretruntboende. Ovan nämnda LIS-utredning är således viktig även i detta avseende.

15.2 Grönområden i Mullhyttan

Då Mullhyttan är ett litet samhälle och relativt utbrett på en sydsluttning till Kilsbergen är det alltid nära till naturen. Gator och bebyggelse följer generellt de topografiska förutsättningarna. Det finns inget bebyggelsetryck som riskerar leda till att detta förhållande förändras. Även efter en förtätning centralt i samhället finns stora grönområden kvar för promenader och närrekreation.

Särskild hänsyn bör dock tas till området närmast Mullån där natur och gammal kulturbebyggelse, bl a kvarnen och sågen, samverkar.

15.3 Kommunikationer till och från Mullhyttan

15.3.1 Kollektivtrafik och pendling

I Mullhyttan likväl som för övriga Lekeberg utgör bilpendlingen den största andelen när det gäller transporter till och från arbete, studier, etc. Det finns ingenting som säger att den andelen som använder bil drastiskt kommer att minska men det är rimligt att anta att en viss andelsförskjutning kan ske mot kollektivtrafiken ifall turtäthet och komfort förbättras så att det känns attraktivt att lämna bilen till förmån mot bussen.

Det finns idag bra kollektivtrafik med buss till Fjuggesta och vidare till Örebro. Det finns även ett antal avgångar västerut, till Hasselfors respektive Svartå. Enda rimliga sättet att öka andelen som nyttjar kollektivtrafik är att antalet avgångar ökar så att det passar flera resenärer. För den som bor utanför Mullhyttan finns redan idag goda möjligheter att parkera bilen i Mullhyttan och byta till buss.

15.3.2 Vägtrafik

Väg 204 passerar idag rakt igenom Mullhyttan. Hastigheten är begränsad till 50 km/h men den faktiska

foto: Bosse Björk

hastigheten är vanligen högre. Tung trafik förekommer men andelen är inte så hög. Idag finns på större delen av sträckan genom samhället en relativt smal gångbana på norra sidan av väg 204. Denna bör dels kompletteras med gångbana även på södra sidan väg 204, särskilt i de centrala delarna vid kyrkan, ICA-butiken och den plats där bussen vänder. Därutöver bör även cykeltrafiken separeras längs väg 204 genom Mullhyttans tätort. På några ställen bör åtgärder vidtas för att dämpa hastigheten på genomfartstrafiken. Ombyggnader med denna inriktning pågår i skrivande stund.

Även längs Tryggebodavägen bör en separat gång-/cykelväg skapas för att öka säkerheten för elever som ska till och från skolan.

15.4 Näringsliv i Mullhyttan

Mullhyttan är en av två orter i kommunen som har en dagligvarubutik (ICA-träffen). Butiken går i dagsläget bra eftersom kundunderlaget för butiken sträcker sig långt utanför Mullhyttans tätort, t o m in i angränsande kommuner (Laxå och Degerfors). Under sommaren ökar antalet boende runt Mullhyttan markant p g a stor andel fritidshus, varför sommarhandeln är mycket viktig för butiken. I Mullhyttan finns även en restaurang (Korea), en affär som säljer och reparerar cyklar, gräsklippare, sågar, mm (Mullhyttans Cykel & Såg) och som har ett stort regional upptagningsområde. Det finns också flera mindre verksamheter av olika slag samt en mindre industri (B.R.A.. Maskiner). Det är av största vikt att kundunderlaget inte undergrävs för dessa verksamheter och att åtgärder som vidtas av andra skäl inte försämrar möjligheten till parkering, tillgänglighet, utbyggnadsmöjligheter, etc.

Idag finns ingen planlagd yta för en eventuell nyetablering av verksamheter i Mullhyttan. Det finns platser där det tidigare funnits verksamheter, t ex längs Ålundavägen, men dessa bedöms mindre lämpliga som utvecklingsområden med dagens mått mätt, både logistiskt och ytmässigt. Minst en

exploateringsbar yta i Mullhyttan bör därför utredas och förberedas för en eventuell ny framtida verksamhetsetablering och denna yta bör ligga i nära anslutning till väg 204.

Körsbärshagen

Söder om väg 204, precis där man kör in i Mullhyttan österifrån, finns ytor som skulle kunna vara lämpliga för verksamhetsetableringar. Platsen bör provas för ändamålet. Marken ägs inte av kommunen (?).

Kommunens ställningstaganden/ kommentarer:

Följande områden i Mullhyttans tätort är prioriterade för bostadsutveckling:

- Centrala Mullhyttan (marklägenheter/villor)
- Tryggebodavägen norr om skolan (villor/marklägenheter)
- Bergbacken (villor)
- Höglundavägen (villor)
- Carlsforsvägen/Ålundavägen (villor)

Trafiksäkerheten längs väg 204 och Tryggebodavägen bör förbättras genom att separata gång-/cykelvägar byggs ut samt att hastighetsdämpande åtgärder vidtas på väg 204.

Åtgärder på väg 204 eller andra förändringar som vidtas får inte utformas så att de försämrar förutsättningarna för parkering och tillgänglighet för dagligvarubutiken och andra verksamheter i Mullhyttans tätort.

Förberedelser görs för att befintligt näringsliv på orten ska kunna utvecklas samt för att skapa nya ytor för småindustri, service och andra verksamheter. En utredningsyta bör vara Körsbärshagen väster om väg 204.

Påtagliga eller andra noterbara konsekvenser

Skapande av exploateringsbar mark förutsätter uppgörelser med privata markägare då kommunen inte äger lämplig mark i Mullhyttan för ändamålet.

KAP 16 SÄRSKILDA KONFLIKTPUNKTER

Under detta stycke redovisas exempel områden med tydligt överlappande intressen och konsekvenser av kommunens ställningstaganden. Ytterligare punkter kan komma att läggas till senare under handläggningen av översiktsplanen.

16.1 Utvecklingsmöjligheter i

Kräcklingeområdet

En eventuell utveckling av Kräcklingeområdet begränsas, dels av Örebro flygplats dels av Drumlinområdet med dess naturvärden.

Örebro flygplats är mycket viktig, inte minst ur ett regionalt perspektiv. Dess fortlevnad och utveckling gör att Örebroregionen kan växa och samtidigt göras tillgänglig och attraktiv, dels ur ett näringslivsperspektiv och dels ur ett fritidsreseperspektiv. För Lekebergs kommun innebär det dock vissa begränsningar i möjligheterna att exploatera och bygga i närheten av flygplatsen, främst eftersom den omgärdas av ett bullerområde, men även av att det ska vara hinderfritt för att inte flygverksamheten ska begränsas.

Drumlinområdet vid Hackvad utgör riksintresse för naturvård och det utgör ett av de två främsta drumlinområdena i Sverige, med stor fornfyndsrikedom, vilket gör att exploatering i och i närheten av området starkt begränsas.

16.2 Bostadsutveckling/

Transportinfrastruktur

Lekebergs kommuns befolkningsstruktur gör att de flesta bor på landsbygden. Det innebär att en del av utveckling kommer att ske i områden där kollektivtrafik inte finns eller är starkt begränsad. Det finns inga planer på att ändra kommunens landsbygdprägel, istället anses detta vara en attraktionskraft. Det finns ingen spårbunden trafik däremot erbjuder de tre större tätorter som kommunen har kollektivtrafik

med buss. Detta ligger inte helt i linje med RÖP:en eftersom planen främst förordar utveckling av orter med tillgång till spårtrafik och orter som är större än vad som finns i Lekeberg. Det är inte realistiskt att vara restriktiv till bostadsexploatering på andra platser i kommunen än i de tre tätorterna. Den huvudsakliga utvecklingen kommer dock att ske i Lanna-/Hidingeområdet och i Fjugesta.

Lekebergs kommun vill fortsätta utveckla landsbygden, exempelvis genom att utreda områden inom strandskyddszoner som möjliga för bostadsbebyggelse samt verksamhetsutveckling. Även detta står i viss mån i konflikt med RÖP:en men kommunens tankar kring detta är nödvändigt för Lekebergs utveckling och attraktivitet.

16.3 Bostadsutveckling/ lanspråktagande av jordbruksmark

En naturlig och önskvärd utveckling av tätorterna, främst Fjugesta och någon mån Lanna/Hidinge, kommer att innebära att mindre arealer jordbruksmark kan behöva tas i anspråk för bostäder. Detta är en intressekonflikt och värdering ska ske i det enskilda fallet.

16.4 Enskilda avlopp/

Miljöpåverkan

Det finns ett stort antal enskilda avlopp vilket inte är det mest optimala ur miljöhänsen. Inventering av enskilda avlopp pågår i stor skala och syftet är att se till att de är eller blir godkända. Att bygga ut kommunalt vatten och avlopp till alla hushåll är inte möjligt inte minst ur ett ekonomiskt hållbarhetsperspektiv och det är på många platser heller inte möjligt att genomföra ur teknisk anläggningssynpunkt. Kommunen anser därför att det är nödvändigt att acceptera godkända enskilda avloppsanläggningar men där det är möjligt utöka verksamhetsområdena för kommunalt vatten och avlopp. Det är helt orimligt att avveckla alla enskilda avlopp.

16.5 Utökad arbetsmarknad/

Transportinfrastruktur

Lekebergs kommun har ur ett kollektivtrafikhänseende svårt att hävda sig när det gäller att kunna erbjuda trafik annat än till Örebro. Detta gör att den stora utveckling, med hundratals nya arbetstillfällen, som exempelvis sker i grannkommunen Hallsberg blir lidande till viss del eftersom arbetskraft som Lekeberg kan erbjuda inte kan ta sig till och från arbetsplatsen annat än med bil. Detta har framförallt negativa konsekvenser ut miljösynpunkt samtidigt som det gör att flexibiliteten och valmöjligheten begränsas och att Lekebergs kommun tappar i attraktion och ur ett regionalt perspektiv blir mer isolerat än nödvändigt. Nya busslinjer till Kumla och Hallsberg, med god turtäthet, är därför oerhört viktigt för att kommunen ska kunna utvecklas och fungera ändå bättre i ett regionalt sammanhang.

16.6 Cykelvägar/

Transportinfrastruktur

Kommunen vill lyfta fram möjligheterna att på ett säkert och smidigt kunna gå och cykla för att ta sig till och från skola och arbete samt för rekreation på fritiden. Ifall väg 204 möttesepareras (2+1-väg), enligt förslag mellan E18 och Fjugesta, inskränks möjligheten att cykla längs och på vägen. Det behöver därför anläggas en separat cykelväg vid sidan av väg 204.

16.7 Energiproduktion/

Miljöpåverkan

Vindkraftfrågan har behandlats i ett tematiskt tillägg till översiktsplanen och någon ny prövning görs inte i detta ÖP-dokument. Det bör dock noteras att vindkraftetableringar kan innebära en konflikt med natur- och friluftslivets intressen.

Även energiproduktion i form av vattenkraftverk kan innebära motsvarande intressekonflikt.

16.8 Villingsbergs och Bofors skjutfält/ Bostadsutveckling

Villingsbergs skjutfält och Bofors skjutfält är båda

riksintressen och främst det sistnämnda är därutöver mycket viktigt för det regionala näringslivet. Samtidigt innebär verksamheten störningar och begränsningar för bostadsutvecklingen vid Lekenområdet. En samsyn kring de båda intressena bör uppnås mellan berörda kommuner i denna gränsöverskridande fråga.

16.9 Kulturmiljöer –

bevarande/utveckling

Det finns en viss inneboende motsättning i att bevara kulturmiljöer samtidigt som det på grund av behov som uppstår över tid måste ges möjlighet att utveckla kulturmiljöområden, vilket kan leda till att kulturmiljöerna förändras. Det betyder att möjligheter att fritt bygga och anlägga ibland måste stå tillbaka för bevarandebeståndet, men ibland måste bevarandebeståndet balanseras mot olika utvecklingsbehov. Kulturmiljövård handlar idag inte enbart om bevarande, utan även att man utvecklar och använder miljöerna.

16.10 Riksintressen/

Bostadsutveckling

Riksintresset för Latorpsplatån kan inverka på möjligheterna att expandera och utveckla Lanna-Hidingeområdet. Även vad gäller Lekhyttan och områden runt Multen kan motsvarande konflikter också finnas. Avseende Lekenområdet och Villingsbergs skjutfält, se ovan.

16.11 Fördjupad översiktsplan för VINNA-området/Nobelbanan

För Lanna-Hidingeområdet, även inkluderande Skärmarorp och Hidingebro, finns en fördjupad översiktsplan (FÖP) som är gemensam med Örebro kommun och där FÖP:en även omfattar Vintrosa och Latorp. FÖP:en ska gälla fullt ut även efter att denna översiktsplan antagits. Då den sk Nobelbanan inte har behandlats i FÖP:en finns möjligheter att riktlinjerna i denna kan komma i konflikt med en framtida bansträckning.

KAP 17 HÅLLBARHETSBEDÖMNING

En uppgift i samband med översiktsplanen för Lekebergs kommun är att planera för att den framtida utvecklingen blir hållbar. Hållbar utveckling är ett komplext begrepp. Det kan ses som en process och ett förhållningssätt för att nå ”en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”, Brundtlandkommisionens definition. Hållbar utveckling har tre ömsesidigt beroende dimensioner – ekologiskt, ekonomiskt och social. Om en av dess dimensioner saknas går det inte att uppnå hållbar utveckling. Målet för hållbar utveckling är global och lokal rättvisa och välfärd. Ett socialt hållbart samhälle är ett samhälle där allas rättigheter tillgodoses och inga grupper diskrimineras av några formella eller informella strukturer. Den sociala hållbarheten fokuserar på människor och mjuka värden som demokrati, rättvisa, mänskliga rättigheter och livsstilar. Medlet är en stabil ekonomisk utveckling med ekonomisk tillväxt. Den ekologiska dimensionen utgör ramen för hållbar utveckling; vi är beroende av naturen och dess kretslopp för dess livsuppehållande förmåga och inte minst som resursbas. Alla aktiviteter som vi planerar eller beslutar måste ligga inom de ekologiska ramarna.

I detta kapitel presenteras resultaten av genomförd hållbarhetsbedömning av planen. Bedömningen ger en ungefärlig uppfattning av hur goda förutsättningar planen ger för att skapa ett hållbart samhälle inom Lekebergs kommun, utifrån rådande förutsättningar och målsättningar.

17.1 Sammanvägd hållbarhetsbedömning

Det sammanvägda resultatet av hållbarhetsbedömningen presenteras i form av en värderos, se figur på nästa sida. Värderosen är ett redskap som används för att visualisera den samlade påverkan när många olika aspekter vägs samman. Den är bl.a. ett viktigt redskap vid samhällsplanering enligt STEP-metoden.

Värderosen mäter bebyggelsens eller en kommuns prestanda utifrån ett hållbarhetsbegrepp på tre ben; ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Värderosen innehåller i sin grundform tolv indikatorer, men är öppen för utökning av indikatorer beroende på objekt och berörda parter hjärtefrågor. I bedömningen av denna översiktsplan har 16 indikatorer använts, valda utifrån det som anses vara av betydelse för en hållbar utveckling i Lekebergs kommun. Skalan för bedömningen av i vilken utsträckning planen bidrar positivt eller negativt till en hållbar samhällsutveckling sträcker sig mellan +2 och -2 och definieras enligt nedan:

- +2 - Bidrar i stor utsträckning
- +1 - Bidrar
- 0 - Ingen påverkan
- 1 - Försämrar
- 2 - Försämrar i stor utsträckning

Värderosen visar att översiktsplanens konsekvenser bedöms kunna bidra till en hållbar utveckling av kommunen. Förutsättningarna stärks framförallt när det gäller att förbättra det långsiktiga tänket kring hållbar samhällsplanering inom kommunen.

Upprättande av en Grönstrukturplan bidrar vidare till utveckling av grönområden och rekreation. Utveckling av rekreationsområden gynnar även människors hälsa positivt. Det finns förutsättningar för att kommunen ska stärka sin plats på sverigekartan med egen identitet – där kulturmiljöer och rekreationsområden blir en viktig roll för turismen.

Översiktsplanens satsning på kollektivtrafik, cykel- och gångtrafik, mer arbetsplatser och service på nära håll samt en omställning till förnybara energikällor ger förutsättningar för ett hållbart samhälle på lång sikt vilket främst ger en minskad klimatpåverkan.

I planförslaget möjliggörs både förtätningar i tätorterna samt exploatering av jordbruksmark närmast tätorterna. Förtätning bidrar till hållbar samhällsutveckling ur alla hållbarhetsaspekter sett medan i anspråksta-

gande av jordbruksmark inte är ekologisk hållbart. Tillämpningen av kommunens Klimatstrategi och Energieffektiviseringsstrategi kan bidra till att det ekologiska fotavtrycket minskar.

Med fler människor i kommunen förbättras underlaget för föreningslivet och det redan rika kulturutbudet på landsbygden och i tätorten.

Planen bidrar till att tätorterna levandegörs med bibe- hållande eller komplettering av saknade funktioner så som olika typer av bostäder, handel, vård, omsorg och föreningsliv. Genom att binda samman bostadsområ- den, hållplatser, service mm med gång- och cykelvä- gnätet ökar även tryggheten.

En väl utbyggd väg-, data- och teleinfrastruktur gör att boende på landsbygden och i landsbygdtätorter får en infrastruktur med en kvalitet som är mer likvärdig

den i större tätorter vilket bidrar till flera av indikato- rerna i värderosen.

Då strandzoner generellt sett har höga biologiska värden kan strandnära exploatering och bebyggel- se medföra negativ påverkan ekosystemen i dessa områden. Ny bebyggelse på jungfrulig mark påverkar också berörda ekosystem negativt. Däremot bedöms Grönstrukturplanen inverka positivt på ekosystem i kommunen.

Den största utmaningen i utvecklingen av ett hållbart samhälle kommer definitivt bli klimatfrågan. Det är av största vikt att utvecklingen inte går mot ett bilbe- roende samhälle fastän man är en landsbygdskom- mun. Satsningen på rätt markanvändning, förnybara energikällor samt ett mer miljöanpassat transportsys- tem kommer vara en viktig politisk utmaning för det framtida Lekeberg.

Ekonomisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet

Figurtext: Värderos med bedöm- ning av översiktsplanen inom 16 hållbarhetsindikatorer

Social hållbarhet

Förslag till
ÖVERSIKTSPLAN
för Lekebergs kommun

ANTAGANDEHANDLING

**LEKEBERGS
KOMMUN**

